

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(การบังคับโทษปรับ การรอกำหนดโทษและรอกำหนดโทษ

และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจुरะเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๗/๒๕๕๘

วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๘

อ.พ. ๗๐/๒๕๕๘

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ

และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยมีหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ ดังนี้

๑. หลักการและเหตุผล

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙ และเพิ่มมาตรา ๒๙/๑)

(๒) ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และปรับปรุงจำนวนค่าปรับที่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้ศาลอาจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ และเพิ่มเงื่อนไขในการคุมประพฤติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้ใช้เด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้าง หรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด ต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

(๕) กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าว น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑)

เหตุผล

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้รวมทั้งกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับรวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในภยันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัวสมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้น และให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) มีเนื้อหารวมจำนวน ๙ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. กำหนดหลักการให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙)

๒. กำหนดวิธีการให้ศาลออกหมายบังคับคดีและวิธีการบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับที่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเพื่อใช้ค่าปรับดังกล่าวกับตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และในการนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ ส่วนเรื่องการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับนั้น ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๙/๑)

๓. ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ โดยให้ถืออัตรา ๓๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน (เดิมอัตรา ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน) และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนด ๑ ปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๑๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป (เดิมปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป) ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปีก็ได้ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐)

๔. ปรับปรุงจำนวนเงินค่าปรับที่ผู้ต้องโทษปรับอาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยกำหนดให้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท (เดิมปรับไม่เกิน ๘๐,๐๐๐ บาท) ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมีโชติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

๕. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่สำคัญโดยการกำหนดให้ศาลอาจพิพากษาให้รอกการลงโทษผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้ศาลอาจพิพากษาให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า ๕ ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และปรับปรุงเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวให้เหมาะสมกับคดีแต่ละเรื่องแต่ละกรณีได้มากยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

๖. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด และถ้าผู้ถูกใช้ดังกล่าวได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง (ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

๗. กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำ ความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๕/๑)

บทวิเคราะห์ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัด สิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขัง แทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติงานได้ รวมทั้งกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำยังไม่มีนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับ รวมทั้งไม่เปิดโอกาส ให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนด โทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกระยะสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไข หลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะ จำยอมเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อ ของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิด และได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในอันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้นและให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญ จนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย*

ข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ที่เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ปรากฏตามร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ มีข้อความดังนี้

“มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุก ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ หรือในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ ให้ศาลกำหนดโทษและจะรอกการลงโทษไว้ก็ได้

* รายละเอียดปรากฏตามบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ข้อ ๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ ในผนวก (๓) หน้า (๑๗)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

เมื่อศาลพิพากษาให้รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคสอง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือห้ามเข้าในสถานที่ใด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสามนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ “หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคหนึ่ง” ที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

อนึ่ง มีข้อสังเกตเพิ่มว่า ความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสี่ ที่ได้บัญญัติว่า “หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคหนึ่ง” นั้น น่าจะมีความคลาดเคลื่อนในการอ้างวรรคของกฎหมาย กล่าวคือ หากเมื่อพิจารณาตามหลักการของร่างมาตรา ๕๖ ทั้งมาตราแล้ว โดยหลักการที่ถูกต้องนั้น ควรบัญญัติเป็น “วรรคสาม” มิใช่ “วรรคหนึ่ง” ดังนั้น จึงสมควรใช้คำว่า “หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสาม” ทั้งนี้ เพราะความในร่างมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องเงื่อนไขในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษตามคำพิพากษาเท่านั้น ส่วนเรื่องเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติที่ศาลจะสามารถนำมากำหนดเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้นั้น เป็นเรื่องที่ได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕๖ วรรคสาม ดังนั้น จึงมีความเห็นว่า ทางสภานิติบัญญัติแห่งชาติสมควรแก้ไขเพิ่มเติมความดังกล่าวให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ในชั้นการพิจารณาในวาระที่สอง ขึ้นแปรญัตติของคณะกรรมการต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

เอกสารประกอบการพิจารณฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการวงงานด้านนิติบัญญัติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กันยายน ๒๕๕๘

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนิติ ผาสุข	ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย
นางสาวสุภาวศัจจิตต์ ไตรเพทพิสัย	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นายโสภณ ชาดบุษย์จารุ	นิติกรชำนาญการพิเศษ
นางสาวกรรณิกา พัศระ	วิทยากรชำนาญการ
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวรัตติกานต์ น้อยนวม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางสาวกาญจนา พาลดีหลุด	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน
นายพัลลภ วงศ์พานิช	เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ ณ ศูนย์บริการข้อมูลด้านกฎหมายวุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	ก
ส่วนที่ ๑ ความเป็นมาและสาระสำคัญ	
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของ	
ผู้ใช้และผู้ถูกใช้)	๑
ส่วนที่ ๒ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา	
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	๙
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา	
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ	
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)	
• บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม	
ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษ	
และรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)	-๑-
• สรุปความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา	
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.	-๘-
• วิธีการบังคับค่าปรับทางอาญา.....	-๑๐-
• การบังคับโทษปรับ	-๑๔-
• การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน.....	-๒๖-
• การใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ	-๔๐-
ภาคผนวก	
: ประมวลกฎหมายอาญา	
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)	(๑)
: ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษ	
ของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	(๙)
: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ	
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติม	
เกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)	(๑๗)

ส่วนที่ ๑

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกำหนดโทษและรอกำหนดโทษ
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษ

และรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๘ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙ และเพิ่มมาตรา ๒๙/๑)

(๒) ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และปรับปรุงจำนวนค่าปรับที่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้ศาลอาจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ และเพิ่มเงื่อนไขในการคุมประพฤติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้ใช่เด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลุกจ้ำงหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช่ไม่ว่าทางใด ต้องระวางโทษ เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

(๕) กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช่หรือผู้โฆษณา หรือประกาศดังกล่าว น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัด สิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขัง แทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้งกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้จะถูกลงโทษปรับ รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัย ได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะสั้น อยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในภยันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว สมควรกำหนดให้ ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้น และให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำ ตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถ ดำเนินคดีกับผู้ใช่หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย อาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

๔. วันใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๕.๑ กำหนดหลักการให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา จะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน เพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๙)

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ”^๑

^๑ สำหรับความในร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒๙ ในส่วนของร่างมาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติห้ามมิให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับตามร่างมาตรานี้ หมายถึง ในการกักขังแทนค่าปรับ ศาลจะใช้ดุลพินิจตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง สั่งให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังไม่ได้ หลักการนี้เป็นไปตามกฎหมายปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ซึ่งไม่ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด รายละเอียดปรากฏตามเอกสารบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษ และรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ในผนวก (๓) หน้า (๑๘)

๕.๒ กำหนดวิธีการให้ศาลออกหมายบังคับคดีและวิธีการบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับที่ไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามความเห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเพื่อใช้ค่าปรับดังกล่าวกับตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ และในการนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ ส่วนเรื่องการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับนั้น ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๙/๑)

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๒๙/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามความเห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับกับตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ ในการนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามวรรคสอง ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด”

๕.๓ ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ โดยให้ถืออัตรา ๓๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน (เดิมอัตรา ๒๐๐ บาท ต่อ ๑ วัน) และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนด ๑ ปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ ๑๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป (เดิมปรับตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป) ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปีก็ได้ (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ เป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้น ออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษา ให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุก ตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจาก วันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที”

๕.๔ ปรับปรุงจำนวนเงินค่าปรับที่ผู้ต้องโทษปรับอาจขอทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยกำหนดให้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกิน ๑๒๐,๐๐๐ บาท (เดิมปรับไม่เกิน ๘๐,๐๐๐ บาท) ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงิน ชำระค่าปรับ อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (ร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดี เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๕.๕ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ที่สำคัญโดยการกำหนดให้ศาลอาชพิพากษาให้รอการลงโทษผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ รวมทั้งกำหนดให้ศาลอาชพิพากษาให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน แต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า ๕ ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และปรับปรุงเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวให้เหมาะสมกับคดีแต่ละเรื่อง แต่ละกรณีได้มากยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุก ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ หรือในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ ให้ศาลกำหนดโทษและจะรอการลงโทษไว้ก็ได้

เมื่อศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ตามวรรคหนึ่ง ให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้น ด้วยหรือไม่ก็ได้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอการกำหนดโทษและรอการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคสอง ศาลอาจกำหนด ข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงาน จะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือห้ามเข้า ในสถานที่ใด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหาย ตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกากระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสามนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏ แก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใด เสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคหนึ่งที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติม ขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

๕.๖ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด และถ้าผู้ถูกใช้ดังกล่าวได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง (ร่างมาตรา ๘ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังมิได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง”

๕.๗ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๕/๑)

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๘๕/๑ ถ้าผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

.....

ส่วนที่ ๒

ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ที่ผ่านการตรวจพิจารณา

ของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้อง ถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมีฉะนั้นจะต้องถูกกักขัง แทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่ง ให้ออจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้</p> <p>ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้ บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ</p>	<p>มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”</p> <p>มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัด จากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป</p> <p>มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งประมวล กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึด ทรัพย์สินหรืออัยคดีหรือเรียกทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมีฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุ อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่ง เรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้</p> <p>ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับ แก่การกักขังแทนค่าปรับ”</p> <p>มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>“มาตรา ๒๔/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระ ค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง ให้ศาล ออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออัยคดีหรือเรียก ร้อง ในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ</p> <p>การบังคับคดีตามวรรคหนึ่งให้นำประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้พนักงาน</p>	<p>กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับ โดยรวมถึงการอัยคดีหรือเรียกทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับด้วย เพื่อความชัดเจน</p> <p>กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน หรืออัยคดีหรือเรียกทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับเพื่อความ ชัดเจนและให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้</p>

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระหังเดียวหรือหลายกระหัง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้</p> <p>ในการคำนวณระยะเวลาให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง</p>	<p>อัยการมีอำนาจดำเนินการตามความเห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาในการยึดทรัพย์สินหรืออายุสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับกับตรวจสอบสวนหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายุสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ ในกรณีนี้ มีให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ</p> <p>การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามวรรคสอง ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด”</p> <p>มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระหังเดียวหรือหลายกระหัง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้</p> <p>ในการคำนวณระยะเวลาให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็ม โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง</p>	<p>ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ และปรับปรุงจำนวนค่าปรับที่ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเกินหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีก็ได้เพื่อให้สอดคล้องกัน</p>

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>ในกรณีที่ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาซึ่งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากรวมตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากรวมตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ</p> <p>เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที</p>	<p>ในกรณีที่ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาซึ่งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากรวมตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ</p> <p>เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
<p>มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคล และไม่จ่ายเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ</p> <p>การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาดังฐานะการเงิน ประพฤติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงาน</p>	<p>มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคล และไม่จ่ายเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ”</p>	<p>ปรับปรุงจำนวนค่าปรับที่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป</p>

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>คุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงาน บริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวน ชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับ ประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด ให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้น กระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้</p> <p>ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์ เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม หรือทำงาน สาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่ เห็นสมควร</p> <p>ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับ ตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับ ทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้การ กำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาล กำหนด</p>		

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงหรือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร</p> <p>มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำให้โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุณภาพประพฤตินั้นด้วยหรือไม่ก็ได้</p>	<p>มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น</p> <p>(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ</p> <p>(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ</p> <p>(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้จักความผิด และพยายาม</p>	<p>แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดโดยให้นำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับด้วย แต่กรณีโทษปรับให้ศาลกำหนดรอกการลงโทษได้เท่านั้นจะรอกการกำหนดโทษไม่ได้ และเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องโทษจำคุกเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดได้รอกการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้ เพื่อลดจำนวนผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ</p>

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>(มาตรา ๕๖ วรรคสอง)</p> <p>เจอนใจเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำ ความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้ เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามความเห็นสมควรในเรื่อง ความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการ บริหารงานและคุ้มครองประ โยชน์ตามที่</p> <p>(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอื่นเป็นกิจจะลักษณะ</p> <p>(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติ ได้อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก</p> <p>(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความ เจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด</p>	<p>บรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ในกรณีศาลจะลงโทษจำคุก ศาลจะพิพากษาว่าผู้ผู้นั้นมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ หรือในกรณีศาลจะลงโทษปรับ ให้ศาลกำหนดโทษและจะรอ การลงโทษไว้ก็ได้</p> <p>เมื่อศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษไว้หรือกำหนด โทษแต่รอการลงโทษไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป เพื่อให้ โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกิน ห้าปีนับแต่วันพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครอง ความประพฤติของผู้ผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้</p> <p>เจอนใจเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำ ความผิด ตามวรรคสอง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรร ณีดังนี้ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาล ระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามความเห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการ บริหารงานและคุ้มครองประ โยชน์</p> <p>(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอื่นเป็นกิจจะลักษณะ</p> <p>(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติ ได้อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก</p> <p>(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด</p>	<p>กำหนดเจอนใจในการคุ้มครองความประพฤติ ของผู้กระทำความผิดที่ศาลพิพากษาให้รอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษ เพื่อให้ศาลใช้ในการกำหนดเงื่อนไข คุ้มครองพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่กรณีได้</p>

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>(๕) เจอนใจอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไข ฟ้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ หรือมีโอกาสรุกระทำความผิดซ้ำอีก</p> <p>เจอนใจตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่ง</p>	<p>(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด</p> <p>(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือห้ามเข้าในสถานที่ใด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวด้วยก็ได้</p> <p>(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ใช้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน</p> <p>(๘) ให้แก้ไขฟ้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิหรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว</p> <p>(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน</p> <p>(๑๐) เจอนใจอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด เพื่อแก้ไข ฟ้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ หรือมีโอกาสรุกระทำความผิดซ้ำอีก หรือเจอนใจในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เหมาะสม</p> <p>เจอนใจตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสามนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคหนึ่ง</p>	

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม
<p>ข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้</p> <p>มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ ปังคับ ชูเชิง จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด</p> <p>ถ้าผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำความผิดไม่ว่าจะลงไม่ลงเพราะผู้ถูกใช้ ยังไม่ได้กระทำความผิด หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำและปรับ</p>	<p>มาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”</p> <p>มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ ปังคับ ชูเชิง จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด</p> <p>ถ้าความผิดมิได้กระทำความผิดไม่ว่าจะลงไม่ลงเพราะผู้ถูกใช้ ไม่ยอมกระทำความผิด หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำและปรับ</p> <p>ถ้าผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้เป็นตัวกระทำความผิดไม่ว่าจะลงไม่ลงเพราะผู้ถูกใช้ ปังคับ ชูเชิง จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้ที่มีฐานชวยงาน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ที่ใช้ไม่ว่าทางใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง”</p> <p>มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา</p> <p>“มาตรา ๘๕/๑ ถ้าผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญให้กระทำความผิดหรือกระทำความผิดถึงแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดหรือผู้ให้โทษกระทำความผิดหรือผู้ให้โทษกระทำความผิดถึงแก่บุคคล</p>	<p>กำหนดให้ผู้ที่ใช้ได้แก่หรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ถูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ที่ใช้ไม่ว่าทางใด ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรืออยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิด</p> <p>กำหนดให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำความผิดโทษตามคำขอของศาลแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินการคดีกับผู้ให้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าว โดยให้ศาลลดโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เพื่อมุ่งใจให้มีการเปิดเผยข้อมูลสำคัญอันจะนำไปสู่การดำเนินการคดีกับผู้กระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น</p>

<p>ประมวลกฎหมายอาญา</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. ....</p>	<p>เหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติม</p>
	<p>ดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้รับน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”</p> <p>ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ</p> <p>.....</p> <p>นายกรัฐมนตรี</p>	

ส่วนที่ ๓

ข้อมูลประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกำหนดโทษและรอกำหนดโทษ
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๙๕๔๓ ลงวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ กรมคุมประพฤติ กรมบังคับคดี และกรมราชทัณฑ์) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ

สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่เกี่ยวกับการบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑.๑ กำหนดวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ โดยแก้ไขจากเดิมที่กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ เป็น ผู้นั้นต้องถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๙) และกำหนดหลักเกณฑ์บังคับทรัพย์สินเพื่อชำระค่าปรับ โดยให้นำกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้พนักงานอัยการมีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สิน ส่วนเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึด

หรืออายุตัดทรัพย์สินตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ โดยไม่คิดค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับ (เพิ่มมาตรา ๒๙/๑)

๑.๒ แก้ไขปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับจากอัตรา “สองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน” เป็น “สี่ร้อยบาทต่อหนึ่งวัน” และแก้ไขอัตราค่าปรับที่ศาลสั่งกักขังแทนเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปี แต่ไม่เกินสองปีจาก “ตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป” เป็น “ตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป” และอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับให้ขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓๐)

๑.๓ ยกเลิกการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงที่ผู้ต้องโทษปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ จากเดิมที่กำหนดว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท” เป็น “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ” (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

๑.๔ แก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ โดยเพิ่มอัตราโทษจำคุกที่ศาลจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษจาก “ไม่เกินสามปี” เป็น “ไม่เกินห้าปี” กำหนดให้ศาลอาจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษปรับได้ และกำหนดเพิ่มเงื่อนไขที่ให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษในกรณีผู้กระทำความผิดเคยพ้นโทษมาแล้ว และมากระทำความผิดในครั้งหลังอีกซึ่งเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ รวมทั้งกำหนดเพิ่มเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่ได้รับการรอกกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

๑.๕ กำหนดให้ผู้ใช้เด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจนหรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด นอกเหนือจากต้องรับผิดชอบเป็นตัวอย่างแล้ว ต้องรับโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดด้วย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

๑.๖ กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณา หรือประกาศดังกล่าวน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑)

๑.๗ กำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับก่อนการแก้ไข อัตราเงินกักขังแทนค่าปรับ หากคำนวณตามอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับใหม่แล้วถูกกักขังจนครบ หรือเกินระยะเวลาแล้วให้ปล่อยตัวไป และกำหนดให้ศาลอาจสั่งรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกหรือปรับไปแล้วแต่ยังมิได้รับโทษหรือกำลังรับโทษ อยู่ก่อนวันที่ มาตรา ๕๖ ที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ใช้บังคับกำหนด (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

๒. ความเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๑/๔๕๐๙ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้ศาลยุติธรรมพิจารณาโทษปรับให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคม และให้โอกาสแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าระบบเรือนจำ ช่วยลดจำนวนผู้ต้องถูกจำคุกระยะสั้น สำหรับผู้ใช้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจเป็นเครื่องมือกระทำความผิดสมควรแก้ไขกฎหมายเพิ่มโทษให้หนักขึ้น

๒.๒ กระทรวงยุติธรรม ตามหนังสือด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๐๐๗/๔๗๑๓ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับมาตรา ๕๖ ในร่างพระราชบัญญัติฯ ดังนี้

(๑) การขยายอัตราโทษจำคุกที่ให้รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ จากไม่เกินสามปีเป็นไม่เกินห้าปี แม้จะเป็นผลดีที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติในการดำเนินชีวิตใหม่ได้ โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการจำคุกในเรือนจำ แต่ควรคำนึงถึงข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบอื่น ๆ อย่างรอบด้าน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดและโทษที่ตนจะได้รับ

(๒) การนำเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติอย่างใด ๆ มาใช้กับการกระทำความผิดนั้น ควรจะได้กำหนดกลไกการพิจารณา การใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การคุมประพฤตินี้มีความสอดคล้องต่อลักษณะผู้กระทำความผิดและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

๒.๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามหนังสือที่ พม ๐๒๐๗/๑๒๗๑๕ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ เนื่องจากมีมาตรการลดโทษแก่เด็ก เยาวชน ผู้พิการและผู้ประสบปัญหาทางสังคมที่ถูกใช้ให้กระทำความผิด โดยไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด และกำหนดให้ผู้ใช้ต้องรับโทษหนักขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจของกระทรวงทำให้ได้รับความคุ้มครองจากการถูกใช้ให้กระทำความผิดทางอาญา

๒.๔ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ตช ๐๐๑๑.๑๔/๓๖๐๓ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฯ

๒.๕ สำนักงานอัยการสูงสุด ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ อส ๐๐๐๗(พก)/๑๕๖๑๓ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๗ เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากการอายัดเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอกซึ่งลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีสิทธิเรียกร้องเอาจากบุคคลภายนอกได้ แต่ในคดีอาญาการที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับมิใช่เป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งให้กำหนดชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา จึงไม่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมวิธีการบังคับคดีอาญาโดยใช้วิธีการอายัดทางแพ่ง

(๒) ร่างมาตรา ๒๙/๑ วรรคหนึ่ง จากถ้อยคำ “ยึดหรืออายัด” ควรตัดถ้อยคำ “หรืออายัด” ออก โดยมีเหตุผลตามที่ให้ไว้ในมาตรา ๒๙

(๓) ร่างมาตรา ๒๙/๑ วรรคสอง ควรระบุอำนาจพนักงานอัยการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดในมาตรา ๑๔ (๓) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วนของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีฐานะเป็นนายแผ่นดิน ที่ฟ้องคดีอาญาโดยรัฐแทนผู้เสียหายซึ่งต้องรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดินหรือรัฐ ดังนั้น การดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการจึงจำกัดไว้ในกระบวนการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเท่านั้น ในคดีอาญาที่พนักงาน

อัยการไม่ได้เป็นโจทก์ย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดี ร่างมาตรา ๒๔/๑ จึงควรระบุเฉพาะคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เท่านั้น

๓. สำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษ และรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) แล้ว สรุปผลการพิจารณาได้ ดังนี้

๓.๑ กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับโทษปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔)

แก้ไขถ้อยคำจาก “ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ” เป็น “ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ” เนื่องจากคำว่า “อายัดทรัพย์สิน” เป็นคำที่มีความหมายทั่วไป เช่น การอายัดโฉนดที่ดินคือไม่ให้เจ้าของโฉนดทำการจำหน่ายจ่ายโอน มิใช่การอายัดในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งจะใช้กับสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้มีอยู่ต่อบุคคลภายนอก อีกทั้งมาตรา ๓๑๐ ถึงมาตรา ๓๑๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้บัญญัติวิธีการบังคับเกี่ยวกับการอายัดสิทธิเรียกร้องไว้แล้ว จึงสมควรใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกัน

สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ไม่เห็นด้วยกับการนำเรื่อง การอายัดทางแพ่ง มาใช้กับการบังคับคดีทางอาญาเนื่องจากคำพิพากษาลงโทษปรับมิใช่คำพิพากษาหรือคำสั่งให้กำหนดชำระเงินจำนวนหนึ่งให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า การจะบังคับโทษทางอาญาให้สำเร็จและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ในการบังคับโทษให้มีประสิทธิภาพ เมื่อโทษปรับเป็นโทษที่บังคับให้จำเลยชำระเงิน จำนวนหนึ่งเป็นค่าปรับ จึงสามารถนำหลักเกณฑ์การบังคับหนี้เงินทางแพ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาทางแพ่งมาใช้โดยอนุโลมได้

๓.๒ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการบังคับทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ (เพิ่มมาตรา ๒๔/๑)

แก้ไขถ้อยคำจาก “ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ” เป็น “ยึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ” ให้สอดคล้องกับการแก้ไขร่างมาตรา ๒๔ ข้างต้น และได้แก้ไขโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในการบังคับคดีอาญาเกี่ยวกับค่าปรับ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ (๗) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว โดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบังคับคดีใช้ค่าปรับรวมทั้งการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง ในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับเมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ โดยให้อัยการสูงสุดกำหนดข้อบังคับเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการตรวจสอบหาทรัพย์สิน เพื่อให้มีแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการปฏิบัติ อีกทั้งกำหนดห้ามหน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ เพื่อความชัดเจนว่าหมายถึงหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมิได้จำกัดเพียงค่าธรรมเนียมทางศาล แต่ไม่รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชน นอกจากนี้ ได้ตัดความในวรรคท้ายที่กำหนดว่าบทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะสั่งกักขังผู้ต้องโทษ

ตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ศาล ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาลดำเนินการได้ในทางปฏิบัติอยู่แล้วแม้มิได้บัญญัติไว้

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้ตรวจสอบผลกระทบจากการเพิ่มมาตรา ๒๙/๑ ในบทบัญญัติต่าง ๆ ของประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เห็นว่า ไม่มีผลกระทบกับมาตราอื่น แม้จะมีมาตรา ๔๗ ที่อ้างอิงให้นำมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาใช้กรณีไม่ชำระเงินที่ผิดทัศนชน ก็ไม่จำเป็นต้องอ้างมาตรา ๒๙/๑ ด้วย เนื่องจากมาตรา ๒๙/๑ กำหนดวิธีดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๙ เมื่ออ้างอิงมาตรา ๒๙ แล้ว ย่อมสามารถเชื่อมโยงไปใช้มาตรา ๒๙/๑ ได้ โดยไม่ต้องแก้ไขมาตรา ๔๗

สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดที่ว่าพนักงานอัยการรับผิดชอบดำเนินคดีอาญาที่รัฐเป็นโจทก์เท่านั้น ดังนั้นในคดีอาญาที่พนักงานอัยการไม่ได้เป็นโจทก์ย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีนั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า การบังคับโทษปรับเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่จะทำให้การลงโทษทางอาญาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เมื่อสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีทางอาญาแทนรัฐ จึงสมควรรับหน้าที่บังคับคดีอาญาแทนรัฐด้วย

๓.๓ การกักขังแทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐)

แก้ไขอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับจากร่างเดิมที่เสนออัตรา “สี่ร้อยบาท ต่อหนึ่งวัน” เป็น “สามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน” เพื่อให้สอดคล้องกับอัตราค่าแรงขั้นต่ำในปัจจุบัน และอัตราค่าเงินที่เพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้มีเหตุผลที่ใช้อ้างอิงถึงที่มาของอัตราเงินที่แก้ไขได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และแก้ไขจำนวนเงินค่าปรับที่ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเกินหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีจากร่างเดิมที่เสนอจำนวน “ตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป” เป็น “ตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป” จำนวนโดยเทียบสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของอัตราเงินกักขัง ที่เพิ่มขึ้นจากเดิมกึ่งหนึ่งคือเพิ่มขึ้นหนึ่งร้อยบาท จำนวนเงินค่าปรับกรณีดังกล่าวจึงควรเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกันคือกึ่งหนึ่งของแปดหมื่นบาทซึ่งเท่ากับสี่หมื่นบาท จึงเพิ่มขึ้นเป็น หนึ่งแสนสองหมื่นบาท นอกจากนี้ ตัดความในวรรคท้ายของร่างเดิมที่กำหนดให้อัตราเงินที่กำหนดไว้ในมาตรานี้ อาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยเห็นว่าอัตรากักขังแทนค่าปรับ มีลักษณะเป็นโทษในทางอาญาซึ่งมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคล จึงควรบัญญัติไว้ให้แน่นอนและชัดเจนในประมวลกฎหมายไม่ควรให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๓.๔ การขอทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐/๑)

แก้ไขจากร่างเดิมที่เสนอยกเลิกการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูง ที่ผู้ต้องโทษปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ เป็น ให้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงไว้แต่ขยายจำนวนเงินให้เพิ่มขึ้นจากแปดหมื่นบาท เป็นหนึ่งแสนสองหมื่นบาท โดยคณะกรรมการฯ เห็นว่า การที่มาตรา ๓๐/๑ ในปัจจุบันกำหนดจำนวนเงินค่าปรับไว้ไม่เกินแปดหมื่นบาท แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ว่ามาตรการให้ทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์จะใช้กับคดีที่มีโทษเล็กน้อย หากยกเลิกจำนวนเงินขั้นสูงจะเป็นการเปิดกว้างมากเกินไปทำให้การกระทำความผิดไม่ว่าจะร้ายแรงเพียงใดก็สามารถขอทำงานบริการสังคม หรืองานสาธารณประโยชน์เพื่อเลี่ยงการลงโทษปรับ ซึ่งเป็นเรื่องไม่สมควรและไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษทางอาญาเพื่อให้หลายจำ จึงยังสมควรให้มีการกำหนดจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงไว้ โดยขยายวงเงินให้เป็นหนึ่งแสนสองหมื่นบาทตามสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับจำนวนเงินค่าปรับขั้นสูงที่ได้แก้ไขไว้ในมาตรา ๓๐

๓.๕ กำหนดหลักเกณฑ์การรอกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและการคุมประพฤติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

แก้ไขอัตราโทษจำคุกที่ให้ศาลรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ จากร่างเดิมที่เสนอเพิ่มเป็นไม่เกินห้าปี ให้กลับไปใช้อัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีตามกฎหมายปัจจุบัน เนื่องจากความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีเป็นความผิดอุกฉกรรจ์ แม้จะเป็นดุลพินิจของศาลที่อาจไม่ให้ออกการกำหนดโทษหรือไม่ให้ออกการลงโทษได้ก็ตาม แต่ไม่มีความแน่นอน และอาจทำให้สังคมไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงรอกการลงโทษให้กับผู้กระทำความผิดที่มีพฤติกรรมรุนแรง อีกทั้งจะทำให้ผู้ที่คิดกระทำความผิดจะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายเพราะกฎหมายอ่อนลง

ในส่วนของโทษปรับ ได้กำหนดจำนวนค่าปรับขั้นสูงไว้โดยต้องเป็นกรณีจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ด้วยเหตุผลทำนองเดียวกันคือต้องการให้ผู้กระทำความผิดร้ายแรงได้รับการลงโทษ และได้กำหนดให้ศาลรอกการลงโทษปรับได้เท่านั้นมิให้ออกการกำหนดโทษได้ด้วย เนื่องจากเห็นว่าการลงโทษปรับไม่เกินจำนวนที่กำหนดนั้น เป็นโทษที่เบากว่าโทษจำคุกอยู่แล้ว หากให้ออกการกำหนดโทษได้จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับผลร้ายจากสิ่งที่กระทำและไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

นอกจากนี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติที่ได้กำหนดเป็นร่างมาตรา ๕๖ วรรคสาม โดยให้ศาลเลือกใช้ได้ตามควรแก่กรณีไม่ว่าจะเป็นกรณีของโทษจำคุกหรือปรับ และได้เพิ่มเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติใน (๑๐) ว่า “หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร” เพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียหายที่มีช่องทางการเยียวยาเพิ่มขึ้นด้วย

ทั้งนี้ การแก้ไขอัตราโทษจำคุกที่ให้ออกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษจากห้าปีกลับไปเป็นสามปี สอดคล้องกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมที่ว่ากรรณการขยายอัตราโทษจำคุกดังกล่าวควรคำนึงถึงข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบอื่น ๆ อย่างรอบด้าน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อการกระทำความผิดและโทษที่ตนจะได้รับ สำหรับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับการนำเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติดังกล่าว มาใช้กับการกระทำ ความผิดที่สมควรกำหนดกลไกการพิจารณา มีการใช้ข้อมูลอย่างรอบด้าน และมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้น คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้ว จึงได้กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๕๖/๑ ให้ศาลกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติตามควรแก่กรณี เพื่อเปิดกว้างให้ศาลใช้ข้อมูลหรือปัจจัยต่างๆ มาเป็นข้อพิจารณากำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติที่เหมาะสมในแต่ละกรณี

๓.๖ การเพิ่มโทษแก่ผู้ใช้ผู้อ่อนแอทางสังคมให้กระทำความผิด (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

แก้ไขระวางโทษสำหรับผู้ที่ใช้ผู้อ่อนแอทางสังคมให้กระทำความผิดจากร่างเดิม ที่เสนอว่า “ให้ลงโทษผู้ใช้เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนด” เป็น “ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง” เนื่องจากการกำหนดให้ลงโทษผู้ใช้เพิ่มขึ้น อีกกึ่งหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดทำให้ระวางโทษของผู้ใช้ในกรณีนี้ขึ้นอยู่กับศาล ซึ่งขัดกับหลักการกำหนดโทษทางอาญาที่ต้องมีความแน่นอน อีกทั้งการใช้ผู้อ่อนแอทางสังคมให้กระทำความผิด ถือเป็นเหตุฉกรรจ์ จึงสมควรกำหนดระวางโทษให้เพิ่มขึ้นจากโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับ ความผิดนั้น ทั้งนี้ โดยใช้ถ้อยคำให้สอดคล้องกับถ้อยคำในมาตรา ๘๔ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

๓.๗ บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

ตัดการกำหนดบทเฉพาะกาลรองรับให้ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับก่อนการแก้ไขอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับ หากคำนวณตามอัตราเงินกักขังแทนค่าปรับใหม่แล้วถูกกักขังจนครบ หรือเกินระยะเวลาแล้วให้ปล่อยตัวไป และการกำหนดให้ศาลอาจสั่งรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกหรือปรับไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับโทษหรือกำลังรับโทษอยู่ก่อนวันที่มาตรา ๕๖ ที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ใช้บังคับกำหนด ตามร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑ ทั้งสองมาตรา เนื่องจากสามารถนำมาตรา ๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดให้ใช้กฎหมายใหม่ย้อนหลังในส่วนที่เป็นคุณได้มาใช้บังคับได้ โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดบทบัญญัติเฉพาะขึ้นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากกำหนดบทเฉพาะกาลตามร่างมาตรา ๑๑ จะกลายเป็นการแก้ไขคำพิพากษาศาลที่ถึงที่สุดไปแล้ว ซึ่งขัดต่อหลักการที่ว่าคำพิพากษาศาลถึงที่สุดแล้วจะแก้ไขมิได้ สำหรับการลดโทษแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแก่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑) และบันทึกหลักการและเหตุผล ได้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อความชัดเจนครบถ้วนและสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมข้างต้น

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากกระบวนการยุติธรรมที่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจนในการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ และผู้ที่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับจะได้รับการกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ ที่สอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน อีกทั้งผู้ที่ถูกลงโทษปรับ ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุก แม้เพียงเล็กน้อย หรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสสัยมีโอกาสดำเนินการพิจารณาให้รอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษได้ นอกจากนี้ ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดจะได้รับการปกป้องจากกฎหมายมากยิ่งขึ้น และผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวจะได้รับการลดโทษอีกด้วย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๘

สรุปความจำเป็นในการตราร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๓. ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

โดยที่หลักเกณฑ์การบังคับโทษปรับโดยเฉพาะอัตราเงินการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ก็ยังไม่มี ความชัดเจนว่าจะใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับได้หรือไม่ ทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะเวลาอันสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอม เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดมากขึ้นซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในอันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้นและให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

* ที่มา : กลุ่มพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ไม่มี

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

การตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นบังคับใช้ไม่เกิดภาระแก่คู่ความ แต่กลับเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนผู้มีอรรถคดี และเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยทั่วไป

๖. ความพร้อมของรัฐ

ศาลยุติธรรมสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

วิธีการทำงานได้กำหนดให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเน้นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

๙. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ไม่มี

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบแล้ว

วิธีการบังคับค่าปรับทางอาญา^{*}

เมื่อศาลกำหนดจำนวนเงินค่าปรับและผู้ต้องโทษไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้การบังคับโทษปรับทางอาญาเกิดผลเป็นจริงในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกำหนดวิธีการบังคับค่าปรับไว้ในกฎหมาย ซึ่งแต่ก่อนในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้กำหนดวิธีการบังคับค่าปรับแบ่งออกเป็น ๒ วิธี คือ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นการจำคุกแทนค่าปรับ วิธีการบังคับ ๒ วิธีนี้ ศาลเลือกใช้ตามสมควรแก่รูปคดี ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้กำหนดวิธีการบังคับค่าปรับออกเป็น ๓ วิธี คือ

๑. การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ
๒. การกักขังแทนค่าปรับ
๓. การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

วิธีการยึดทรัพย์สินของผู้ต้องโทษเพื่อใช้แทนค่าปรับเป็นวิธีการบังคับค่าปรับที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกำหนดโทษปรับที่ต้องการลงโทษทางทรัพย์สินมากที่สุด เพราะเป็นมาตรการที่บังคับกับทรัพย์สินของผู้ต้องโทษเอง แต่เนื่องจากการยึดทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับเป็นวิธีการที่ยุ้งยาก เพราะต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกับการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือจะต้องมีผู้นำชี้และนำยึด การยึดทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับจึงเกิดขึ้นไม่มากนักในทางปฏิบัติ โดยตามประมวลกฎหมายอาญาจะกำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” ดังนั้น การยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับส่วนใหญ่จะมีการนำมาใช้กับโทษปรับนิติบุคคลเท่านั้น เนื่องจากโดยสภาพไม่อาจบังคับค่าปรับโดยการกักขังแทนค่าปรับตามมาตรา ๒๙ ได้

การกักขังแทนค่าปรับ

เนื่องด้วยโทษปรับทางอาญาเป็นโทษที่กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางทรัพย์สิน ใช้สำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง และเมื่อผู้ต้องโทษชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่ศาลกำหนดแล้ว ก็ถือว่าผู้ต้องโทษได้รับโทษเสร็จสิ้นแล้ว แต่ในบางกรณีผู้ต้องโทษไม่สามารถชำระค่าปรับ แต่เพื่อให้เกิดสภาพบังคับในการลงโทษตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา จึงต้องมีการนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับ ซึ่งได้แก่ มาตรการกักขังผู้ต้องโทษแทนค่าปรับ ซึ่งมาตรการนี้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้มีการเปลี่ยนแปลง

^{*} ที่มา : เข้าถึงข้อมูลได้ที่ digi.library.tu.ac.th/thesis/la/1047/09CHAPTER_4.pdf

หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบ ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ การกักขังแทนค่าปรับได้กำหนดให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และห้ามกักขังเกินกว่าหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับ

เนื่องจากวิธีการบังคับค่าปรับที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ ยังไม่เป็นมาตรการที่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์การกำหนดโทษปรับได้ เพราะการยึดทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับนั้น แม้จะเป็นมาตรการที่ตรงกับเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่เป็นการลงโทษทางทรัพย์สินก็ตาม แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติมักจะนำมาใช้บังคับเฉพาะกับผู้ต้องโทษปรับที่เป็นนิติบุคคลเท่านั้น โดยไม่ค่อยได้นำมาใช้กับผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดา จึงทำให้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับนี้ไม่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ สำหรับการกักขังแทนค่าปรับนั้น เดิมที่กำหนดให้มีมาตรการนี้ก็เพื่อเป็นการบังคับให้ผู้ต้องโทษนำค่าปรับมาชำระเท่านั้น แต่ปัจจุบันกลายเป็นว่าผู้ต้องโทษปรับยอมถูกกักขังแทนที่การจะนำค่าปรับไปชำระ ซึ่งเป็นการไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของการกำหนดวิธีการบังคับค่าปรับ ประกอบกับการนำผู้ต้องโทษปรับไปกักขังได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในแง่ของตัวผู้ต้องโทษปรับเองที่ต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่ดีหรือต่อครอบครัวของผู้ต้องโทษที่ขาดผู้ดูแล หรือในแง่ของรัฐที่ต้องรับภาระในการดูแลผู้กักขังมากขึ้น เมื่อประมวลสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จึงมีแนวความคิดที่จะกำหนดมาตรการให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินค่าชำระค่าปรับ สามารถที่จะขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะประโยชน์แทนค่าปรับ แทนการถูกกักขังแทนค่าปรับได้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวนี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๖

ปัญหาการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับการนำโทษกักขังมาใช้บังคับแทนโทษปรับนั้นนอกจากไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับแล้วยังมีผลกระทบในด้านอื่น ๆ ดังนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับ

โดยสภาพของการกักขังนั้นเป็นมาตรการที่จะควบคุมตัวบุคคลไว้ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งในที่นี้ได้แก่ เรือนจำ เพื่อที่จะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้นั้นไว้ แต่เนื่องจากผู้ที่ถูกกักขังแทนค่าปรับนั้น แท้จริงแล้วมิใช่ผู้ที่ถูกลงโทษกักขัง หากเป็นผู้ที่ถูกลงโทษปรับที่มุ่งหมายโดยตรงจะเอาทรัพย์สินของผู้นั้นมาชำระตามจำนวนที่ศาลกำหนด ดำเนินการชดใช้ความเสียหายของสังคมหรือส่วนรวมที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของผู้ต้องโทษนั้น แต่ผู้ต้องโทษดังกล่าวไม่มีความสามารถที่จะนำเงินมาชำระให้แก่ศาล หรือเป็นกรณีที่ผู้ต้องโทษหลีกเลี่ยงที่จะไม่ชำระค่าปรับ แต่เนื่องด้วยบทบัญญัติในมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะเลือกใช้มาตรการยึดทรัพย์สินมาชำระแทนค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ซึ่งศาลมักจะใช้การกักขังแทนค่าปรับ เพราะเห็นว่ามีความสะดวกกว่า แต่การที่ศาลสั่งดังกล่าวเป็นเหตุให้บุคคลต้องสูญเสียเสรีภาพ

โดยไม่สมควร และไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของการลงโทษ และมาตรการดังกล่าวในต่างประเทศนั้นมีใช้มาตรการหลักที่จะนำมาใช้ลงโทษแทนการลงโทษปรับแต่เป็นมาตรการเสริมที่จะนำมาใช้คู่เคียงไปกับมาตรการลงโทษอื่น ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขและยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดนั้นเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำผิดอีก และเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมปกติ

๒. ภาระที่รัฐต้องดูแลรับผิดชอบ

เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้เป็นดุลพินิจแก่ศาลที่จะเลือกใช้มาตรการใดก็ได้แล้ว และส่วนใหญ่ศาลก็จะใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีมาตรการที่ผู้ต้องโทษจะยื่นคำร้องต่อศาลของทำงานบริการสังคม แต่ก็มิได้เป็นหลักประกันว่าศาลจะไม่สั่งให้ใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับแต่อย่างใด และเมื่อศาลมักจะสั่งให้การกักขังแทนค่าปรับแล้ว มาตรการดังกล่าวจะส่งผลตามมาที่รัฐจะต้องรับผิดชอบดูแลอีกหลายประการ กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นจำนวนมาก รัฐย่อมจะต้องรับภาระในการควบคุมดูแลผู้ถูกกักขังเพิ่มมากขึ้น และผลที่ตามมาได้แก่ปัญหาในเรื่องสถานที่กักขัง รัฐมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินการดังกล่าวอีกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ บุคลากร สวัสดิการ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ด้วย

ด้วยปัญหาดังกล่าวมานี้ การที่จะนำมาตรการอื่น ๆ ที่จะมาใช้บังคับแทนการลงโทษปรับให้เกิดความเหมาะสม และเป็นไปตามความมุ่งหมายและเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ แท้จริงแล้วตามมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้เปิดช่องทางไว้แล้ว ได้แก่ การยึดทรัพย์สินของจำเลยมาชำระค่าปรับ ซึ่งมาตรการนี้เป็นมาตรการที่อยู่ในขอบเขตความมุ่งหมายและเจตนารมณ์จากการลงโทษปรับที่มุ่งบังคับการนำทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น และสมควรที่ศาลจะได้นำมาตราการยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับก่อนการนำมาตรการอื่น ๆ มาใช้บังคับ เว้นเสียแต่ว่ามีเหตุผลความจำเป็นอื่นที่ไม่อาจบังคับตามมาตรการดังกล่าวได้ อาทิเช่น ผู้กระทำความผิดนั้นไม่มีทรัพย์สินที่จะสามารถยึดมาบังคับชำระค่าปรับได้ หรือการยึดทรัพย์สินว่าจะมีผลกระทบต่อครอบครัวของผู้กระทำความผิดได้รับความเดือดร้อนอย่างยิ่ง ในการดำรงชีวิตปกติหรือกรณีที่ยึดทรัพย์สินมาชำระแทนค่าปรับแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอจึงนำมาตรการกักขังแทนค่าปรับหรือมาตรการบริการสังคมหรือทำงานสาธารณะมาใช้บังคับแทนตามความเหมาะสมแล้วแต่สภาพข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไป

การนำมาตรการอื่นที่มีใช้การกักขังมาใช้แทนค่าปรับ

มาตรการอื่นที่นำมาใช้บังคับแทนการลงโทษปรับโดยตรงนั้น นอกจากมาตรการยึดทรัพย์สินและการกักขังแทนค่าปรับแล้ว มาตรการอื่น ๆ ปรากฏว่าเป็นการนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกแทบจะเป็นส่วนใหญ่ เช่น มาตรการคุมประพฤติ มาตรการรอกการบังคับคดี หรือมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ โดยเฉพาะมาตรการประเภทเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการเสริมที่นำมาใช้ควบคู่กับการลงโทษด้วยประการอื่น ๆ

ก. มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยการบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์
ทุกประเทศส่วนใหญ่มาตรการนี้เกิดขึ้นต่อปัญหาที่มีผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประเทศ
ต้องประสบปัญหานักโทษล้นคุก แต่จากการสำรวจส่วนใหญ่ผู้ต้องขังในเรือนจำจะเป็นผู้กระทำความผิด
ในคดีเล็กน้อยหรือลหุโทษ ซึ่งต้องรับโทษจำคุกระยะสั้น ๆ และเมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมแล้ว
ผลกระทบด้านต่าง ๆ แล้ว การจำคุกระยะเวลาเพียงสั้น ๆ นั้นมิได้ส่งผลที่จะยับยั้งหรือแก้ไขให้ผู้กระทำ
ความผิดนั้นจะไม่กระทำความผิดขึ้นอีกครั้ง และเนื่องด้วยแต่ละประเทศมีความมุ่งหมายที่ใช้วิธีการ
ที่จะแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดเล็กน้อยหรือลหุโทษเหล่านี้ให้สามารถ
คืนกลับสู่สังคมปกติได้ในเวลาต่อไป ทางเลือกหนึ่งที่ศาลนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ดังกล่าว
ได้แก่ นอกจากการส่งลงโทษจำคุกแล้ว ยังสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมหรือทำงาน
สาธารณประโยชน์ได้อีกด้วย

ข. การลงโทษในรูปแบบการศึกษาหรืออบรม

เนื่องด้วยผู้กระทำความผิดและศาลพิพากษาลงโทษปรับนั้น ส่วนใหญ่ความผิดที่ผู้
กระทำจะเป็นความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูง หรือเป็นความผิดที่เกิดจากรัฐกำหนดห้ามมิให้กระทำ
ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจกระทำลงไปด้วยเพราะความขาดสามัญสำนึกหรือไม่มีความรู้ความเข้าใจได้ว่าการ
กระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น ความผิดในส่วนที่รัฐกำหนดห้ามมิให้กระทำเมื่อผู้กระทำ
ได้กระทำลงไปแล้ว และกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดต้องได้รับโทษ ผู้กระทำไม่สามารถอ้างความ
ไม่รู้เป็นข้อแก้ตัวก็ตาม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการจราจร หรือกฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคาร
เป็นต้น หากผู้กระทำความผิดมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวก็อาจจะไม่กระทำความผิดอีก

ค. การลงโทษในรูปแบบของการทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความอับอาย

มาตรการลงโทษในรูปแบบนี้พัฒนามาจากรูปแบบการลงโทษในอดีตที่ทำให้ผู้กระทำ
ความผิดรู้สึกอับอายต่อสังคมและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการข่มขู่ต่อ
สาธารณะด้วยว่าหากผู้ใดกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ก็จะต้องถูกปฏิบัติเช่นเดียวกัน อันเป็น
การป้องปรามการกระทำความผิดไปด้วยพร้อมกัน

การบังคับโทษปรับ*

โทษปรับ

ประวัติของโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่มีมานานตั้งแต่โบราณกาล และมีมาก่อนโทษจำคุก ที่มาของโทษปรับนั้นตามประวัติศาสตร์กฎหมายกล่าวว่า ตั้งแต่สมัยมนุษย์เจริญขึ้นมาก็เริ่มตั้งครอบครัวรวบรวมกันอยู่เป็นหมู่ เป็นเผ่า มีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ปกครองดูแล การจะลงโทษผู้ใดเป็นอำนาจเด็ดขาดของผู้เป็นหัวหน้า ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบอันใดในการลงโทษเพราะรัฐยังไม่มีเป็นรูปเป็นร่าง ชัดเจนแน่นอน และอำนาจของรัฐในการลงโทษผู้กระทำความผิดยังไม่มี ถ้าหากมีการกระทำความผิดขึ้นระหว่างบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หัวหน้าครอบครัวเป็นผู้จัดการลงโทษ ซึ่งในครั้งแรกนั้นมักจะรุนแรงถึงตายหรือไม่ก็ขับไล่ออกจากครอบครัวไป แต่ถ้าหากกรณีมีคนในครอบครัวหนึ่งหรือเผ่าหนึ่งไปกระทำความผิดต่อคนในครอบครัวอื่น หรือเผ่าอื่น การลงโทษในที่นี้ก็จะมีการแก้แค้น ซึ่งครอบครัวหรือเผ่าของฝ่ายที่ถูกกระทำหรือเผ่าของผู้กระทำ การแก้แค้นนี้เป็นเหตุให้เกิดการต่อสู้ระหว่างครอบครัว หรือระหว่างเผ่าอยู่เรื่อยไปจนกว่าฝ่ายที่พ่ายแพ้จะถูกกำจัดหมดสิ้นไป นอกเสียจากว่าครอบครัวของฝ่ายผู้กระทำจะยอมจ่ายทรัพย์สินเป็นค่าไถ่โทษให้แก่ครอบครัวของฝ่ายที่ถูกกระทำจนเป็นที่พอใจ

อำนาจยุติธรรมภายในครอบครัว และการแก้แค้นเป็นการส่วนรวมระหว่างครอบครัวต่อครอบครัว หรือระหว่างเผ่าต่อเผ่านี้ เป็นระบบที่มักเรียกว่า “ความยุติธรรมโดยเอกชน” (la justice privee) ต่อมาเมื่อรัฐได้เริ่มมีอำนาจปกครองจริงจังขึ้นมาก็ได้ค่อย ๆ พยายามกำจัดอำนาจความยุติธรรมโดยเอกชนนี้ลงไป โดยลดอำนาจของหัวหน้าครอบครัวที่จะลงโทษถึงชีวิตแก่คนในครอบครัวลงไปก่อน แล้วจึงกำจัดสิทธิแก้แค้นระหว่างครอบครัวให้เหลือเพียงว่า การแก้แค้นจะต้องไม่ร้ายแรงเกินกว่าที่ผู้เสียหายได้ถูกกระทำมา ซึ่งข้อนี้เป็นที่มาของกฎหมายโบราณที่ว่า “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” (la du talion)

ในระยะต่อมาสิทธิในการแก้แค้นได้เปลี่ยนไปอีกชั้นหนึ่งว่า ครอบครัวของผู้กระทำจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการถูกแก้แค้นได้โดยส่งตัวผู้กระทำให้แก่ครอบครัวของผู้เสียหายเสีย ในตอนนี้ เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่ความรับผิดชอบเป็นส่วนรวมของคนในครอบครัวเดียวกันจะเปลี่ยนมาเป็นความรับผิดชอบเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด ขณะเดียวกันรัฐก็ยอมรับเอาวิธีจ่ายทรัพย์สินเป็นค่าไถ่โทษ (Composition) เข้ามาใช้โดยพยายามให้คู่พิพาทเลิกต่อสู้แก้แค้นกัน แต่ให้ตกลงกันในเรื่องค่าไถ่โทษแทน ในขั้นแรกก็ให้เป็นไปตามสมัครใจของคู่พิพาท ต่อมาก็เป็นการบังคับ ผู้กระทำผิดถูกบังคับให้จ่าย

---

* ที่มา : เอกสารวิชาการส่วนบุคคลของ จีรวัดน์ จันทรแรม เรื่อง “การบังคับโทษปรับ”, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

ทรัพย์สินเป็นค่าไถ่โทษแก่ผู้เสียหาย และผู้เสียหายก็ถูกบังคับให้ยอมรับค่าไถ่โทษและสละสิทธิในการ
แก้แค้น รัฐได้กำหนดอัตราค่าไถ่โทษขึ้นเป็นกฎหมาย ดังเช่นที่มีปรากฏอยู่ในกฎหมาย 12 โຕະ เป็นต้น

อำนาจของรัฐในด้านจัดการยุติธรรมมั่นคงขึ้นทุกทีจนสามารถเลิกล้มระบบ
ความยุติธรรมโดยเอกชนและนำเอาระบบความยุติธรรมโดยมหาชนเข้ามาแทนที่ได้ รัฐได้บัญญัติ
ให้ความผิดที่เสียหายแก่ผลประโยชน์ของสังคมเป็นความผิดต่อมหาชน เช่น การทรยศต่อชาติ และ
ความผิดร้ายแรงอื่น ๆ ส่วนระบบไถ่โทษนั้นคงมีอยู่ แต่รัฐได้บังคับให้คู่พิพาทจ่ายส่วนหนึ่งของค่าไถ่โทษ
แก่รัฐเป็นการตอบแทนที่รัฐเข้ามาจัดการความยุติธรรมให้ มีลักษณะเป็นค่าขึ้นศาลและเป็นภาษีไปในตัว
ส่วนที่เป็นค่าตอบแทนของรัฐนี้มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทุกที ๆ แต่ส่วนของผู้เสียหายได้รับลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ
จนในที่สุดผู้เสียหายคงได้แต่เพียงค่าชดใช้ความเสียหายเท่านั้น ส่วนที่รัฐบังคับเอานั้นต่อมาได้แยก
ออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งกลายเป็นค่าธรรมเนียมศาล และอีกส่วนหนึ่งได้กลายเป็น “ค่าปรับ”

ข้อดีและข้อเสียของโทษปรับ

โทษปรับถือว่าเป็นโทษที่ดีกว่าโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทษจำคุกในระยะสั้น
ซึ่งในทางอาชญาวิทยาไม่ได้ผลในการแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิด และไม่ได้ผลในการปราบปราม
เพราะผู้กระทำผิดมักไม่เข็ดหลาบ โทษจำคุกทำให้ผู้ต้องโทษมีจิตใจแข็งกระด้าง การจำคุกทำให้
ผู้ต้องโทษเข้าไปปะปนอยู่ในสมาคมของอาชญากร ทำให้ผู้นั้นกลายเป็นอาชญากรหนักยิ่งขึ้นด้วยการ
เรียนรู้และถ่ายทอดพฤติกรรมระหว่างอาชญากรด้วยกัน โทษจำคุกมักทำให้ผู้ต้องโทษไม่สามารถเข้ากับ
สังคมได้ภายหลังพ้นโทษแล้วเนื่องจากสังคมภายนอกไม่ยอมรับ เช่น ไปสมัครทำงานที่ไหนก็จะไม่มี
คนรับ แต่โทษปรับไม่เป็นเช่นนั้นเพราะผู้ที่ถูกปรับไม่ถือว่าเสียหายมากนัก ยังเข้ากับสังคมได้ตามปกติ
ผู้ที่ถูกลงโทษปรับจะไม่เคยชินเหมือนกับผู้ต้องโทษจำคุก ดังจะเห็นได้มีกฎหมายให้กักกันอันเป็น
วิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่งสืบเนื่องจากผู้ต้องโทษจำคุกแล้วไม่เข็ดหลาบนั่นเอง โทษปรับ
มีส่วนดีอีกอย่างหนึ่งที่สามารถกำหนดให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดได้ทุกชั้น กล่าวคือกำหนดตาม
ฐานะของผู้กระทำความผิดนั่นเอง โทษปรับยังเหมาะกับผู้ที่กระทำความผิดเพราะความโลภเพราะจะทำให้
ผู้กระทำความผิดสูญเสียทรัพย์สินเสียเองจึงเป็นการแก้แค้นที่ตรงจุดที่สุด นอกจากนั้นโทษปรับ ถ้าศาลตัดสิน
ผิดพลาดไป แล้วภายหลังมีพยานหลักฐานว่าผู้ถูกลงโทษปรับไม่ได้กระทำความผิด ก็ยังมีทางแก้ไขได้โดยคืน
เงินค่าปรับให้เสีย แต่โทษจำคุกไม่สามารถคืนให้ได้คงมีเพียงจ่ายค่าชดเชยให้ตามจำนวนที่กฎหมาย
กำหนดไว้เท่านั้นซึ่งคุ้ม ประโยชน์ของโทษปรับประการสุดท้าย คือมีผลดีในทางเศรษฐกิจต่อรัฐ ซึ่งรัฐ
ไม่ต้องขาดรายได้ และเสียกำลังของชาติไปเพราะการเอาผู้กระทำความผิดไปขังไว้ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
ในการสร้างที่คุมขังเพิ่ม ไม่ต้องเพิ่มอัตราเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม และค่าเลี้ยงดูผู้ต้องขัง ตรงกันข้าม
รัฐกลับได้เงินค่าปรับเข้าเป็นเงินงบประมาณแผ่นดินในแต่ละปีจำนวนมิใช่น้อย

แต่ข้อเสียของโทษปรับก็มีอยู่บ้าง ซึ่งส่วนมากมักจะตำหนิกันว่า โทษปรับเป็นโทษ
ที่ไม่เสมอภาค คนยากจนถูกปรับแล้วเดือดร้อนมาก แต่คนที่มีฐานะดีจะไม่รู้สึกเดือดร้อน โทษปรับ
ไม่เข้ากับหลักที่ว่าการลงโทษต้องเป็นการเฉพาะตัวบุคคล เพราะโทษปรับทำให้ครอบครัวผู้ถูกปรับ

ต้องเดือดร้อนไปด้วย และประการสุดท้ายก็คือ เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับไปแล้ว มักจะบังคับค่าปรับไม่ได้ ทำให้ผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษ หรือต้องเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษอย่างอื่น เช่น กักขังแทนค่าปรับ เป็นต้น ซึ่งไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคำพิพากษา

การแก้ไขข้อบกพร่องของโทษปรับ

ส่วนเสียประการแรกของโทษปรับ ก็คือโทษปรับที่ไม่เสมอภาค คนจนถูกปรับแล้วเดือดร้อนมากกว่าคนร่ำรวยนั้น มีทางแก้ไขโดยขั้นแรกจะต้องเพิ่มอัตราโทษปรับขั้นสูงให้สูงขึ้นไปอีกมากจนถึงขนาดที่ว่าแม้คนร่ำรวยก็รู้สึกกระทบกระเทือนเมื่อถูกปรับ ต่อจากนั้นเมื่อจะกำหนดโทษปรับศาลนอกจากจะคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการทำความผิดแล้ว ยังจะต้องคำนึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่จะถูกลงโทษอีกด้วย กล่าวคือ ค่าปรับจะต้องได้สัดส่วนกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด

การที่จะกำหนดค่าปรับให้ได้สัดส่วนกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดนี้ จะต้องคำนึงถึงทรัพย์สิน รายได้ และภาระของผู้กระทำผิดที่จะต้องเลี้ยงดูตัวเอง และครอบครัว สุขภาพความสามารถในการทำงานของผู้นั้นเอง รวมถึงสาเหตุอื่น ๆ ที่อาจจะมีผลต่อฐานะทางการเงินของผู้นั้นด้วย ประเทศที่ใช้ระบบการกำหนดค่าปรับดังกล่าวนี้มีอยู่หลายประเทศ เช่น สวิตซ์ กรีซ นอร์เวย์ เยอรมัน ออสเตรีย โปรตุเกส เป็นอาทิ

ส่วนกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย คือ ฟินแลนด์ เดนมาร์ก และสวีเดน ใช้วิธีกำหนดค่าปรับอีกระบบหนึ่ง เรียกว่า “วันปรับ” (jour - amendes) วิธีกำหนดค่าปรับทำเป็นสองขั้นแรกกำหนดเป็นหน่วยปรับ เสียก่อน หน่วยปรับนี้จะมีจำนวนสูงต่ำตามความร้ายแรงของการทำความผิด ขั้นที่สองกำหนดหน่วยปรับแต่ละหน่วยคิดเป็นจำนวนเงินเท่าใด โดยในขั้นนี้จะคำนึงถึงแต่เฉพาะความสามารถที่จะเสียค่าปรับของผู้กระทำผิด คือ คิดถึงทรัพย์สินรายได้ รายจ่าย ตลอดจนเหตุอื่น ๆ ที่กระทบต่อฐานะทางการเงินของผู้นั้น ต่อจากนั้นก็เอาจำนวนหน่วยปรับคูณกับอัตราของหน่วยปรับได้ผลลัพธ์ออกมาเท่าใด ก็เป็นจำนวนค่าปรับที่ผู้กระทำผิดจะต้องเสีย ตัวอย่างเช่นผู้กระทำผิดสองคน ทำความผิดอย่างเดียวกันในลักษณะและสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันศาลก็จะพิพากษาลงโทษปรับเป็นจำนวนหน่วยปรับเท่ากัน คือคนละ 20 หน่วยปรับ คนแรกมีฐานะยากจนศาลกำหนดอัตราหน่วยปรับหน่วยละ 10 บาท ส่วนคนที่สองมีฐานะร่ำรวย ศาลจะกำหนดอัตราหน่วยปรับหน่วยละ 30 บาท ดังนั้นผู้กระทำผิดคนแรกต้องเสียค่าปรับ จำนวน 200 บาท คนที่สองจะต้องเสียค่าปรับ จำนวน 600 บาท ซึ่งวิธีการนี้ผู้กระทำผิดทั้งสองคนที่กระทำผิดอย่างเดียวกันจะถูกลงโทษในทางเศรษฐกิจในระดับเท่า ๆ กัน ทั้งสองคน แม้ว่าจะมีฐานะแตกต่างกัน

ส่วนเสียประการที่สองของโทษปรับ คือเก็บค่าปรับได้ยาก ก็มีทางแก้ไขโดยกำหนดระยะเวลาที่จะต้องชำระค่าปรับให้ยาวออกไป เช่น ให้ชำระภายในสามเดือน หรือหกเดือน เป็นต้น การกำหนดระยะเวลาให้ยาวออกไปเช่นนี้จะเป็ผลดีแก่ผู้ที่มีรายได้เป็นเวลา เช่น เงินเดือน หรือผู้ที่ทำงานหรือได้เงินเป็นฤดูกาล เช่น ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน อีกวิธีหนึ่งที่ดีกว่าวิธีระยะเวลาให้ยาวขึ้นก็คือใช้วิธีให้ผ่อนชำระเป็นงวด ๆ โดยให้ศาลเป็นผู้กำหนดจำนวนเงิน และระยะเวลาตามความเหมาะสม

แก้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป วิธีนี้กล่าวกันว่ามิผลดีในทางที่ทำให้ผู้ถูกลงโทษสำนึกถึงความผิดของตนเองทุก ๆ ครั้งที่ต้องชำระค่าปรับ ทำให้เข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ประเทศที่ใช้วิธีผ่อนชำระค่าปรับนี้ เช่น เยอรมัน ออสเตรีย สเปน นอร์เวย์ เป็นต้น

วิธีแก้ไขในข้อนี้อีกอย่างหนึ่งซึ่งใช้อยู่ในประเทศฝรั่งเศส ก็คือ พยายามหาวิธีการให้ความสะดวกแก่ผู้จะต้องถูกปรับ ซึ่งมีอยู่ 2 วิธี กล่าวคือ วิธีปรับโดยอำนาจศาล (L' Amende de composition) ซึ่งใช้เฉพาะแก่ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว มีวิธีง่าย ๆ คือ เมื่อเจ้าพนักงานตรวจพบการกระทำความผิดโทษ ก็ทำบันทึกความผิดโทษผ่านผู้บังคับบัญชาส่งไปยังอัยการโดยเร็ว อัยการตรวจดูเรื่องถูกต้องแล้วก็ส่งต่อไปให้ผู้พิพากษาศาลแขวงภายใน 10 วัน นับแต่ได้รับบันทึกผู้พิพากษาศาลแขวงพิจารณาแล้วก็กำหนดค่าปรับ ซึ่งมีกฎหมายระบุไว้เป็นอัตราตายตัว ซึ่งอยู่ที่กึ่งกลางระหว่างโทษปรับสูงสุดและต่ำสุดในกำหนดเวลาไม่เกิน 5 วัน ต่อจากนั้นเจ้าหน้าที่ของศาลจะแจ้งหนังสือไปยังผู้กระทำความผิดว่าได้กระทำความผิดโทษฐานใด วันเวลาใด จะต้องเสียค่าปรับเท่าใด พร้อมทั้งบอกสถานที่ที่จะต้องนำเงินค่าปรับไปชำระด้วย หนังสือแจ้งนี้ต้องส่งให้ผู้กระทำความผิดทางไปรษณีย์ลงทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ผู้พิพากษาได้กำหนดค่าปรับ ถ้าผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับภายในกำหนด คดีอาญานั้นก็เป็นอันเลิกกัน แต่ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนด ก็จะถูกฟ้องต่อศาลโดยวิธีธรรมดา ซึ่งวิธีการให้ความสะดวกในการเสียค่าปรับเช่นนี้ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นการช่วยลดจำนวนคดีที่จะต้องฟ้องร้องต่อศาลไปได้มาก

สำหรับข้อเสียประการสุดท้ายของโทษปรับที่ว่าทำให้คนในครอบครัวผู้ถูกลงโทษเดือดร้อนไปด้วยนั้นอาจจะแก้ไขได้ยาก เพราะเป็นผลธรรมดาของโทษโดยทั่วไป ไม่เฉพาะแต่โทษปรับเท่านั้นโทษอื่น ๆ เช่นโทษประหารชีวิต จำคุก ก็ทำให้ครอบครัวของผู้ถูกลงโทษเดือดร้อนไม่น้อยกว่าโทษปรับเช่นกัน ข้อเสียข้อนี้จึงแก้ไขได้ยากมาก นอกเสียจากว่าจะแก้กฎหมายไม่ให้มีการลงโทษกันเลย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เพราะสังคมมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน ต้องมีกฎหมาย และระเบียบแบบแผน ผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ข้อควรพึงระมัดระวังไม่ให้เกิดผลโดยตรงที่เกิดจากลงโทษปรับ หรือโทษอื่น ๆ ไปตกอยู่แก่ผู้ที่มีได้กระทำความผิด

การบังคับโทษปรับ

วิธีการบังคับโทษปรับ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาศาล”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรก บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับแทนไปพลางก่อนก็ได้”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30 วรรคแรก บัญญัติว่า “ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้”

เนื่องจากการศาลวางโทษให้ผู้กระทำผิดในคดีอาญาต้องชำระค่าปรับ การวางโทษค่าปรับจึงต่างจากการกำหนดค่าเสียหายที่ผู้กระทำผิดต้องชำระแก่ผู้เสียหายซึ่งเป็นเรื่องในทางแพ่ง ดังนั้นในกรณีที่ผู้กระทำผิดไม่ยอมชำระค่าปรับจึงต้องมีวิธีบังคับเอาค่าปรับเป็นพิเศษ จึงนำวิธีการบังคับชำระหนี้ทางแพ่งมาใช้ไม่ได้ ทางปฏิบัติก็คือเมื่อจำเลยไม่ชำระค่าปรับตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานก็จะดำเนินการยึดทรัพย์จำเลยให้ได้เพียงพอมาชำระค่าปรับ โดยถือว่าคำพิพากษาที่ให้ปรับนั้นก่อให้เกิดสิทธิแก่รัฐที่จะบังคับเอาค่าปรับจากทรัพย์สินของจำเลย และหากจำเลยไม่มีทรัพย์สินที่จะให้ยึด หรือมีแต่ไม่เพียงพอที่จะชำระค่าปรับได้ หรือไม่ประสงค์จะชำระค่าปรับ ศาลก็ต้องดำเนินการกักขังจำเลยแทนค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน แต่ไม่เกินหนึ่งปี หรือโทษปรับเกินกว่าแปดหมื่นบาทขึ้นไปอาจกักขังเกินหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีได้

สำหรับการกักขังแทนค่าปรับนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ” ซึ่งหมายความว่าในการกักขังแทนค่าปรับนั้น จะต้องกักขังจำเลยไว้ในสถานที่กักขังแทนค่าปรับนั้น จะต้องกักขังจำเลยไว้ในสถานที่กักขังที่กำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำเท่านั้น ศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งในคำพิพากษาให้กักขังจำเลยไว้ในที่อยู่อาศัยของจำเลยเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติส่วนมากศาลจะสั่งให้นำตัวจำเลยไปกักขังไว้ที่สถานกักขังของกรมราชทัณฑ์ และถ้าหากไม่มีสถานกักขังเช่นนั้น ก็จะสั่งให้นำตัวจำเลยไปกักขังไว้ที่สถานีตำรวจที่เกิดเหตุ

โทษปรับผ่อนชำระได้หรือไม่

ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาที่ 1579/2521 ระหว่างพนักงานอัยการกรมอัยการโจทก์ บริษัทอุตสาหกรรมกระดาษไทย จำกัด จำเลย โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า “...พิเคราะห์แล้ว เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรกบัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกัน หรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” คดีนี้จำเลยเป็นนิติบุคคลจะกักขังจำเลยแทนค่าปรับ

ก็ไม่ได้ ศาลได้แต่ยึดทรัพย์สินของจำเลยใช้ค่าปรับแต่ประการเดียว การที่จำเลยขอผ่อนชำระค่าปรับ จะถือว่าจำเลยมีชำระค่าปรับนั้นไม่ได้ เพราะในกรณีที่จำเลยมีทรัพย์สิน ถ้าให้โอกาสจำเลยมีเวลา หาเงินมาชำระค่าปรับได้ ก็ไม่จำเป็นต้องยึดทรัพย์สินของจำเลย การที่ศาลจะผ่อนให้จำเลยชำระ ค่าปรับช้าเร็วเพียงใด เป็นการใช้ดุลพินิจกำหนดให้ตามความยุติธรรมและเหมาะสมในการให้รอการ บังคับไว้ ยังไม่ยึดทรัพย์สินจำเลย เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ใช้คำว่า “ผู้นั้นจะต้องถูก ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ” มิได้ใช้คำว่า “ให้ยึดทรัพย์สินของจำเลยใช้ค่าปรับ” ซึ่งศาลอาจดำเนินการ ยึดทรัพย์สินได้ภายในกำหนด 5 ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 99 ตามพฤติการณ์แห่งคดี ทั้งนี้ มิใช่เป็นการขยายเวลาบังคับคดี จะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 ซึ่งใช้ เฉพาะในกฎหมายวิธีสบัญญัติมาใช้ในประมวลกฎหมายอาญา อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติไม่ได้ คดีนี้ เห็นได้ว่าถ้าบังคับคดียึดทรัพย์สินของจำเลยมาขายทอดตลาดเอาเงินชำระค่าปรับทันทีมีแต่จะเกิดความ เสียหาย เพราะค่าปรับมีจำนวนถึง 65,744,852 บาท 24 สตางค์ โดยจำนวนภาษีที่แท้จริงที่จำเลย จะต้องเสีย หากไม่ถูกปรับมีเพียง 3,892,972 บาท 25 สตางค์ และจำเลยมีทรัพย์สินประมาณ 584 ล้านบาท แต่ในวันที่ 31 ธันวาคม 2519 บริษัทจำเลยมีความผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ถึง 1,206.5 ล้านบาท ทรัพย์สินของจำเลยก็ติดสัญญาจำนอง บริษัทจำเลยจะตกอยู่ในฐานะล้มละลาย ต้องล้มเลิกกิจการซึ่งจะทำความเสียหายอย่างมากต่อผู้ถือหุ้นซึ่งมีจำนวนถึง 3,557 ราย ระบบการเงิน ภายในประเทศจะสะเทือนเนื่องจากความเสียหายจะตามถึงเจ้าหนี้ต่าง ๆ การประกอบกิจการอุตสาหกรรม ของบริษัทจำเลยที่จะช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศจะหมดไป และจะกระทบกระเทือนถึงระบบ เศรษฐกิจทั่วไปตลอดจนบรรยากาศในการลงทุน พนักงานของบริษัทจำเลยและครอบครัวประมาณ 3,000 คนจะว่างงาน ดังนั้นที่ศาลอุทธรณ์ขยายเวลาผ่อนชำระค่าปรับให้จำเลยออกไปนั้น จึงเป็นการใช้ ดุลพินิจที่เหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยในผลแห่งคำวินิจฉัย แต่เงื่อนไขที่ศาลอุทธรณ์กำหนดให้จำเลยทำทัณฑ์บนไว้นั้น ยังไม่เป็นหลักประกันอันมั่นคงในการที่ จำเลยจะชำระค่าปรับต่อศาล...”

จากคำวินิจฉัยข้างต้น จะเห็นประเด็นสำคัญในชั้นบังคับคดีเรื่องนี้เป็นปัญหา ข้อกฎหมายว่า “จำเลยในคดีอาญาจะขอผ่อนชำระค่าปรับอันเป็นโทษตามคำพิพากษาได้หรือไม่” ปัญหานี้มักกฎหมายต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมาก บางฝ่ายกล่าวว่าเรื่องนี้เป็นดุลพินิจของศาล เพราะกฎหมายไม่ได้ห้ามว่าโทษปรับจะผ่อนชำระไม่ได้ บางฝ่ายเห็นว่าประเทศเราเป็นประเทศใช้ระบบ ประมวลกฎหมาย เมื่อประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 กำหนดระยะเวลาสามสิบวันไว้ให้จำเลยต้อง ชำระค่าปรับให้เสร็จสิ้น และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 ก็กำหนดให้การ บังคับคดีอาญาต้องกระทำโดยไม่ชักช้า จึงต้องถือตามนั้นว่า การบังคับโทษปรับต้องกระทำในทันที ที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าวในทำนองเดียวกันกับโทษจำคุกซึ่งจะผ่อนผันให้จำคุกวันนี้ พรุ่งนี้วันหรือ จำคุกแต่เฉพาะวันหยุดราชการ ส่วนวันราชการให้ออกไปหารายได้เลี้ยงครอบครัว ดังนี้ไม่ได้

นอกจากนี้นักกฎหมายบางท่านยังมีความเห็นเป็นกลาง ๆ ว่า การผ่อนชำระค่าปรับ น่าจะกระทำได้บ้างบางกรณีตามอย่างในนานาอารยประเทศ แต่อยู่ภายใต้เงื่อนไข มิใช่ยอมให้กระทำได้ ทุกกรณีไปอย่างเช่นคดีนี้จำเลยเป็นนิติบุคคล การลงโทษจำเลยจะกระทำได้ก็แต่โดยโทษปรับซึ่งมี ลักษณะคล้ายหนี้ทางแพ่ง ที่จำเลยจะต้องชำระแก่รัฐ มากกว่าจะมีลักษณะเป็นโทษ ที่จะลงแก่บุคคลธรรมดา เพื่อให้หลบจำ หรือแก้ไขนิสัยของผู้กระทำผิด ดังนั้นถ้าปรากฏว่าจำเลยไม่มีทรัพย์สินจะชำระ ค่าปรับ และการยึดทรัพย์จะก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของบ้านเมืองแล้ว ก็ควรให้จำเลยผ่อนชำระ ค่าปรับได้แทนที่จะยึดทรัพย์แล้วรัฐไม่ได้อะไรเลย

โทษปรับและการกักขังแทนค่าปรับทุเลาการบังคับได้หรือไม่

การทุเลาบังคับตามคำพิพากษานั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 บัญญัติว่า “ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไป ในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อจำเลยวิกลจริต
- (2) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก
- (3) ถ้าจำเลยมีครรภ์แต่เจ็ดเดือนขึ้นไป
- (4) ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วแต่ไม่ถึงเดือน

มาตรา 27 วรรคสอง บัญญัติว่า “หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ให้รอไว้จนคลอดบุตรเสียก่อนแล้วจึงให้ประหารชีวิต”

มาตรา 248 บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต เกิดวิกลจริต ก่อนถูกประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหายๆ”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติให้ศาลมีอำนาจทุเลาการบังคับเฉพาะโทษจำคุกหรือประหารชีวิต เท่านั้น ส่วนโทษอื่นหาได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจทุเลาการบังคับได้ไม่

ส่วนโทษปรับนั้น เมื่อกฎหมายลักษณะอาญาบังคับอยู่ได้มีบัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ปรับ และมีใช้ค่าปรับภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่คำพิพากษาถึงที่สุดนั้น ให้ยึดทรัพย์สมบัติมันชำระค่าปรับ หรือมิฉะนั้น ให้เอาตัวมันจำคุกแทนค่าปรับ” จะเห็นได้ว่ากฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติให้จำคุกแทนค่าปรับ ซึ่งผลก็คือผู้ที่ไม่ชำระค่าปรับต้องถูกจำคุกแทน เมื่อถือได้ว่าเป็นการจำคุกแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 246 บัญญัติให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ในกรณีที่กล่าวไว้ใน ข้อ (1) ถึง ข้อ (4) ได้ ฉะนั้น เมื่อถูกจำคุกแทนค่าปรับ มีเหตุตามกฎหมายอันควรทุเลาการบังคับให้จำคุกแล้ว ศาลอาจทุเลาการบังคับให้จำคุกแทนค่าปรับได้ ต่อมาเมื่อกฎหมายลักษณะอาญาได้ถูกยกเลิกไป และใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบังคับแล้ว มาตรา 29 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ และไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ

หรือมิฉะนั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” ประมวลกฎหมายอาญา ได้เปลี่ยนเป็นให้กักขังแทนค่าปรับ แต่การกักขังนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจทุเลาการบังคับไว้ ศาลจึงน่าจะไม่มีอำนาจให้ทุเลาการบังคับการกักขังได้

การกักขังนั้น ต้องกักขังในสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำ และศาลจะสั่งในคำพิพากษาให้กักขังไว้ในที่อยู่อาศัยของจำเลยเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภท หรือสภาพของผู้กักขังก็ได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ” หรือจะถือว่าสถานที่กักขังซึ่งกำหนดไว้มิใช่เรือนจำ จึงไม่จำเป็นต้องให้มีการทุเลาการบังคับให้กักขัง ถ้าจำเลยที่ถูกจำคุกและถูกกักขังแทนค่าปรับด้วย เกิดวิกลจริต หรือมีครรภ์เกินเจ็ดเดือนขึ้นไป หรือคลอดบุตรยังไม่ถึงเดือน ในระหว่างกำลังรับโทษจำคุกอยู่ ศาลอาจให้ทุเลาการจำคุกไว้ได้ แต่เหตุดังกล่าวเกิดแก่จำเลยเมื่อพ้นโทษจำคุกไปแล้วกำลังถูกกักขังอยู่ กลับทุเลาการบังคับให้กักขังไม่ได้ จำเลยจึงต้องวิกลจริต มีครรภ์ หรือคลอดบุตรอยู่ในสถานที่กักขังนั่นเอง

เมื่อพิเคราะห์ดูแล้ว แม้โทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุก อันถือได้ว่าเป็นโทษหนักกว่าโทษกักขัง หรือโทษปรับ กฎหมายก็ยังบัญญัติให้มีการทุเลาบังคับไว้ได้ ฉะนั้นการกักขังแทนค่าปรับก็น่าจะบัญญัติให้มีการทุเลาบังคับไว้ได้เมื่อมีเหตุอันควรเช่นเดียวกัน

ปัญหาและข้อขัดข้องในการบังคับโทษปรับ

1. ในการบังคับโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าจำเลยไม่มีทรัพย์สินให้ยึดมาขายทอดตลาดนำเงินมาชำระค่าปรับ หรือมีแต่ไม่เพียงพอ นั้น จะใช้มาตรการใดมาบังคับในเรื่องนี้ ซึ่งมีความเห็นแบ่งเป็นสองฝ่าย โดยฝ่ายแรกเห็นว่า การบังคับโทษต้องกระทำโดยพลันหลังจากศาลมีคำพิพากษา ดังนั้นเมื่อจำเลยไม่มีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าปรับ ก็จะต้องดำเนินการกักขังแทนค่าปรับในทันที เนื่องจาก การกักขังเป็นส่วนหนึ่งของการลงโทษทางอาญา เหมือนกันได้ลงโทษให้ชำระค่าปรับ การกักขังแต่ละวันจึงอาจคำนวณเป็นตัวเงินออกมาแล้วนำไปหักออกจากจำนวนเงินค่าปรับ เช่นเดียวกับการหักจำนวนวันที่จำเลยต้องกักขังในระหว่างพิจารณาออกจากค่าปรับหรือออกจากโทษจำคุก ตามความเห็นของฝ่ายนี้ การผ่อนชำระค่าปรับเพื่อให้โอกาสจำเลยหาเงินมาชำระค่าปรับจึงไม่อาจกระทำได้ ต้องใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับในทันที ในระหว่างกักขังถ้าจำเลยนำเงินมาชำระค่าปรับในส่วนที่ค้างอยู่ก็จะได้รับการปล่อยตัวไปทันที

ฝ่ายหลังมีความเห็นว่า ในกรณีที่จำเลยไม่มีทรัพย์สินที่จะให้ยึดมาขายทอดตลาดชำระค่าปรับ ควรให้โอกาสจำเลยโดยยอมให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้ และมาตรการกักขังเพราะจำเลยไม่ชำระค่าปรับนั้นมิใช่การลงโทษในทางอาญา แต่เป็นเพียงวิธีการบังคับให้จำเลยชำระค่าปรับตามคำพิพากษาเท่านั้น จึงไม่อาจนำเอาเวลากักขังมาคำนวณหักออกจากจำนวนเงินค่าปรับได้ และเห็นว่า การกักขังจำเลยทั้ง ๆ ที่จำเลยไม่มีเงินที่จะชำระค่าปรับนั้นนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์อะไรแล้ว

ยังมีผลเท่ากับเป็นการลงโทษจำคุกจำเลยอันเป็นการขัดแย้งกับเหตุผลของคำพิพากษาที่วางโทษจำเลย (กรณีศาลเลือกลงโทษปรับแทนที่จะลงโทษจำคุกจำเลย) หรือเหตุผลตามกฎหมายที่ได้กำหนดโทษปรับไว้เพียงสถานเดียวสำหรับความผิดนั้น ดังนั้นเพื่อให้การบังคับโทษปรับได้เกิดผลอย่างจริงจัง จึงควรให้โอกาสจำเลยที่จะหาเงินมาชำระค่าปรับ โดยกำหนดให้จำเลยชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ต่างวาระกันได้

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นในเรื่องนี้เป็นกลาง ๆ ศาลควรมีดุลพินิจให้เหมาะสมกับจำเลย เป็นราย ๆ ไป และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐและจำเลยด้วย อย่างเช่นจำเลยเป็นบุคคลธรรมดา ก็ควรที่บังคับโทษปรับในทันทีตามความเห็นของฝ่ายแรก แต่ถ้าหากจำเลยเป็นนิติบุคคลแล้ว ก็ควรให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ได้ ดังที่ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1579/2521

2. ในกรณีที่จำเลยมีทรัพย์สินพอที่จะชำระค่าปรับได้ แต่จำเลยจะเลือกให้กักขังแทนค่าปรับได้หรือไม่ ซึ่งมีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามปัญหานี้ ที่ศาลจังหวัดพังงา โดยคดีดังกล่าวจำเลยถูกปรับตามพระราชบัญญัติแร่ เป็นเงิน 153 ล้านบาท ขณะที่คดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา ได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 60 พรรษา ใช้บังคับ จำเลยเห็นว่าจะได้รับประโยชน์จากพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว จึงยื่นคำร้องขอถอนฎีกา ศาลฎีกาอนุญาตให้จำเลยถอนฎีกาได้โดยมีให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่จำเลยยื่นคำร้อง ศาลจังหวัดพังงาอ่านคำสั่งศาลฎีกาให้จำเลยฟังในวันที่ 4 ธันวาคม 2532 และออกหมายกักขังในวันเดียวกันเนื่องจากจำเลยอ้างว่าไม่มีเงินชำระค่าปรับ หลังจากนั้นจำเลยถูกกักขังอยู่ไม่กี่วันก็ได้รับการปล่อยตัวไป ศาลจังหวัดพังงาโดยความเห็นชอบของอธิบดีผู้พิพากษาภาค 8 ในขณะนั้น เห็นว่าตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว โทษที่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษไม่รวมถึงโทษปรับด้วย จึงได้แจ้งให้พนักงานอัยการให้ดำเนินการยึดทรัพย์จำเลยใช้ค่าปรับ แต่พนักงานอัยการเห็นว่าจำเลยยอมถูกกักขังแทนค่าปรับและได้พ้นโทษไปแล้วจึงไม่ดำเนินการใด ๆ ให้ และเห็นว่า เป็นเรื่องของศาลที่จะต้องดำเนินการยึดทรัพย์จำเลยเอง

ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ได้บัญญัติแนวทางการบังคับค่าปรับไว้สองแนวทาง คือถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ “หรือ” ถูกกักขังแทนค่าปรับ จำเลยจึงน่าจะเลือกแนวทางที่ตนจะถูกลงโทษ ทางใดทางหนึ่งได้ เมื่อจำเลยยินยอมเสียอิสรภาพของตนเองให้กักขังแทนค่าปรับ ซึ่งน่าจะมีความคุ้มค่ากว่าทรัพย์สินสิ่งใด ๆ เมื่อจำเลยได้รับประโยชน์ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อยตัวพ้นโทษกักขังไปแล้ว ก็ต้องถือว่าโทษปรับจำนวน 153 ล้านบาทตามคำพิพากษาได้ถูกบังคับเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว

3. จำเลยไม่ยินยอมชำระค่าปรับ และกักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษา แต่ใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาและยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ได้หรือไม่ ซึ่งในเรื่องนี้ยังไม่มีคำพิพากษาศาลฎีกาวางแนวทางเป็นบรรทัดฐานไว้ แต่ผู้เขียนได้สอบถามความเห็นของผู้พิพากษาบางส่วนแล้วมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 , 29 ไม่ได้บัญญัติถ้อยคำคดีถึงที่สุดไว้ ดังนั้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับจำเลย จำเลยจะต้องชำระค่าปรับต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวัน หากไม่ชำระต้องถูกยึดทรัพย์สินมาชำระค่าปรับ เพราะการยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาในคดีอาญาก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นเหตุทุเลาค่าปรับไว้ ซึ่งในกรณีนี้จำเลยมีทรัพย์สินพอชำระค่าปรับ จึงต้องยึดทรัพย์สินจำเลยมาชำระค่าปรับ เว้นแต่จำเลยยินยอมให้กักขังแทนค่าปรับ

ฝ่ายที่สองเห็นว่า เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ในคดีอาญาต้องตีความให้เป็นคุณแก่จำเลยไม่ว่าทางใด ๆ และในคดีนี้จำเลยยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น หากให้จำเลยชำระค่าปรับก่อนแล้วแต่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้ยก หรือ กลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นแล้วก็รังแต่จะเกิดผลเสียแก่จำเลยโดยตรง ประกอบกับในคดีนี้จำเลยมีหลักประกันที่ศาลได้ตีราคาหลักประกันขอปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ให้คุ้มกับจำนวนเงินค่าปรับอยู่แล้ว

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของฝ่ายแรก เพราะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรก ได้บัญญัติถ้อยคำไว้ชัดเจนในตัวแล้ว ซึ่งถ้าหากกฎหมายประสงค์จะให้บังคับโทษปรับกับจำเลยเมื่อคดีถึงที่สุดก็น่าจะได้บัญญัติให้ชัดเจนตั้งแต่แรกแล้ว เพราะเมื่อจำเลยชำระค่าปรับแล้ว ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายกหรือกลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นก็สามารถขอคืนค่าปรับจากศาลชั้นต้นได้อยู่แล้ว ยิ่งกว่านั้นการบังคับโทษปรับจำเลยในทันทีก็จะเป็นหลักประกันที่มั่นคงแก่รัฐที่จะมีรายได้จากเงินค่าปรับในทันที ดีกว่าจะปล่อยทอดเวลาไปจนกว่าคดีถึงที่สุด ซึ่งเมื่อถึงเวลานั้นหลักประกันของจำเลย หรือทรัพย์สินของจำเลยอาจจะเสื่อมราคา บูดสลาย หรือไร้ประโยชน์ หรือไม่มีมูลค่าเลยก็ได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีบังคับโทษปรับไว้ใน มาตรา 28 , 29 , 99 กล่าวคือ ผู้ต้องโทษปรับจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล ถ้าไม่ชำระภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่การยึดทรัพย์สินหรือกักขังแทนค่าปรับนี้จะต้องกระทำภายในห้าปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงมีข้อควรพิจารณาดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 กำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจ ในกรณีที่ปรากฏเหตุอันควรสงสัยในระหว่างเวลาสามสิบวันว่า จำเลยจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับในประการที่จะสั่งเรียกประกันหรือสั่งให้กักขังจำเลยแทนค่าปรับไปพลาง ๆ ก่อนครบกำหนดสามสิบวัน แต่มิได้บัญญัติให้อำนาจศาลที่สั่งให้ผ่อนชำระค่าปรับได้เหมือนอย่างในต่างประเทศ

เนื่องจากการปรับเป็นโทษทางอาญาตามมาตรา 18 (4) การบังคับจำเลยให้ชำระค่าปรับจึงเป็นการบังคับคดีอาญา ซึ่งจะต้องกระทำโดยไม่ชักช้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 โอกาสที่จำเลยจะผ่อนชำระค่าปรับจึงมีเพียงชั่วระยะเวลาสามสิบวัน ตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรกบัญญัติไว้เท่านั้น เมื่อพ้นระยะเวลาดังกล่าวไปแล้วจะต้องดำเนินการบังคับเอาค่าปรับจากจำเลยโดยเร็ว กล่าวคือจำเลยเป็นนิติบุคคล ซึ่งใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับไม่ได้ก็ต้องใช้วิธียึดทรัพย์สินเอาชำระค่าปรับ หรือจำเลยเป็นบุคคลธรรมดาที่อาจเลือกใช้วิธีกักขังแทนค่าปรับในกรณียึดทรัพย์สินไม่ได้ ข้อความในมาตรา 29 วรรคแรก ที่ว่า "... จะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ..." เมื่ออ่านติดต่อข้อความในตอนต้นที่ว่า "ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา..." แล้วน่าจะแปลความได้ว่า เมื่อพ้นระยะเวลาสามสิบวันแล้วจะต้องบังคับเอาค่าปรับจากจำเลยในทันที อีกประการหนึ่งประเทศเราใช้ระบบประมวลกฎหมาย (CIVIL LAW) การผ่อนเวลาต่อไปอีกโดยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ จึงน่าจะกระทำมิได้

ระยะเวลาสามสิบวันที่ผ่อนผันให้จำเลยตามความในมาตรา 29 วรรคแรกนั้น เป็นระยะเวลาตามกฎหมายสารบัญญัติ ไม่เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความซึ่งเป็นกฎหมายสบัญญัติ จึงนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 มาใช้บังคับแก่กรณีนี้เพื่อให้ศาลสั่งขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปอีกไม่ได้ ทั้งนี้เพราะอำนาจศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 มีโดยจำกัดเพียงในกรณีที่สั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งประการหนึ่ง ระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดไว้เองประการหนึ่ง และระยะเวลาเกี่ยวด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่นประการหนึ่งเท่านั้น

ในกรณีที่จำเลยมีทรัพย์สินแต่ไม่ยอมชำระค่าปรับ ถ้างดเว้นไม่ยึดทรัพย์และให้โอกาสจำเลยหาเงินมาชำระค่าปรับซึ่งน่าจะขัดกับเจตนารมณ์ของการกำหนดโทษปรับ และเป็นที่แน่นอนว่าจำเลยเกือบจะทุกรายจะต้องขอผ่อนชำระในกรณีที่ศาลโทษค่าปรับเป็นจำนวนสูง ๆ เพราะในแง่ของการประกอบธุรกิจถ้ารับโอกาสให้ผ่อนชำระค่าปรับได้ ย่อมสร้างความพึงพอใจแก่จำเลยเป็นอย่างมาก เพราะอาจประหยัดเงินก่อนค่าปรับไว้เป็นค่าใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ โดยไม่ต้องกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และแล้วโทษปรับก็จะถูกแปรสภาพจากโทษทางอาญากลายเป็นหนี้ทางแพ่งไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ตามปัญหาและข้อขัดข้องในการบังคับโทษปรับล้วนเกิดจากตัวบทกฎหมายที่บัญญัติไว้ยังไม่ชัดเจนจึงทำให้ผู้ใช้กฎหมายต้องแปลความกฎหมาย ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ จึงต้องแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ

1. ควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคแรก เมื่อศาลพิพากษาแล้ว จำเลยต้องชำระค่าปรับภายในสามสิบวันไม่ว่าคดีจะถึงที่สุดหรือไม่ เพื่อหลีกเลี่ยงการตีความกฎหมายเป็นอย่างอื่น และให้จำเลยซึ่งไม่มีทรัพย์สินสามารถผ่อนชำระค่าปรับได้

2. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่จะออกใช้บังคับในโอกาสต่อไป ควรระบุให้ชัดในตัวพระราชกฤษฎีกานั้น ๆ ว่า โทษที่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษ ให้รวมถึงโทษปรับด้วยหรือไม่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอีกต่อไป

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน*

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันสมควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่ง เรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดระยะเวลาที่ผู้ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาจะต้องชำระค่าปรับให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา และกำหนดวิธีการบังคับค่าปรับ หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับมีอยู่ 2 วิธี คือ การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ และการกักขังแทนค่าปรับ

การยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับถือเป็นวิธีการเพื่อบังคับให้มีการชดใช้ค่าปรับโดยจะต้องบังคับหลังจากพ้นกำหนด 30 วันไปแล้ว หมายถึง ข้อความที่ว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ...” หมายถึง เป็นการกำหนดมาตรการทางเลือกให้ศาลนำมาบังคับใช้กับบุคคลที่ต้องชำระค่าปรับต่อศาล ศาลอาจเลือกใช้บังคับค่าปรับได้ 2 วิธี คือ ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับวิธีหนึ่งและกักขังแทนค่าปรับอีกวิธีหนึ่ง แต่หากศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องโทษปรับจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ มาตรา 29 วรรคหนึ่งได้ให้อำนาจศาล 2 ประการ คือ ศาลจะสั่งเรียกประกัน หรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ หมายถึง การกักขังแทนค่าปรับอาจนำมาใช้ก่อนครบกำหนด 30 วันนับตั้งแต่มีกำพิพากษาได้ แต่การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับมีอำนาจกระทำได้ ศาลจึงไม่มีอำนาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินจำเลยมาใช้ค่าปรับก่อนครบกำหนด 30 วันนับแต่วันพิพากษา ด้วยเหตุนี้ แม้ศาลจะสงสัยว่าจำเลยจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับโดยจำเลยไม่ขอประกันการชำระค่าปรับ ศาลก็ได้แต่จะกักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนเท่านั้น

ถ้าผู้ต้องโทษไม่ชำระค่าปรับและไม่ให้ประกันการชำระค่าปรับในวันที่ศาลพิพากษาอันเป็นเหตุให้ศาลกักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนนั้น ถ้าการกักขังนั้นได้ทำไปครบ 30 วัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษาแล้ว หรือยังไม่ครบกำหนดวันกักขัง เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องโทษปรับมีทรัพย์สินพอที่จะยึดมาใช้ค่าปรับที่ยังเหลืออยู่จากการกักขังได้ ศาลจะยึดทรัพย์สินของผู้นั้นมาใช้ค่าปรับที่ยังเหลืออยู่ได้ โดยงดหรือไม่กักขังต่อไป เพราะกฎหมายมิได้ห้ามว่าถ้ามีการกักขังแทนค่าปรับอยู่แล้วจะยึดทรัพย์สินมาใช้ค่าปรับที่ยังเหลืออยู่ไม่ได้ และในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับมีทรัพย์สินที่จะยึดมาขายทอดตลาดเอามาชำระค่าปรับได้อยู่ กรณีเช่นนี้ผู้ต้องโทษปรับจะขอให้กักขังแทนค่าปรับต่อไปจนครบจำนวนค่าปรับ โดยไม่ยินยอมให้ศาลยึดทรัพย์สินไม่ได้ เพราะโดยหลักการแล้วการที่ศาลวางโทษปรับเป็นเงินจำนวนหนึ่งนั้นย่อมเป็นความประสงค์ของกฎหมายที่จะบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษา

การยึดทรัพย์สินและการขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับนั้น หากเป็นการยึดเพื่อใช้ค่าอื่น ๆ รวมอยู่ด้วยแล้ว การนำเงินสุทธิตามมาใช้ค่าปรับและค่าเหล่านั้นต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 251 ซึ่งได้กำหนดลำดับการชำระเงินในการบังคับคดีโดยการยึดทรัพย์สินไว้ ซึ่งแสดงว่าค่าปรับไม่มีบุริมสิทธิ และมาในลำดับหลังหนี้ทางแพ่ง

* ที่มา : รายงานเรื่อง โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มาตรา 251 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ถ้าต้องยึดทรัพย์สินในคราวเดียวกัน สำหรับใช้ค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับ ค่าใช้ทรัพย์สิน หรือค่าทดแทนแต่ทรัพย์สินของจำเลยไม่พอใช้ครบทุกอย่าง ให้นำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินนั้นใช้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- (1) ค่าธรรมเนียม
- (2) ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทน
- (3) ค่าปรับ”

การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 251 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ การยึดทรัพย์สินในกรณีนี้จำกัดเฉพาะแต่การยึดเท่าที่จำเป็น เพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นมาชำระค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับค่าใช้ทรัพย์สิน หรือค่าทดแทนที่จำเลยค้างชำระตามคำพิพากษา

หากทรัพย์สินที่ยึดในคราวเดียวไม่พอที่จะชดใช้หนี้ที่จำเลยจะต้องชำระตามคำพิพากษาได้ครบถ้วนทุกรายการ การจัดใช้เงินต้องเป็นไปตามลำดับที่กำหนดไว้ คือค่าธรรมเนียมหากยังมีเงินเหลือก็จัดชำระเป็นราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทนและค่าปรับตามลำดับ เมื่อชำระหมดแล้วมีเงินเหลือก็ต้องคืนจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 322 ซึ่งจำเลยหรือผู้มีสิทธิ (เช่น ทายาท) จะต้องมารับคืนภายใน 5 ปี มิฉะนั้น จะตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 323

ขั้นตอนและกระบวนการในการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

การยึดทรัพย์สินเป็นการบังคับคดีในทางแพ่ง ซึ่งในการบังคับคดีแพ่งนั้น ศาลต้องออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นใด เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อจัดการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (14) เจ้าพนักงานบังคับคดี หมายความว่า เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค 4 แห่งประมวลกฎหมายนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการศึกษา หรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน

อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานบังคับคดีตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

1. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการชั่วคราวก่อนมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 254 ซึ่งศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือกักเรือของจำเลยไว้ชั่วคราวก่อนศาลจะมีคำพิพากษา เช่นนี้ศาลจะออกหมายยึดทรัพย์สินชั่วคราว หมายถึงกักเรือ ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการยึดทรัพย์สินหรือเรือของจำเลยไว้ เพื่อไม่ให้จำเลยยกย้ายถ่ายทรัพย์สิน

2. อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบังคับคดีอันเป็นการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดแพ้คดี และให้ฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) ปฏิบัติการชำระหนี้เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งตามฟ้อง หากเป็นกรณีที่ต้องดำเนินการทางเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยการบังคับคดีชำระหนี้เอาจากบรรดาทรัพย์สินของลูกหนี้

ตามคำพิพากษา คู่ความฝ่ายที่ชนะคดี (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อจัดการอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาด และเอาเงินชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา หรือหากการชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นเป็นการส่งมอบทรัพย์สิน กระทำการ งดเว้นกระทำการหรือขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ศาลจะออกหมายบังคับคดีได้ โดยการกำหนดเงื่อนไขแห่งการบังคับคดีลงในหมายนั้น และกำหนดการบังคับคดีเพียงเท่าที่สภาพแห่งการบังคับคดีจะเปิดช่องให้ทำได้โดยทางศาลหรือโดยทางเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 276 วรรคท้าย

อำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานบังคับคดีตามกฎหมายอื่น

1. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกรณีศาลในคดีอาญามีคำสั่งให้ปรับนายประกันจำเลยฐานผิดสัญญาประกันที่ทำไว้ต่อศาล โดยศาลจะออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลจัดการยึดทรัพย์สิน ซึ่งนายประกันยื่นเป็นหลักประกันต่อศาล แล้วนำออกขายทอดตลาดนำเงินชำระค่าปรับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119)

2. กฎหมายอาญา กรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง พิพากษาผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ ดังนี้ ศาลจะออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลจัดการยึดทรัพย์สินของจำเลยขายทอดตลาดนำเงินชำระค่าปรับ

3. พระราชบัญญัติล้มละลาย ในทางปฏิบัติและระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะบังคับคดีกับทรัพย์ของลูกหนี้ (จำเลย) ในคดีล้มละลายเองหรืออาจมีบันทึกเป็นหนังสือแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดแทน

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

1. ปัญหาในทางปฏิบัติที่ศาลส่วนใหญ่จะไม่นำมาตราการยึดทรัพย์สินมาใช้บังคับแก่บุคคลธรรมดาที่ไม่ชำระค่าปรับ ที่นำมาใช้มักจะเป็นกรณีการลงโทษนิติบุคคลที่ศาลไม่อาจลงโทษกักขังแทนค่าปรับได้โดยสภาพความเป็นนิติบุคคลที่ไม่มีตัวตน อันจะถูกไล่อรอนเสรีภาพทางร่างกายได้ เนื่องจากการยึดทรัพย์แทนค่าปรับทำได้ยาก ขั้นตอนมาก ไม่สะดวกเสียเวลา ทั้งยังใช้งบประมาณ และบุคลากรจำนวนมาก หากค่าปรับเป็นเงินจำนวนน้อยก็จะได้ไม่คุ้มเสีย

จากคำพิพากษาฎีกาจะเห็นได้ว่า ศาลไทยในปัจจุบันมักจะไม่นำมาตราการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับมาใช้กับผู้ที่ไม่ชำระค่าปรับ แต่จะใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับเป็นส่วนใหญ่ โดยการกักขังแทนค่าปรับให้ถืออัตรา 200 บาทต่อ 1 วัน ตามมาตรา 30

แม้ว่าในปัจจุบันจะมีมาตรการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 - 30/3 ก็ตาม แต่การจะนำมาตราการบริการสังคมแทนค่าปรับมาใช้นั้นมีข้อจำกัดว่า จะต้องเป็นกรณีศาลพิพากษาให้ลงโทษปรับผู้กระทำความผิดไม่เกิน 80,000 บาท ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่ใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินพอที่จะชำระค่าปรับสามารถยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีขอทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับได้ ซึ่งศาลจะพิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและ

สภาพของผู้ต้องโทษปรับ หากเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับก็ได้ ซึ่งในกรณีที่มีคำสั่งอนุญาต ศาลจะกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงานและจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งในคำสั่งด้วย โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะ หรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแลก็ได้ และในกรณีที่ศาลไม่ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานบริการสังคมต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลา 2 ปี นับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

จากการศึกษาพบว่า การลงโทษปรับไม่สอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อการช่มชู่หรือยับยั้งแต่ประการใด เนื่องจากการลงโทษปรับกับบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มักไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นการช่มชู่หรือยับยั้งเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก เหตุเพราะการลงโทษปรับแม้ว่าจะกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่หากมิได้สร้างความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้นั้นแต่อย่างใด ในบางครั้ง ผู้กระทำความผิดจึงยอมที่จะเสียค่าปรับแต่โดยดี เนื่องจากเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับแล้ว ผลประโยชน์อาจมีมากกว่าค่าปรับที่ต้องเสียอยู่มาก จึงอาจกล่าวได้ว่าโทษปรับมิได้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ในขณะที่เดียวกันโทษปรับกลับสร้างความลำบากแก่ผู้ยากจนหรือผู้มีปัญหาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เป็นชนชั้นกลางรวมทั้งชนชั้นล่างหรือที่เรียกว่าชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและสำหรับผู้ต้องโทษที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีเงินมาชำระค่าปรับ การบังคับโทษปรับอาจทำให้ผู้นั้นต้องถูกใช้มาตรการเสริมและแทนการปรับอื่น ๆ ซึ่งในส่วนของมาตรการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเป็นการลงโทษที่มุ่งเอากับเสรีภาพของบุคคลผู้ต้องโทษปรับ อันเป็นบังคับโทษปรับที่ผิดประเภท กล่าวคือ ความผิดที่จะกำหนดโทษปรับมักจะเป็นความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง ซึ่งต่างจากการลงโทษจำคุกหรือกักขัง ซึ่งมักจะเป็นความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงกว่าความผิดที่ต้องใช้โทษปรับ แต่มาตรการที่นำมาบังคับใช้แก่กรณีที่ถูกลงโทษปรับไม่ชำระค่าปรับกลับใช้กักขังแทนค่าปรับ ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าโทษกักขังเป็นโทษที่บังคับเอากับเสรีภาพในขณะที่โทษปรับเป็นที่โทษบังคับกับทรัพย์สิน ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าเมื่อโทษเริ่มต้นที่ศาลใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดคือโทษปรับ ซึ่งมุ่งหมายบังคับเอากับทรัพย์สิน แต่พอผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้เพราะมีฐานะยากจนหรือกรณีที่ผู้ต้องโทษขัดขืนไม่ยอมชำระค่าปรับก็กลับนำเอาการลงโทษกักขังซึ่งมุ่งกระทำต่อเสรีภาพมาใช้เท่ากับเป็นการซ้ำเติมบุคคลที่มีฐานะยากจนให้มีสภาพแวดล้อมเลวร้ายลงไปอีก และมีได้กระทบต่อผู้นั้นเท่านั้นแต่ยังกระทบต่อบุคคลในครอบครัวของผู้นั้นด้วย มาตรการกักขังแทนค่าปรับจึงถูกมองว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมเข้มแข็งแก่คนยากจน ในขณะที่การลงโทษนั้นไม่สามารถใช้เป็นการช่มชู่ผู้มีฐานะดีทางสังคมได้ และในบางความผิดศาลอาจมีเจตนาหลีกเลี่ยงการจำคุกกระยะสั้น โดยเฉพาะการลงโทษปรับในความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ หรือความผิดลหุโทษ แต่การที่ต้องมาบังคับโทษปรับด้วยมาตรการกักขังแทนค่าปรับนั้น จึงเท่ากับเป็นการทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องถูกบังคับเอากับเสรีภาพและถูกจำคุกในระยะสั้น จึงเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวต้องสูญเสียเสรีภาพโดยไม่สมควรและไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ ทั้งยังส่งผลให้รัฐต้องรับภาระในการควบคุมดูแลผู้ถูกกักขังเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเรื่องสถานที่ บุคลากร สวัสดิการ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และที่สำคัญการกักขังแทนค่าปรับ ทำให้ผู้นั้นต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในบางประการและการต้องถูกกักขัง อาจทำให้ผู้ต้องถูกกักขังนั้นเรียนรู้พฤติกรรม

เกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม หรือได้รับการถ่ายทอดวิธีการก่ออาชญากรรม และทำให้ต้องสูญเสียคุณค่าในตนเองไป เนื่องจากได้รับการตราหน้าต่อสังคมว่าเป็นคนชั่วๆ จึงเป็นการยากที่จะกลับมาใช้ชีวิตในสังคมตามปกติ

จะเห็นได้ว่า การกักขังแทนค่าปรับ เป็นมาตรการบังคับโทษปรับที่ผิดวัตถุประสงค์และผิดประเภท แม้ว่ากฎหมายปัจจุบันจะเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ สามารถร้องขอต่อศาลเพื่อทำงานบริการสังคมหรือบริการสาธารณะโดยหักค่าปรับออกจากการทำงานบริการสังคม ในอัตราวันละ 200 บาทได้ก็ตาม แต่วิธีการดังกล่าวก็มีข้อจำกัดบางประการ คือ ข้อจำกัดด้านอัตราค่าปรับจะต้องเป็นกรณีที่ศาลลงโทษปรับไม่เกิน 80,000 บาท จึงมีความเห็นว่า หากได้มีการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์แทนค่าปรับ ให้มีขั้นตอนที่รวดเร็ว เพื่อให้ศาลสามารถนำมาใช้ในการบังคับค่าปรับ จะทำให้การบังคับโทษปรับที่มุ่งเอาต่อทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เป็นไปตามวัตถุประสงค์การลงโทษปรับ

2. เนื่องจากการยึดทรัพย์ใช้แทนค่าปรับในปัจจุบัน ยังขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้ศาลมักจะไม่นับชำระค่าปรับด้วยวิธีการยึดทรัพย์ใช้แทนค่าปรับ แต่ใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับแทน เพราะในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน ผู้นั้นจะถูกยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยไม่ได้กำหนดบังคับให้ศาลต้องใช้มาตรการใดเป็นมาตรการแรก และมาตรการใดเป็นมาตรการหลัง แต่ได้กำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาลและเนื่องจากศาลไม่อาจทราบว่าจะมีเงินมาชำระค่าปรับหรือไม่ ศาลจึงใช้วิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย นั่นคือ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ ซึ่งจะเป็นวิธีที่สามารถบังคับใช้ได้ทันที ส่วนการยึดทรัพย์แทนค่าปรับ เนื่องจากต้องดำเนินการด้วยวิธีการบังคับคดีทางแพ่ง ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อีกทั้ง ต้องให้อำนาจหน้าที่ในการบังคับเป็นของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งทำไปตามขั้นตอนการบังคับคดีทางแพ่งที่จะต้องมีการนำชี้และยึดทรัพย์ที่กว่าจะยึดได้ก็นานเกินกว่าผู้ต้องโทษปรับจะรู้สึกผิดกับการกระทำของตนอีก ทำให้ไม่ได้ผลในทางข่มขู่หรือยับยั้ง มิให้ผู้ต้องโทษปรับกระทำความผิดขึ้นอีก ตรงจุดนี้เองทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ ทำให้ศาลมักจะใช้วิธีการบังคับค่าปรับโดยการยึดทรัพย์แทนค่าปรับก็เฉพาะในกรณีที่ไมอาจบังคับได้ด้วยวิธีการกักขังแทนค่าปรับ เช่นการลงโทษยึดทรัพย์แทนค่าปรับกับกรณีนิติบุคคลที่กระทำความผิด เนื่องจากไม่อาจกักขังนิติบุคคลแทนค่าปรับได้โดยสภาพดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

และในประการสำคัญ สาเหตุที่สำคัญที่ศาลส่วนใหญ่ไม่นำมาตรการบังคับค่าปรับตามมาตรา 29 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้มาตรการยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับ เนื่องจากมิได้มีการกำหนดให้ทราบถึงรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการยึดทรัพย์ชำระค่าปรับไว้อย่างชัดเจน ทำให้ขาดความสะดวกแก่การนำไปบังคับใช้โดยเฉพาะปัญหาว่าใครจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในกรณีการบังคับชำระค่าปรับ ซึ่งทางปฏิบัติในปัจจุบัน กรณีที่ศาลจะใช้วิธีการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับมาบังคับกับผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเรื่องการบังคับชำระค่าปรับไว้โดยตรง จึงต้องนำการบังคับคดีโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

โดยอนุโลมตามที่มาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดที่ประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้” โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 271 บัญญัติไว้ว่า “ถ้าคู่ความหรือบุคคล ซึ่งเป็นฝ่ายแพคดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ชอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องร้องขอให้บังคับคดีภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งหมายถึงคำพิพากษาหรือคำสั่ง อันถึงที่สุดและแยกเป็นรายละเอียด จำเลยแต่ละคนว่าคนใดคดีถึงที่สุดเมื่อใด แต่เนื่องจากในเรื่องการบังคับค่าปรับด้วยการกักขังแทนค่าปรับและการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดอายุความในการยึดทรัพย์สิน ในการใช้ค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับไว้เป็นการเฉพาะ คือ มีอายุความ 5 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด ตามบทบัญญัติในมาตรา 99 ความว่า

“การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ามิได้ทำภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ได้มีพิพากษาถึงที่สุด จะยึดทรัพย์สินหรือกักขังไม่ได้ความในวรรคแรกมิให้ใช้บังคับในกรณีการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุก ”

ทั้งนี้ หากพ้นกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว เป็นอันยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับหรือกักขังแทนค่าปรับไม่ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีการกักขังแทนค่าปรับซึ่งทำต่อเนื่องกับการลงโทษจำคุกแล้ว ก็ไม่อยู่ในกำหนดอายุความดังกล่าว ดังนั้น ในกรณีที่มีโทษจำคุกด้วยแล้วการกักขังแทนค่าปรับในกรณีที่ยังไม่มีเงินชำระค่าปรับย่อมกระทำต่อเนื่องกับโทษจำคุกไปในตัวไม่มีอายุความ แต่ถ้าเป็นการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ ต้องทำในกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่และโทษจำคุกจะมากน้อยเท่าใด

ดังนั้น การบังคับคดีค่าปรับด้วยการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ จึงต้องร้องขอให้บังคับคดีภายในกำหนด 5 ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งหมายถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งอันถึงที่สุดและแยกเป็นรายละเอียด จำเลยแต่ละคนว่าคนใดคดีถึงที่สุดเมื่อใด โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการตามวิธีการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนด 5 ปี ด้วย คือ

- 1) ต้องร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี
- 2) ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว
- 3) ต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (ตามคำสั่งศาล)

3. ปัญหาที่ศาลมักจะไม่ใช้มาตรการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ เนื่องมาจากการบังคับค่าปรับตามมาตรา 251 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่กำหนดไว้ว่า หากมีการยึดทรัพย์สินค่าปรับใช้ในคราวเดียว สำหรับใช้ค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับ ค่าใช้ทรัพย์สิน หรือค่าทดแทน แต่ทรัพย์สินของจำเลยไม่พอใช้ครบทุกอย่างให้นำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินนั้นใช้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- (1) ค่าธรรมเนียม
- (2) ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทน
- (3) ค่าปรับ

จะเห็นได้ว่า การบังคับค่าปรับในกรณีดังกล่าว จะสามารถบังคับค่าปรับได้จะต้องเป็นเงินที่เหลือจากการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นเสียก่อน ซึ่งในกรณีที่ไม่มีเงินเหลืออาจเปรียบเสมือนว่าไม่ได้มีการยึดทรัพย์เพื่อใช้ค่าปรับเลย ซึ่งทำให้ต้องเสียเวลาในการยึดทรัพย์ และในที่สุดศาลก็อาจสั่งให้กักขังแทนค่าปรับได้อีกวิธีหนึ่ง

4. ปัญหาอีกประการหนึ่งในการยึดทรัพย์ใช้แทนค่าปรับ คือ การที่ไม่มีหน่วยงานติดตามกำหนดระยะเวลาในการชำระค่าปรับ เนื่องจากในมาตรา 29 ได้กำหนดว่า การจะใช้มาตรการยึดทรัพย์ใช้ค่าปรับได้ต่อเมื่อผู้ชำระค่าปรับไม่ชำระค่าปรับภายในระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาดังนั้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาแล้วก็ยังต้องรออีก 30 วัน ถึงจะสามารถใช้มาตรการยึดทรัพย์ได้ ในกรณีดังกล่าวยังขาดหน่วยงานที่มีหน้าที่แจ้งให้ศาลทราบว่าจะครบกำหนด 30 วันเมื่อใด กรณีดังกล่าวไม่มีการกำหนดหน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนดังเช่นการบังคับคดีนายประกันที่กำหนดไว้ชัดในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 ที่ได้กำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันคณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรกำหนดแนวทางในการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับเพื่อให้ศาลพิจารณานำมาใช้บังคับค่าปรับมากขึ้น เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นแล้วว่า การบังคับโทษปรับด้วยวิธีการกักขังแทนค่าปรับ เป็นผลให้ผู้ต้องโทษสูญเสียอิสรภาพโดยไม่สมควรแก่กรณี และขัดวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับที่มุ่งจะบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เพื่อนำมาชดเชยความเสียหายให้แก่สังคมด้วยการชดใช้ด้วยทรัพย์สินมิใช่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ ตามมาตรา 29 แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อคิดเห็นของนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับมาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

1) ข้อคิดเห็นของอาจารย์เพ็ญ เพ็งนิติ

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับในปัจจุบันแทบจะไม่มี เพราะศาลมักจะใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับ ในกรณีโทษปรับเป็นเงินจำนวนมากศาลก็มักจะสั่ง ให้กักขังแทนค่าปรับ โดยให้กักขังไม่เกินหนึ่งปีหรือไม่เกินสองปีแล้วก็ยุติ โดยไม่มีการดำเนินการยึดทรัพย์มาขายทอดตลาดเพื่อชำระค่าปรับ

ความจำเป็นของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

หากมีการใช้มาตรการยึดทรัพย์มาใช้ค่าปรับแทนที่จะใช้มาตรการกักขังก็จะสมเจตนารมณ์ที่กฎหมายประสงค์จะให้ลงโทษทางทรัพย์สินมากกว่าต้องการให้ลงโทษทางร่างกาย ทั้ง ในกรณีที่ลงโทษปรับ

เป็นเงินจำนวนมาก การสั่งให้กักขังแทนอย่างสูงก็ไม่เกินสองปี แต่ถ้าใช้มาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้แทนได้ อย่างเพียงพอก็จะลงโทษจำเลยได้ตรงตามความประสงค์ของกฎหมายมากกว่า

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับทำได้ยาก ไม่สะดวก เสียเวลาทั้ง ยังใช้งบประมาณ และบุคลากรจำนวนมาก หากค่าปรับเป็นเงินจำนวนน้อยก็จะได้ไม่คุ้มเสีย

แนวทางการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทย

หากจะใช้มาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้ค่าปรับอย่างจริงจัง ก็ต้องตั้งหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะ หรือมอบหมายให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมาย

การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับควรจะใช้เฉพาะคดีที่ต้องโทษปรับจำนวนมาก ซึ่งเป็นคดีความผิด ร้ายแรงที่กฎหมายมุ่งลงโทษในทางทรัพย์สินอย่างสูง เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และรัฐควรจะ บังคับคดียึดทรัพย์สินอย่างจริงจัง ส่วนความผิดปานกลางหรือเล็กน้อยหากจำเลยไม่ชำระค่าปรับก็ให้ใช้ วิธีบังคับให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ โดยจำเลยไม่ต้องขอ หรือใช้วิธีการผ่อนชำระค่าปรับ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางบริหาร

ศาลควรตั้งหน่วยงานธุรการเพื่อใช้มาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้ค่าปรับทำนองเดียวกับ เจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อให้การบังคับใช้ค่าปรับอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ข้อคิดเห็นของนายสรารุท เบญจกุล

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน

มาตรการยึดทรัพย์สินเป็นไปตามมาตรา 29 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่หากผู้ต้องโทษปรับ ไม่ชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมีฉันทันจะ ต้อง ถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่การยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับไม่สามารถกระทำได้ที่ศาลมีคำสั่ง ต้องใช้ ควบคุมไปกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ต้องมีผู้นำชี้และนำยึดแทนค่าปรับนั้น

ความจำเป็นของการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ

เนื่องจากผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าปรับได้และศาลไม่ประสงค์ที่จะกักขังบุคคลนั้น แทนค่าปรับด้วยเหตุผลว่า การกักขังเป็นโทษที่รุนแรงไปไม่เหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำ และไม่ประสงค์จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลนั้นจึงใช้วิธียึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

ความล่าช้าในการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ เนื่องจากการที่ยึดทรัพย์สินได้นั้นต้องปฏิบัติตาม กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่จะต้องมีการนำชี้และยึดทรัพย์สินที่กว่าจะยึดได้ก็นานเกินกว่าผู้ต้องโทษปรับ จะรู้สึกผิดกับการกระทำของตนอีกทั้งมาตรา 251 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่หากมีการยึดทรัพย์สินค่าปรับจะถือเป็นหนี้ไม่มีบุริมสิทธิ และเป็นหนี้ที่ต้องเหลือจากการชำระหนี้ เสียก่อน ซึ่งหากไม่มีเงินเหลือก็อาจเปรียบเสมือนว่าไม่ได้มีการยึดทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับเลย

แนวทางการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทย

ในการพิจารณาทรัพย์สินแทนค่าปรับ อาจจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้กำหนดระยะเวลาในการยึดทรัพย์สินได้อย่างรวดเร็ว เพื่อผู้กระทำจะได้เห็นถึงผลที่ตนจะได้รับจากการกระทำผิดในทันที หากรอให้เวลาเนิ่นนานไปความรู้สึกถึงผลของการกระทำตนอาจจะน้อยลง และศาลควรกำหนดให้นำมาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้ก่อนที่จะมีการกักขังแก่นักโทษที่ต้องโทษปรับ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมาย

แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาที่ใช้ในการนำชี้ นำยึดทรัพย์สินให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยอาจกำหนดระยะเวลาในการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับให้เป็นการเฉพาะในเรื่องการยึดทรัพย์สินตามวิธีพิจารณาความแพ่ง หรืออาจมีกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดนั้นชี้แจงทรัพย์สินที่ตนมีอยู่แก่ศาล หากไม่กระทำศาลก็อาจจะบังคับให้ทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับได้ เพื่อเป็นการบังคับให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผลที่ตนก่อ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางบริหาร

มาตรการในทางบริหาร เช่น การให้ศาลเป็นผู้กำหนดมาตรการในการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับมาใช้ก่อนที่จะนำมาตรการกักขังมาใช้ ในขณะที่เดียวกันก็อาจให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปถึงโทษปรับที่แม้ว่าตนไม่มีเงินในการชำระค่าปรับก็อาจถูกลงโทษโดยวิธีอื่นได้เพื่อที่จะเป็นการเตือนให้หยุดคิดก่อนที่จะกระทำการใด ๆ ลงไป

3) ข้อคิดเห็นของนางสาวกัญญานุช สอทิพย์

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน

มาตรการการบังคับใช้ค่าปรับในปัจจุบัน เมื่อปรากฏว่าผู้ต้องโทษไม่มีเงินชำระค่าปรับก็จะใช้วิธีกักขังแทนค่าปรับทันที เพราะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ทำการยึดทรัพย์สินชำระค่าปรับได้ ซึ่งกรณีดังกล่าว ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพราะบางคดีผู้ต้องโทษมีทรัพย์สิน แต่ก็ไม่สามารถบังคับได้

ความจำเป็นของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

การยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตรงตามวัตถุประสงค์ในการบังคับให้เป็นไปตามโทษที่ศาลกำหนด ซึ่งเป็นโทษที่บังคับกับทรัพย์สินได้ ประสงค์จะจำกัดเสรีภาพในด้านร่างกายนอกจากนี้ความผิดบางประเภท เป็นความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์สิน เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของประเทศ หรือเกี่ยวข้องทั้งทางคดีอาญาและคดีแพ่ง เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษทั้ง จำคุกและปรับควรมีการบังคับตามคำพิพากษา

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

1. ในทางปฏิบัติไม่อาจทราบได้ภายในกำหนดเวลา 30 วันนับแต่ศาลมีคำพิพากษาให้ต้องโทษปรับว่าผู้ต้องโทษมีทรัพย์สินหรือไม่ ดังนั้น เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าวไม่มีการชำระค่าปรับจึงต้องโทษกักขังทันที
2. ใครจะเป็นผู้ไปสืบหาทรัพย์สินว่าผู้ต้องโทษปรับมีทรัพย์สินจะให้ยึดหรือไม่
3. หากมีการยึดทรัพย์สินมาได้กระบวนการขายและนำเงินมาชำระค่าปรับต้องรวดเร็ว เพื่อจะได้ทราบว่าสามารถชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือไม่ หากไม่ได้จะต้องโทษกักขังต่อไปเท่าใด

4. ในกรณีโทษปรับมีจำนวนไม่สูงค่าใช้จ่ายในการยึดและขายทรัพย์สินจะคุ้มหรือไม่
  5. กรณีโทษปรับต่ำกว่า 200 บาท และไม่อาจยึดทรัพย์มาชำระค่าปรับได้ จะกักขังแทนค่าปรับได้หรือไม่ เพราะถืออัตรา 200 บาทต่อหนึ่งวันก็แสดงว่าไม่อาจบังคับโทษกักขังแทนค่าปรับได้
  6. ในกรณีผู้ต้องโทษมีทรัพย์สินแต่ไม่ยอมแจ้งควรมีมาตรการลงโทษอย่างไรหรือไม่
  7. ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น หากในที่สุดคำพิพากษาถูกกลับโดยศาลสูง
  8. โทษกักขังเป็นโทษที่หนักกว่าโทษปรับ ผู้ต้องโทษยินดีที่จะรับโทษที่หนักกว่าจะได้ไหม
- แนวทางการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทย**

1. จัดให้มีบุคลากรที่จะทำหน้าที่สืบหาทรัพย์สิน แต่ในส่วนของการยึดและขายอาจใช้หน่วยงานของรัฐที่มีอยู่แล้วดำเนินการ
2. ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการสืบหาทรัพย์สินกับหน่วยงานที่มีกระบวนการคล้ายคลึงกัน เช่น ปปส. ปปง. ปปช. สถาบันการเงิน หน่วยงานที่ดูแลทะเบียนอสังหาริมทรัพย์และเอกสารสิทธิ พันธบัตรต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายและมาตรการทางบริหาร

1. ควรศึกษากฎหมายที่มีมาตรการการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับว่ามีความชัดเจนในส่วนของผู้มีหน้าที่ในการบังคับในส่วนนี้หรือไม่ โดยพิจารณาตั้งแต่ผู้มีหน้าที่ขอยึดทรัพย์สิน ผู้สืบหาทรัพย์สิน ผู้ทำการยึดและขายทรัพย์สิน เป็นต้น
2. ควรมีกฎหมายกำหนดว่าเมื่อมีการยึดทรัพย์มาแล้ว หากนำออกขายแล้วขายไม่ได้ ควรให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน
3. จัดให้มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานนี้โดยตรง

4) ข้อคิดเห็นของนายนิติ จิตสว่าง

การใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน

เป็นมาตรการที่ดี เพราะบางครั้ง คนยอมถูกกักขังเพื่อล้างหนี้ เพื่อไม่ต้องถูกปรับเป็นจำนวนมาก ๆ เพื่อการเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษกักขัง จะไม่เกิน 2 ปี ไม่ว่าจะค่าปรับจะสูงเพียงใดก็ตาม

ความจำเป็นของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

เป็นความจำเป็น เพราะจะต้องมีโทษไว้บังคับการให้มีการปรับได้นอกจากการกักขังแล้ว การยึดทรัพย์ก็เป็นวิธีอีกประการหนึ่ง โดยการยึดทรัพย์ใช้สำหรับคนรวย ส่วนการกักขังสำหรับคนจน

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ

การพิสูจน์ทรัพย์ต้องใช้เวลาานาน และอาจมีการถูกฟ้องกลับได้

แนวทางการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับของประเทศไทย

ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำในการยึดทรัพย์แทนค่าปรับ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมาย

ควรมีการแก้ไขกฎหมายและตรวจสอบความชอบกับรัฐธรรมนูญอย่างรอบคอบ

สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการสัมมนารับฟังความคิดเห็น

ลำดับ	หน่วยงาน	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
1.	สำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด	<ul style="list-style-type: none"> - ควรยกเลิกมาตรา 29 วรรคแรกข้อความที่ว่า “...แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้...” เนื่องจากจำเลยมีสิทธิที่จะมีเวลาชำระค่าปรับภายใน 30 วัน - ควรมีกฎหมายบัญญัติให้ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับว่าให้เจ้าหน้าที่ศาลเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเพื่อให้เกิดอำนาจในการยึดทรัพย์สินหรือขอเฉลี่ยทรัพย์สิน และการขอชำระหนี้ในคดีล้มละลาย - อายุความในคดีบังคับค่าปรับควรแยกต่างหากจากอายุความบังคับคดีแพ่งทั่วไป เนื่องจากที่มาของความเป็นเจ้าหนี้ ไม่ใช่เรื่องแพ่ง แต่เป็นเรื่องของอำนาจรัฐ - ควรมีองค์กรเฉพาะ มีหน้าที่ติดตามค่าปรับทุกประเภท โดยไม่ใช่หน่วยงานจากกรมบังคับคดีเนื่องจากความเหมาะสมและลักษณะของงานมีความแตกต่างกัน เพราะหากการยึดทรัพย์สินทำไม่ได้ อาจต้องนำไปสู่การกักขังแทนค่าปรับ - องค์กรที่ทำหน้าที่บังคับค่าปรับต้องไม่ใช่ศาล เพราะการบังคับค่าปรับเป็นเรื่องของฝ่ายบริหาร
2.	สำนักงานอัยการสูงสุด	<ul style="list-style-type: none"> - อยากขอให้ศาลนำมาตราการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับมาบังคับใช้ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บังคับกับบุคคลธรรมดา - ในคดีที่มีโทษปรับสูงให้รัฐบาลจัดหางบประมาณให้ตั้งสำนักงานในกรมคุมประพฤติเวลาศาลสั่งให้สืบเสาะ ก็ให้มีเจ้าหน้าที่ในสำนักงานที่ตั้งขึ้นมาช่วยทำการสืบทรัพย์ไปด้วย ทำการสืบเสาะและสืบทรัพย์ไปพร้อมกันโดยจัดทำรายงานสืบเสาะและสืบทรัพย์เป็นฉบับเดียวกัน
3.	ศาลอาญา	<ul style="list-style-type: none"> - ที่สุดแล้วทั้งมาตรการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับ เป็นสิ่งที่ติดต่อสังคม แต่คงเป็นแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือต้องสร้างสังคมที่ปราศจากการกระทำความผิด หรือที่เรียกว่าสังคมสันติสุข สมานฉันท์ ซึ่งศาลน่าจะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการโดยมีภาคส่วนอื่นๆ มีส่วนร่วม

ลำดับ	หน่วยงาน	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
4.	ศาลแพ่งธนบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - ควรจะเปิดโอกาสให้บุคคลที่สืบหาหลักทรัพย์นั้น ใช้บริการพิเศษ ที่ไม่ขึ้นอยู่กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น ให้สถาบันการเงินให้ความร่วมมือเป็นพิเศษ - ให้สินบน หรือเปอร์เซ็นต์แก่บุคคลที่ทำการยึดทรัพย์สิน แทนค่าปรับ สำหรับสืบหา หรือนำชี้การยึดทรัพย์สิน ตามคำพิพากษา
5..	ศาลแพ่ง	<ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการบัญญัติเรื่องการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ ไว้โดยเฉพาะ เนื่องจากตาม ป.วิ.แพ่ง ภาคบังคับคดี มีข้อห้ามหลายประการ ทำให้ขัดข้องต่อการยึดทรัพย์สิน - ควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นทำหน้าที่โดยเฉพาะแม้ในระยะต้น อาจจะดูว่าได้ไม่คุ้มเสีย แต่ในระยะยาวจะเป็นผลดี เนื่องจากทำให้ประชาชนรู้ว่าทางภาครัฐมีการปฏิบัติ ต่อผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง อันจะส่งผลให้มีการ กระทำผิดน้อยลง เนื่องจากกระบวนการในการจัดการ ต่อผู้กระทำความผิดมีความเข้มแข็ง
6.	กองบังคับการปราบปราม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี	<ul style="list-style-type: none"> - ควรนำมาตรการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับมาใช้บังคับกับ ผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาหลีกเลี่ยงไม่ยินยอมชำระ ค่าปรับ - ควรแยกประเภทของการกระทำความผิดที่จะนำ มาตรการยึดทรัพย์สินมาใช้ โดยเฉพาะควรเป็นการกระทำ ความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวม หรือ ประชาชนทั่วไป - ควรใช้การยึดทรัพย์สินกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติที่มีโทษ ทางอาญาที่ไม่ได้กำหนดให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินให้กับ ผู้เสียหาย เพื่อที่จะนำทรัพย์สินมาใช้ให้กับผู้เสียหาย - ไม่ควรใช้กับความผิดที่มีโทษเล็กน้อย - ควรตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนว่าผู้ต้องโทษปรับ มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะยึดทรัพย์สินได้ - ควรลดขั้นตอนของการใช้มาตรการยึดทรัพย์สิน ให้รวดเร็วขึ้น ซึ่งอาจให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทันที หลังจากที่ศาล มีคำพิพากษาหรือคำสั่งหรืออาจจัดตั้งหน่วยงานใหม่ ขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะ - เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งยึดทรัพย์สินแล้ว ควรกำหนดให้ผู้ต้องโทษเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ลำดับ	หน่วยงาน	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
•		- หากผู้ต้องโทษยินยอมเสียค่าปรับ หลังจากศาลใช้มาตรการยึดทรัพย์สินแล้ว ก็ควรให้ผู้ต้องโทษมีทางเลือกได้ด้วยการให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบเสนอคำขอของผู้ต้องโทษต่อศาลเพื่อขอเปลี่ยนเป็นให้เสียค่าปรับได้
7.	สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค	- ควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการมีมาตรการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ โดยอาจนำวิธีการจากต่างประเทศมาใช้ให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิด ไม่ก่อให้เกิดปัญหาอันเกิดจากการยึดทรัพย์สินไปยังบุคคลอื่น - ต้องสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมหารือหรือร่วมกันวางมาตรการยึดทรัพย์สินเพื่อให้เป็นทิศทางเดียวกัน
8.	สำนักงาน ป.ป.ส.	- ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่ได้รับมอบหมายภารกิจนี้ไปปฏิบัติเลย จึงควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาโดยเฉพาะเพื่อดำเนินการนำมาตรการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง ๆ โดยมีกฎหมายรับรองคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ - ควรจัดตั้งองค์กรขึ้นมาดำเนินการโดยเฉพาะ - จัดงบประมาณให้เหมาะสม - จัดบุคลากรให้เพียงพอ - ออกกฎหมายคุ้มครองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
9.	สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชนฯ	- ไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ เนื่องจากการยึดทรัพย์สินของผู้ที่ศาลลงโทษปรับนั้น ผู้ที่ถูกลงโทษปรับมิได้ใช้ทรัพย์สินนั้นในการกระทำความผิด จึงไม่น่าจะยึดทรัพย์สินนั้นได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้รองรับไว้ - สมควรที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษปรับให้น้อยลงหรือหากจะลงโทษปรับ ก็ให้ศาลใช้มาตรการอื่นแทน เช่น การรอกการลงโทษหรือใช้โทษจำคุก
10.	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	- ต้องกำหนดให้มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติ และตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29 การถูกยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับจะมีได้นำมาใช้เพราะเป็นวิธีการที่ยุ้งยากและซับซ้อน และไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ศาลจึงไม่น่าไปใช้ ศาลมักจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับแทนการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ ดังนั้นศาลต้องกำหนดแนวทางการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับให้ศาลนำมาใช้ก่อนการกักขังแทนค่าปรับ

ลำดับ	หน่วยงาน	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ
		- ควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติในการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับโดยเฉพาะ โดยมุ่งเน้นให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทเป็นหลัก เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณภาครัฐ
11.	ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง	- ควรพิจารณาการผ่อนชำระค่าปรับก่อน ในกรณีจำเป็นเป็นเยาวชน หรือยากจนมาก เห็นควรพิจารณามาตรการบริการสังคมแทนค่าปรับ จากนั้นจึงค่อยพิจารณาใช้การยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับต่อไป โดยให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ติดตามผลการยึดทรัพย์สินของจำเลยและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจนมากกว่านี้ - ผู้บริหาร หรือศาลควรพิจารณาใช้มาตรการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับอย่างจริงจัง
12.	กรมสรรพากร	- ควรให้ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในการบังคับคดีผู้ต้องโทษปรับ - ควรพิจารณาว่าทรัพย์สินใดได้รับการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้การบังคับคดีด้วยหรือไม่ - ควรเพิ่มมาตรการเพื่อบริการสาธารณะรูปแบบใหม่ให้มากขึ้น ทดแทนการบังคับเอาค่าปรับและทรัพย์สิน - ควรมีหน่วยงานเจ้าภาพในการบังคับเอาค่าปรับโดยตรง
13.	กรมธนารักษ์	- ควรลดขั้นตอนการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้สั้นที่สุด ใช้เวลาน้อยที่สุด - ควรให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ปฏิบัติงานในลักษณะเป็นการจูงใจ
14.	คณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ	- ให้มีองค์กรอิสระในการบริหารจัดการ จะได้ไม่เป็นภาระแก่ศาล

การใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ*

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โทษจำคุกเป็นโทษที่ตัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดให้อยู่ในที่จำกัดเพื่อมิให้ผู้นั้นออกไปกระทำความผิดอีก หรือเป็นการกักขังผู้นั้นออกจากสังคมชั่วคราวเพื่อลงโทษและปรับปรุงแก้ไขผู้นั้น โทษจำคุกจัดว่าเป็นวิธีการลงโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการสนองนโยบายการลงโทษ การจำคุกจะทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกหวาดกลัว เพราะถูกจำกัดเสรีภาพต้องจากบ้านเรือนและครอบครัว ตลอดจนการถูกจำคุกจะทำให้เจ้าพนักงานมีเวลาและโอกาสฝึกอบรมอาชีพ ควบคุมความประพฤติของผู้ต้องโทษเพื่อให้สามารถกลับตัวเป็นคนดีมีอาชีพเมื่อพ้นโทษออกมาแล้ว ฉะนั้นจึงมีหลักว่าไม่ควรจะจำคุกจำเลยในระยะเวลายันสั้น เพราะไม่ทำให้ผู้ต้องโทษรู้สึกเจ็บแต่จะทำให้ผู้ต้องโทษถูกตราหน้าว่าเป็นคนเคยถูกจำคุกมาแล้ว

ดังนั้น การลงโทษจำคุกถ้าเป็นการลงโทษจำคุกระยะสั้นนอกจากจะไม่เกิดผลในการแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดีแล้วยังทำให้กลายเป็นคนมีประวัติเสื่อมเสีย เมื่อพ้นโทษแล้วก็ยากที่จะกลับตัวประกอบสัมมาชีพโดยสุจริตต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ในทฤษฎี (Labeling Theory) ที่ว่าสาเหตุของพฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากกระบวนการที่บุคคลสร้างความสำนึกแก่ตนเองนำเป็นอาชญากร อันเป็นผลมาจากการที่บุคคลนั้นถูกตีตราหรือประณามจากบุคคลอื่นในสังคมว่าเป็นอาชญากร ทำให้ส่งผลถึงครอบครัวหรือผู้อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้กระทำความผิดพลอยได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยากไปด้วย ทั้งยังทำให้บุคคลนั้นถลำลึกไปในทางที่เป็นภัยต่อสังคมส่วนรวมมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายอาญาจึงพยายามใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกบุคคลในระยะเวลายันสั้น ๓ วิธี คือ

๑. การเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลลงโทษไม่เกิน ๓ เดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกิน ๓ เดือน แทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

---

* ที่มา : รายงานผลงานส่วนบุคคลของ วิกรม วรรณกร เรื่อง "การใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ", สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

๒. การยกโทษจำคุก คงเหลือแต่โทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ กล่าวคือ ในกรณีที่โทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียง ๓ เดือน หรือน้อยกว่า และมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสียคงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้

๓. การรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพ ความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการ กำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้ผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลา ที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุม ความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษหรือการ รอกการลงโทษ ในกรณีรอกการกำหนดโทษนี้อาจมีผลดีเพราะผู้กระทำความผิดไม่ทราบว่าเป็นคดีนั้นศาลจะ ลงโทษตนหนักหรือเบาเท่าใดแน่ จึงอาจยับยั้งชั่งใจไม่กระทำความผิดอีก เพื่อจะได้ไม่ต้องรับโทษนั้น แต่ก็อาจมีผลเสียได้ถ้ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีก ศาลที่พิจารณาในคดีหลังอาจไม่ใช่ผู้พิพากษา เดียวกันกับคดีแรก ทำให้การกำหนดโทษที่ศาลในคดีแรกรอไว้ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดได้ เพราะไม่ได้นั่งพิจารณาคดีแรกมาก่อน จึงไม่ทราบพฤติการณ์ในคดีโดยถี่ถ้วนเพราะเพียงแต่อ่านสำนวน ก็ลงโทษ

สำหรับการรอกการลงโทษนั้นมีไว้เพื่อประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนสำหรับความผิด ที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ยังเปิดโอกาสให้ศาล ใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษให้ได้

หลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ให้ศาลสามารถใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ ดังกล่าว ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติแก่ผู้พิพากษาในเบื้องต้นว่า คดีลักษณะใดที่สมควรนำวิธีการ ดังกล่าวมาใช้ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจ การลดปัญหาดังกล่าวสมควรพิจารณาถึงเรื่องการรอก การกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษในแง่มุมต่าง ๆ ให้ถูกต้องครบถ้วน รวม ๕ เรื่อง ได้แก่ แนวคิด เกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการพิพากษาอรรถคดี แนวคิดเกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษและการรอกการ ลงโทษ หลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ หลักเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลา การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ และข้อขัดขวางในการใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษ และการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด

การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจในการพิพากษาอรรถคดี

การใช้ดุลพินิจในการพิพากษาอรรถคดี ต้องเป็นการใช้ดุลพินิจที่บริสุทธิ์ยุติธรรมมีความเหมาะสม และปราศจากอคติหรือความลำเอียง การใช้ดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงเป็นดุลพินิจที่วินิจฉัยว่า จำเลยกระทำตามที่โจทก์ฟ้องหรือไม่ แล้วนำข้อกฎหมายมาปรับกับการกระทำนั้น เมื่อศาลใช้ดุลพินิจในการรับฟังข้อเท็จจริงแล้วว่าจำเลยกระทำความผิดการลงโทษจำเลยแค่ไหน เพียงไร เป็นดุลพินิจในการกำหนดโทษ ซึ่งมีทั้งการกำหนดโทษหนัก การกำหนดโทษเบา และสมควรรอกการลงโทษหรือไม่ ให้เหมาะสมกับความผิดและผู้กระทำความผิด โดยหลักการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการกำหนดโทษนั้น ผู้พิพากษาต้องไม่มีอคติ เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คำนึงถึงบริบทที่อยู่รอบตัว พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดและลักษณะแห่งความผิด พิจารณาถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับจากการกระทำความผิดคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษ และคำนึงถึงการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

แนวคิดดังกล่าวมีเหตุผลสำคัญอยู่ ๒ ประการ คือ

๒.๑ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด

การที่ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงนัก การเอาผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงเข้าเรือนจำที่มีพื้นที่จำกัดอยู่แล้ว แทนที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดีกลับกลายเป็นพลเสีย เพราะมีการซึมซับหรือได้รับการถ่ายทอดความชั่วร้ายจากผู้ต้องขังที่กระทำความผิดร้ายแรง และการจำคุกทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย ซึ่งสังคมไทยยังไม่เปิดโอกาสให้แก่ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาแล้วกลับคืนเข้าสู่สังคมได้ปกติ

การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดผลดีดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดทำให้รักษาทรัพยากรบุคคลและลดการต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์กับสังคมจากผู้กระทำความผิด

การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยที่ผู้นั้นมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยหรือเป็นคนชั่วโดยสันดานแล้ว การรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดจะเป็นประโยชน์แก่สังคมถือเป็นการรักษาทรัพยากรบุคคลไว้ และเป็นการช่วยลดการต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์กับสังคมจากผู้กระทำความผิด เพราะผู้ต้องโทษจำคุก เมื่อพ้นโทษแล้ว โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดีมีค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นธรรมชาติของคน จะเป็นการเพิ่มปัญหาสังคมในอนาคต ทำให้สังคมมีอาญากรรมมากขึ้น แต่ถ้าผู้กระทำความผิดได้รับการรอกการลงโทษ เท่ากับสังคมให้อภัยและให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดทำให้บุคคลนั้นมีความสำนึกว่า ตนได้รับโอกาสจากสังคมแล้วการต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์กับสังคมจะมึน้อย

๒.๑.๒ ให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดทำให้การลงโทษตรงกับสภาพความเป็นจริง

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น สาเหตุของการกระทำความผิดมีหลายสาเหตุ เช่น สิ่งแวดล้อม ครอบครัว การสับสนโอกาส เป็นต้น การที่ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาแล้วว่าผู้กระทำความผิดด้วยสาเหตุบางอย่าง ไม่ควรลงโทษในทันทีทันใด ควรให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม โดยการรอกการลงโทษ เพื่อให้เหมาะแก่ผู้กระทำความผิดและการกระทำความผิดนั้น อันเป็นการลงโทษให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง จะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและสังคม หากไม่มีการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี โดยการรอกการลงโทษย่อมแสดงว่าความผิดที่เกิดขึ้นผู้กระทำความผิดทุกคนจะกระทำด้วยสาเหตุเดียวกัน ซึ่งจะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง การรอกการลงโทษจะทำให้เกิดความหลากหลายในการลงโทษที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และสอดคล้องกับสภาพของสังคมในแต่ละพื้นที่ด้วย

๒.๑.๓ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้กลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชน

การใช้ดุลพินิจพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด ต้องพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดแก่ตัวผู้กระทำความผิด ครอบครัวของผู้กระทำความผิดและสังคม ในกรณีความผิดที่ไม่ร้ายแรง ไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมมากนัก หรือสังคมไม่เสียหายและยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้ การไม่จำคุกจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและครอบครัวของบุคคลนั้นมากกว่าการจำคุก ก็ควรใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ การรอกการลงโทษจึงเป็นการชั่งน้ำหนักระหว่างการจำคุกกับการไม่จำคุกว่าสิ่งไหนดีกว่ากัน ถ้าการไม่จำคุกดีกว่าจะใช้วิธีการรอกการลงโทษ แต่การรอกการลงโทษเป็นข้อยกเว้นของการลงโทษจำคุกโดยให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้กลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชน โดยมีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก ฉะนั้น ในกรณีที่ความผิดอย่างเดียวกัน ถ้าผู้กระทำความผิดแตกต่างกัน ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษที่ต่างกันได้

๒.๑.๔ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อเปิดโอกาสให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี

การที่มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า การรอกการลงโทษโดยให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด จึงเป็นการปลักคนออกจากเรือนจำ ไม่ใช่ปลักคนเข้าไปหาเรือนจำ คนมีโอกาสผิดพลาดกันได้ ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ใช่ผู้ที่มีสันดานเลวร้าย หรือผู้กระทำความผิดนิสัยยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมได้ ต้องให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดโดยการรอกการลงโทษ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นกลับตัวเป็นพลเมืองดี ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ถูกตัดขาดออกจากสังคมสามารถมีชีวิตอยู่กับครอบครัวต่อไป จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการลงโทษจำคุก เพราะการจำคุกผู้กระทำความผิดต้องออกจากงาน ครอบครัวของบุคคลนั้นมีปมด้อยและรัฐต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดขณะอยู่ในเรือนจำ หากผู้กระทำความผิดเคยทำร้ายได้ให้แก่รัฐมีการเสียภาษีให้แก่รัฐการจำคุกจะทำให้รัฐขาดรายได้ ทั้งทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมจากผู้กระทำความผิดที่รุนแรง เมื่อออกจากเรือนจำก็กลายเป็นโจร การรอกการลงโทษจึงมีผลอย่างมากกับสังคม

๒.๑.๕ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่บรรเทาผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ จะพิจารณาถึงการยินยอมของผู้เสียหายด้วยที่จะให้ศาลรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ถ้าผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจนผู้เสียหายพอใจไม่ติดใจเอาความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดถือว่าผู้กระทำความผิดได้บรรเทาผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิดแล้ว แต่ความยินยอมของผู้เสียหายที่จะไม่ติดใจเอาความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดต้องมีเหตุผล ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินค่าเสียหายเพียงเล็กน้อยไม่กี่หมื่นบาท แล้วให้ผู้เสียหายแถลงต่อศาลว่าไม่ติดใจดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดทั้ง ๆ ที่ผู้เสียหายควรได้รับค่าสินไหมทดแทนจำนวนหลายแสนบาท ค่าเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับยังไม่เหมาะสม กรณีเช่นนี้ศาลต้องดูแลผู้เสียหายด้วย ไม่ใช่ฟังว่ามีผู้เสียหายมาแถลงเพียงอย่างเดียวต้องดูเหตุผลที่ผู้เสียหายแถลงด้วยว่ามีเหตุผลหรือไม่แต่ผู้เสียหายจะมาใช้ศาลเป็นเครื่องมือฉวยโอกาสเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดสูงเกินไปไม่ได้เช่นเดียวกัน

๒.๑.๖ การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่ไม่มีทุนทรัพย์ต่อสู้อุคติ

สำหรับคดีที่ผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลต้องพิจารณาด้วยว่า การที่ให้การรับสารภาพเพราะไม่มีทุนทรัพย์ที่จะต่อสู้อุคติ เป็นคนด้อยโอกาสในสังคมหรือรับสารภาพเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดบางอย่างโดยสภาพแล้วผู้กระทำความผิดไม่สามารถกระทำความผิดนั้นได้ย่อมไม่มีประโยชน์ที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นคนยากจน ไม่มีความรู้ รับจ้างจากนายทุนมาควบคุมการให้บริการโทรศัพท์ มีการนำเครื่องโทรศัพท์หนีภาษีมาจากต่างประเทศเข้ามาดัดแปลงให้บริการ เช่นนี้โดยสภาพของผู้กระทำความผิดแล้วไม่ใช่เจ้าของเครื่องโทรศัพท์ที่กระทำความผิดเป็นเพียงลูกจ้างเท่านั้น การใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดย่อมไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

๒.๒ การหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้น

การลงโทษจำคุกกระยะสั้นก่อให้เกิดผลเสียดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ การลงโทษจำคุกกระยะสั้นทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ

แม้การลงโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนการกระทำความผิด เพื่อป้องกันอาชญากรรมเพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิดอีก และเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่เมื่อศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษจะต้องหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้น เพราะการลงโทษจำคุกกระยะสั้นทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ เป็นการเพิ่มคนเลวให้แก่สังคมมากกว่าการคืนคนดีสู่สังคม อันจะส่งผลให้เกิดปัญหาแก่สังคมในอนาคต

๒.๒.๒ การลงโทษจำคุกกระยะสั้นทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้

การลงโทษจำคุกกระยะสั้นมีลักษณะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มากกว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยการลงโทษกระยะสั้น นอกจากจะไม่เกิดผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีแล้ว ยังทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสียยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ การรอกการลงโทษจำคุกจึงน่าจะเป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิด และสังคมโดยรวมมากกว่าการจำคุก

ไปเสียทีเดียว การที่ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสียทำให้ไม่สามารถหางานทำได้ เช่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๓๐ (๑๐) กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าว ทำให้ผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดโดยเจตนาและไม่ใช่ความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นผู้มีประวัติเสื่อมเสียขาดคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการพลเรือน และยังส่งผลให้เอกชนไม่รับบุคคลดังกล่าวเข้าทำงานด้วย ทำให้เกิดปัญหาแก่สังคมโดยรวม

๓. หลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ พวจะแยกหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษได้ดังนี้

๑. ศาลจะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดไม่เกิน ๓ ปี

๒. ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๓. ต้องมีเหตุผลที่เป็นเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็น ๕ ประการ ดังนี้

๓.๑. การค้นลึกรข้อมูลในตัวผู้กระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ศาลต้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสภาพความผิดและเหตุอันควรปรานีและข้อมูลที่ได้มานั้นต้องถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจการได้ข้อมูลดังกล่าวศาลมีอำนาจสอบถามตัวผู้กระทำความผิดหรือสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจแล้วรายงานต่อศาล เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา รายงานการสืบเสาะและพินิจดังกล่าวเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้รอบคอบมากขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ใช่สิ่งที่บ่งชี้ว่าผู้กระทำความผิด จะได้รับการรอกการลงโทษ รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติทำให้วิถีชีวิตความเป็นมาของผู้กระทำความผิด เป็นการค้นลึกรในตัวผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษทันทีไม่ได้ แต่ถ้าให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษโดยไม่มีการสืบเสาะและพินิจแล้วอาจมีการใช้ดุลพินิจตามกระแสสังคม หรือตามความรู้สึกของตนเองได้

รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติทำให้ทราบถึงมูลเหตุหรือปัจจัยในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด โดยผู้ที่กระทำความผิดลักษณะเดียวกัน แต่อาจมีมูลเหตุหรือปัจจัยที่แตกต่างกันได้ เช่น ลักขาลาเปา ๑ ลูก หรือลักทรัพย์ราคา ๕๐๐ บาท การลักทรัพย์เพื่อเอาไปให้ลูกที่กำลังหิวกิน กับการลักทรัพย์โดยไม่มีเหตุผล แต่กระทำเพราะเป็นผู้ร้ายโดยสันดาน ในกรณีข้างต้น ราคาทรัพย์ที่ถูกลักไปจึงไม่ใช่ตัวตั้งในการใช้ดุลพินิจ ต้องพิจารณาถึงมูลเหตุหรือปัจจัยในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งบางครั้งลักษณะการกระทำความผิดเท่ากัน แต่ตัวผู้กระทำมีมูลเหตุ ในกรณีข้างต้นหรือปัจจัยในการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน การใช้ดุลพินิจในการลงโทษ

ไม่จำเป็นต้องเท่ากัน เพราะมนุษย์เมื่อหลงกระทำความผิด การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้เข้าสู่ระบบการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี สามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวและชุมชนต่อไป จะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากกว่า ทั้งทำให้การรอกการลงโทษสอดคล้องกับสภาพสังคมแต่ละแห่งที่แตกต่างกันไปอีกด้วย

การค้นลึกข้อมูลในตัวผู้กระทำความผิดจะทำให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ ดังนี้

๓.๑.๑ อายุและสติปัญญาของผู้กระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ผู้พิพากษาต้องเข้าใจและยอมรับในสภาพธรรมชาติของมนุษย์ โดยปกติคนที่มีอายุต่างกัน ย่อมมีโอกาสในการกระทำความผิดได้มากน้อยต่างกัน เพราะคนที่มีอายุมาก สติปัญญาย่อมมากกว่าคนที่มีอายุน้อยกว่า จึงนำอายุและสติปัญญาของผู้กระทำความผิดมาใช้ประกอบการดุลพินิจในการรอกหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้

๓.๑.๒ ประวัติ ความประพฤติและนิสัยของผู้กระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ต้องพิจารณาถึงประวัติอันเป็นเรื่องราวว่าด้วยความเป็นไปของผู้กระทำความผิด ความประพฤติและนิสัยของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย เช่น ผู้กระทำความผิดไม่เคยกระทำผิดมาก่อน เพิ่งกระทำผิดคดีนี้เป็นครั้งแรก มีความประพฤติดี ประกอบคุณงามความดี ช่วยเหลือสังคม มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ถ้าเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย มีประวัติกระทำผิดซ้ำซากซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นผู้กระทำผิดที่ถูกดำเนินคดี เนื่องจากบางครั้งไม่สามารถจับผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีได้หรือขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดี ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย กระทำผิดในลักษณะเดียวกันบ่อยมากแม้ถูกดำเนินคดีเป็นครั้งแรกก็ไม่สมควรรอกการลงโทษให้

การทราบประวัติของผู้กระทำความผิด ทำให้การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษเป็นไปอย่างรอบคอบมากขึ้น เนื่องจากประวัติของผู้กระทำผิดย่อมแสดงให้เห็นอุปนิสัยของผู้กระทำผิดว่าเป็นคนที่มีจิตใจที่เป็นคนดีมากน้อยแค่ไหน หากเป็นคนที่มีจิตใจที่ดี มีความดีโดยพื้นฐานเป็นคนดีอยู่แล้ว โอกาสที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีย่อมมีมาก จึงควรรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ทั้งการลงโทษจำคุกบุคคลเหล่านั้นย่อมไม่เป็นประโยชน์แต่อย่างใด

๓.๑.๓ สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำผิดประกอบด้วย โดยผู้พิพากษาต้องเข้าใจพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ว่าไม่มีใครอยากเป็นคนเลว เพราะมนุษย์ทุกคนต้องการได้รับการยอมรับ แต่มนุษย์อาจจะดีหรือเลวตามสภาพแวดล้อมได้ เช่น บุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี มีแต่ยาเสพติด บุคคลนั้นมีโอกาสเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้มากกว่าคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี โอกาสในการกระทำผิดย่อมมีสูงกว่าบุคคลทั่วไป หรือในครอบครัวที่อบอุ่น ลูกมีโอกาสได้รับความรู้สึกนึกคิดที่ดี ๆ แต่ครอบครัวที่แตกแยก เด็กที่คบกับเพื่อนอาจมีลักษณะคบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผลได้ หรือในกรณีคนที่มีภาระงานเป็นหลักฐาน พกพาอาวุธปืนไม่มีทะเบียนผ่านไปในระแวกที่มีการปล้นทรัพย์มากในเบื้องต้น

อาจสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นไม่ใช่ผู้ร้าย แต่ในทางกลับกันถ้าผู้พกพาอาวุธไม่มีทะเบียนเป็นคนทำ ไม่มีงานทำอาจสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นคนร้ายได้

๓.๑.๔ การศึกษาและอาชีพของผู้กระทำความผิด

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษ ต้องพิจารณาถึงการศึกษาศึกษาและอาชีพของผู้กระทำความผิด ประกอบด้วย เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นนักเรียน นักศึกษา หรือประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ บางครั้งลักษณะการกระทำความผิดเท่ากัน แต่ตัวผู้กระทำความผิดมีมูลเหตุและปัจจัยในการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษไม่จำเป็นต้องเท่ากัน เมื่อการรอกการลงโทษเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นคนดีจึงต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีได้หรือไม่ เช่น ผู้กระทำความผิดเป็นนักศึกษา กระทำความผิดเพราะความคะนองตามเพื่อน การลงโทษจำคุกอาจทำให้ผู้กระทำความผิดเสียคนไปเลยก็ได้ ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้ โดยลงโทษปรับอีกสถานหนึ่ง และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยอย่างเข้มงวดเพื่อให้โอกาสกลับตัวเป็นคนดีและไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยชั้นบรรด โดยประมาทเป็นเหตุให้มีคนตาย ๒ คน ถ้าอาจารย์มหาวิทยาลัยสำนักผิดและชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว ศาลสามารถใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้ได้ แต่ถ้ากรณีชั้นบรรดโดยประมาทเป็นเหตุให้คนตาย ๒ คน เช่นเดียวกันแต่ผู้กระทำความผิดเป็นคนมีอาชีพชั้นบรรดบรรทุกสิบล้อและเสพเมทแอมเฟตามีนขณะชั้นบรรด โดยตรวจพบสารแอมเฟตามีนในร่างกายด้วย ถ้าพิจารณาถึงลักษณะแห่งการกระทำความผิดแล้วมีความร้ายแรงเท่ากัน ประมาทเป็นเหตุให้คนตาย ๒ คนเท่ากัน แต่วิถีชีวิต การศึกษาและอาชีพของผู้กระทำความผิดแตกต่างกัน คุณค่าของผู้กระทำความผิดที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ต่างกัน ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษที่แตกต่างกันได้

๓.๒ สภาพความผิด

หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษประการหนึ่ง คือ การพิจารณาถึงสภาพความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำว่ามีความร้ายแรงเพียงใด ก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นภัยต่อสังคมมากน้อยเพียงใด ถ้าความผิดไม่ร้ายแรง ก็ควรให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิด แต่ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นภัยต่อประชาชนและสังคมเป็นอย่างมาก ไม่สมควรใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ เช่น การลักทรัพย์ที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม หรือการพาคนต่างด้าวจำนวนมากเข้ามาในประเทศ โดยฝ่าฝืนกฎหมาย จะส่งผลต่อความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศ หรือการฉ้อโกงแรงงาน โดยโกงคนจำนวนมาก ลักษณะความผิดเป็นภัยต่อประชาชนและสังคมเป็นอย่างมาก กรณีเช่นนี้ไม่สมควรที่จะรอกการโทษให้ ส่วนความผิดที่ไม่ร้ายแรง เช่น การทำร้ายร่างกายกรณีวิวัยรุ่นทะเลาะกัน หรือสามีทำร้ายร่างกายภริยาเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ แต่ไม่ใช่ทำร้ายร่างกายจนได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้ได้ นอกจากนั้นสภาพความผิดสามารถเป็นตัวชี้ให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดเป็นคนอย่างไร มีโอกาสแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมให้กลับตัวเป็นพลเมืองดีได้หรือไม่อีกด้วย

สภาพความผิดบางอย่างที่ผู้เสียหายมีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด และเป็นความผิดที่ค่อนข้างร้ายแรง แม้ผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพและศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้วยังคงลงโทษถึง ๓ ปี ศาลอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ ในทางกลับกันความผิดบางอย่าง

ที่ศาลใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำคุกเพียง ๑ ปี ผู้กระทำความผิดให้การรับสารภาพ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่ง แล้วคงจำคุก ๖ เดือน ถือเป็นโทษจำคุกระยะสั้น แต่สภาพความผิดมีความร้ายแรง มีผลกระทบต่อสังคม เป็นอย่างมากศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่รอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้

๓.๓ การบรรเทาความเสียหาย

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย นอกจากคดีความผิด ต่อส่วนตัวที่สามารถยอมความกันได้แล้ว ในคดีความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่สามารถยอมความได้ หากผู้กระทำความผิดลุแก่อภัย ยอมรับผิด บรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดชดใช้เยียวยา ให้แก่ผู้เสียหาย และผู้เสียหายไม่ตั้งใจเอาความดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดแล้ว ถือเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่ใช้ประกอบดุลพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ เพราะการรอกการลงโทษในกรณี เช่นนี้ น่าจะเกิดประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษจำคุก การที่ผู้กระทำความผิดพยายาม บรรเทาความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิด แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่มีจิตใจชั่วร้าย มากนัก แต่ในทางกลับกันหากผู้กระทำความผิดไม่ยอมรับผิด ไม่บรรเทาผลร้ายที่เกิดจากการกระทำ ความผิดย่อมสามารถนำมาประกอบดุลพินิจในการไม่รอลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้

๓.๔ ความไม่เหมาะสมในการลงโทษจำคุกระยะสั้น

การลงโทษจำคุกระยะสั้นทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังอื่น ในเรือนจำและทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสียยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ ทั้งไม่เกิดผล ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี แต่กลับกลายเป็นการเพิ่มคนเลวให้แก่สังคม มากกว่าการคืนคนดีสู่สังคม อันจะส่งผลให้เกิดปัญหาแก่สังคมในอนาคต จึงไม่ควรลงโทษจำคุกระยะสั้น เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าถ้าไม่ใช่ผู้ที่มีสันดานเลวร้าย และสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ ต้องฝาก ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ออกจากเรือนจำเพื่อให้ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมให้กลับตัวเป็นคนดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ถือเป็นโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ควร ลงโทษจำคุกโดยใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความ ประพฤติของผู้กระทำความผิด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและสังคมมากกว่าการลงโทษ จำคุก

๓.๕ บัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษ

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษบางลักษณะความผิดจะมีบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษ หรือยึดถือเป็นแนวทางการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้การใช้ดุลพินิจการลงโทษในคดีที่มีข้อเท็จจริง เหมือนกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษมาจากผู้พิพากษาในศาลประชุม กันหามาตรฐานกลางของการกำหนดโทษว่าลักษณะการกระทำความผิดเช่นนั้นจะลงโทษเท่าใด รอกการ ลงโทษหรือไม่ เพื่อให้คำพิพากษาเป็นมาตรฐานเดียวกัน มิฉะนั้นแล้วในแต่ละศาลมีผู้พิพากษาอยู่เป็น จำนวนมาก ผู้พิพากษาต่างคนต่างตัดสินใจ ถ้าผู้พิพากษาใจดีจะรอกการลงโทษให้เสมอ ในขณะที่ถ้าเป็น เรื่องเดียวกันผู้พิพากษาบางท่านจะไม่รอกการลงโทษให้เลย ทำให้คำพิพากษามีหลายมาตรฐาน จึงต้องมี บัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษเพื่อเป็นมาตรฐานกลางและเป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษโดย ทั่วๆ ไปไว้ แต่ถ้ามีเหตุผลพิเศษผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษต่างไปจากบัญชีมาตรฐานการ กำหนดโทษได้

๔. หลักเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลาการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

๔.๑ การแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีกเป็นการกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษเพื่อควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ไม่ก่อเหตุร้ายขึ้นอีก ควรกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษให้สอดคล้องกับโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำของผู้กระทำความผิด

๔.๒ ความร้ายแรงของความผิด ถ้าสภาพความผิดมีความร้ายแรงมาก ศาลอาจใช้ดุลพินิจกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษไว้นานกว่าสภาพความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า การกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษไว้นานกว่าสภาพความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า การกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษที่เหมาะสมทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดอีก และทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกว่าผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษ

๔.๓ โทษจำคุกที่ลงแก่ผู้กระทำความผิด ถ้าอัตราโทษจำคุกที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดต่างกัน กำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษย่อมต่างกันด้วย

๔.๔ มาตรฐานการกำหนดโทษ การกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษสำหรับประเภทคดีที่เกิดขึ้นบ่อยในแต่ละท้องถิ่น แต่ละศาลจะมีบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษเป็นแนวทางการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การใช้ดุลพินิจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษ ศาลอาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดระยะเวลาการรอกการลงโทษต่างไปจากบัญชีมาตรฐานการกำหนดโทษได้

๕. ข้อขัดขวางในการใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด

๕.๑ ผู้กระทำความผิดที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี เป็นผู้ที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน สำหรับความผิดที่กระทำโดยเจตนาและไม่ใช้ความผิดลหุโทษ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคแรก ไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้ ไม่ว่าความผิดที่กระทำนั้นเป็นความผิดที่กระทำโดยเจตนา โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ แต่ในทางกลับกันถ้าผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกไม่ว่าความผิดที่กระทำโดยเจตนา โดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ และศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ศาลสามารถให้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้

ข้อขัดข้องดังกล่าวทำให้บางครั้งการกระทำความผิดในครั้งหลังแม้เป็นคดีที่ไม่ร้ายแรง เช่น คดีเกี่ยวกับเช็คที่มีจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย หรือคดีการพนัน แต่หากผู้กระทำความผิดเคยถูกจำคุกมาก่อนแล้วก็ไม่อาจรอกการลงโทษให้ได้ ซึ่งถ้ากฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้พิพากษาสามารถใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้ได้แล้ว โดยตัดข้อความที่ว่า ไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนออกเสีย ก็น่าจะทำให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างกว้างขวางขึ้น การเปิดโอกาสการใช้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษาดังกล่าว มิได้หมายความว่าต้องรอกการลงโทษเสมอไป เพียงแต่ให้ผู้พิพากษามีโอกาสและสามารถเลือกใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้แก่ผู้ที่สมควรได้รับการรอกการลงโทษได้มากขึ้นเท่านั้น

๕.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมีไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจรอกหรือไม่รอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม

๕.๓ การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของบัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษ ผู้พิพากษาจะไม่พยายามให้ดุลพินิจรอกการลงโทษต่างไปจากบัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษ เพราะผู้พิพากษาอาจถูกกล่าวหาว่าทุจริต มีส่วนได้เสียกับผู้กระทำความผิด การใช้ดุลพินิจตามบัญญัติมาตรฐานการกำหนดโทษจึงเป็นเกราะกำบังตัวผู้พิพากษาว่าปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

๕.๔ ความมีโมหาคติและภยาคติของผู้พิพากษา

๕.๔.๑ ความมีโมหาคติเนื่องจากขาดประสบการณ์ของผู้พิพากษา การใช้ดุลพินิจรอกหรือไม่รอกการลงโทษส่งผลให้คู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจดังกล่าว ถ้าผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจรอกหรือไม่รอกการลงโทษได้เหมาะสม ย่อมส่งผลให้คู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์ในปัญหาดังกล่าวน้อยลง ผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันย่อมใช้ดุลพินิจที่ต่างกัน

๕.๔.๒ ความมีภยาคติเนื่องจากการเกรงต่อการถูกกล่าวหาว่าไม่สุจริต เมื่อการรอกการลงโทษทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษจำคุก ผู้พิพากษาอาจจะถูกเพ่งเล็งหรือถูกกล่าวหาว่ามีผลประโยชน์ส่วนได้เสียกับผู้กระทำความผิด ทั้งๆ ที่เป็นการใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษที่บริสุทธิ์ยุติธรรมเหมาะสมแก่ความผิดและตัวผู้กระทำความผิดทำให้ผู้พิพากษาหวาดระแวงต่อการถูกกล่าวหาว่าไม่สุจริต จึงไม่ใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด

แนวทางในการแก้ไขปัญหา

๑. จัดสัมมนาทางวิชาการ

เพื่อให้ทราบถึงอุปสรรคและข้อขัดข้องต่างๆ ตลอดจนให้ได้ข้อสรุปทางวิชาการว่าสมควรขยายขอบเขตการใช้ดุลพินิจในการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษของผู้พิพากษาให้กว้างขวางขึ้นได้หรือไม่ มีผลดีผลเสียอย่างไร สมควรปรับปรุงกฎหมายหรือไม่ และยังเป็นการเพิ่มพูนและเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งควรจัดให้มีการจัดทำเอกสารทางวิชาการประกอบการสัมมนา อันจะทำให้ผู้พิพากษาสาารถนำความรู้และวิทยาการใหม่ที่ได้รับไปใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

๒. จัดทำสถิติและประเมินผล

ควรรวบรวมสถิติและประเมินผลเพื่อหาข้อมูลว่าระหว่างจำเลยหรือผู้ที่ได้รับการลงโทษกับเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ศาลกำหนดว่าจะสามารถก่อให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติและมาตรการข้อใดของกฎหมายดังกล่าวที่ส่งผลดี หรือข้อใดที่ยังคงมีปัญหาอันเป็นอุปสรรคจกต้องทำการแก้ไขต่อไปเพื่อให้การบังคับใช้มาตรการของกฎหมายบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวไว้ข้างต้น และเป็นประโยชน์แก่จำเลยและสังคมมากที่สุด

๓. จัดทำคู่มือประกอบการใช้ดุลพินิจ

จากการสัมมนาทางวิชาการและการรวบรวมสถิติการประเมินผลดังกล่าวสามารถนำมาเป็นบทสรุปในคู่มือเพื่อใช้ประกอบการใช้ดุลพินิจและการเลือกใช้หลักเกณฑ์ของกฎหมายให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจำเลยหรือพวติการณ์แห่งคดีในแต่ละเรื่องได้ดีกว่าที่จะปล่อยให้ผู้พิพากษาใช้ดุลพินิจไปเพียงลำพัง โดยมีแต่ “ยี่ต็อก” หรือ “มาตรฐานการลงโทษ” ซึ่งเป็นแนวทางแต่เพียงกว้าง ๆ เท่านั้น แม้จะทำให้การตัดสินใจมีมาตรฐานเดียวกันแต่ในบางครั้งแทนที่จะเป็นเครื่องมือส่งเสริมการใช้ดุลพินิจ

ให้ถูกต้องและเกิดผลดีในทางปฏิบัติ กลับกลายเป็นอุปสรรคต่อการใช้ดุลพินิจและการเลือกใช้มาตรการในการรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษของศาล เพราะผู้พิพากษาอาจจะไม่กล้าตัดสินคดีให้ผิดไปจากบัญญัติมาตรฐานการลงโทษ

๔. ส่งเสริมให้ผู้พิพากษามีการใช้ดุลพินิจที่บริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากอคติ ๔ ในการรอกการกำหนดโทษของศาล เพราะผู้พิพากษาอาจจะไม่กล้าตัดสินคดีให้ผิดไปจากบัญญัติมาตรฐานการลงโทษ

คดีใดเมื่อมีความเหมาะสมที่จะนำวิธีการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษมาใช้บังคับ ก็ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ความมั่นใจแก่ผู้พิพากษาในการที่จะนำวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับ โดยไม่จำเป็นต้องมีความวิตกกังวลใดๆ ซึ่ให้เห็นถึงประโยชน์ของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษที่จะช่วยหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น และยังเป็นโอกาสแก่ผู้กระทำความผิดให้สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเอง

ภาคผนวก

: ประมวลกฎหมายอาญา

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

: ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกำหนดโทษ
และรอกำหนดโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (การบังคับโทษปรับ การรอกำหนดโทษ
และรอกำหนดโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

ประมวลกฎหมายอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีการแก้ไข)

ประมวลกฎหมายอาญา

ภาค ๑
บทบัญญัติทั่วไปลักษณะ ๑
บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปหมวด ๑
บทนิยาม

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

(๒) “ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสารด้วย

(๓) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

(๔) “เคหสถาน” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

(๕) “อาวุธ” หมายความว่า สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ

(๖) “ใช้กำลังประทุษร้าย” หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือด้วยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะโดยใช้อำนาจทำให้มีเมฆา สะกดจิต หรือใช้วิธีอื่นใดอันคล้ายคลึงกัน

(๗) “เอกสาร” หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

(๘) “เอกสารราชการ” หมายความว่า เอกสารซึ่งเจ้าพนักงานได้ทำขึ้นหรือรับรองในหน้าที่ และให้หมายความรวมถึงสำเนาเอกสารนั้น ๆ ที่เจ้าพนักงานได้รับรองในหน้าที่ด้วย

(๙) “เอกสารสิทธิ” หมายความว่า เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิ

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ต้องโทษกักขังถูกกักขังในที่อาศัยของผู้นั่นเอง หรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ ผู้ต้องโทษกักขังนั้นมีสิทธิที่จะดำเนินการในวิชาชีพหรืออาชีพของตนในสถานที่ดังกล่าวได้ ในการนี้ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องโทษกักขังปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

มาตรา ๒๗^{๑๕} ถ้าในระหว่างที่ผู้ต้องโทษกักขังตามมาตรา ๒๓ ได้รับโทษกักขังอยู่ ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือปรากฏแก่ศาลตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือผู้ควบคุมดูแลสถานที่กักขังว่า

(๑) ผู้ต้องโทษกักขังฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ หรือวินัยของสถานที่กักขัง

(๒) ผู้ต้องโทษกักขังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด หรือ

(๓) ผู้ต้องโทษกักขังต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก

ศาลอาจเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกำหนดเวลาของโทษกักขังที่ผู้ต้องโทษกักขังจะต้องได้รับต่อไป

มาตรา ๒๘ ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล

มาตรา ๒๙ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๘ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

มาตรา ๓๐^{๑๖} ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ให้ในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

^{๑๕} มาตรา ๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๑๖} มาตรา ๓๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันที

มาตรา ๓๐/๑^{๒๐} ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินแปดหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งมีโชตินิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการทำงานบริการสังคม การกุศล สาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงาน และจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมหรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำอีกก็ได้

ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้วันก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๓๐/๒^{๒๑} ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา ๓๐/๑ แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเองหรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๐/๑ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้

ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหากผู้ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทน

^{๒๐} มาตรา ๓๐/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

^{๒๑} มาตรา ๓๐/๒ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

(๑) ถ้าจะลดหนึ่งในสามให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต

(๒) ถ้าจะลดกึ่งหนึ่ง ให้ลดเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือโทษจำคุกตั้งแต่ยี่สิบห้าปีถึงห้าสิบปี

มาตรา ๕๓^{๒๗} ในการลดโทษจำคุกตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการลดมาตราส่วนโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี

มาตรา ๕๔ ในการคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษที่จะลง ให้ศาลตั้งกำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยเสียก่อนแล้วจึงเพิ่มหรือลด ถ้ามีทั้งการเพิ่มและการลดโทษที่จะลง ให้เพิ่มก่อนแล้วจึงลดจากผลที่เพิ่มแล้วนั้น ถ้าส่วนของการเพิ่มเท่ากับหรือมากกว่าส่วนของการลด และศาลเห็นสมควรจะไม่เพิ่มไม่ลดก็ได้

มาตรา ๕๕ ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงหรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้

มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีแล้ว เห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้^{๒๘}

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่เจ้าพนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

^{๒๗} มาตรา ๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๑ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

^{๒๘} มาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

(๔) ให้ไปปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข พื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก^{๒๙}

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้

มาตรา ๕๗ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของพนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ศาลอาจตัดเตือนผู้กระทำความผิด หรือจะกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนดหรือลงโทษซึ่งรอไว้วันก็ได้

มาตรา ๕๘ เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนดโทษที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี^{๓๐}

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตามมาตรา ๕๖ ผู้นั้นมิได้กระทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษ หรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี

หมวด ๔

ความรับผิดในทางอาญา

มาตรา ๕๙ บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะที่เดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

^{๒๙} มาตรา ๕๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๒

^{๓๐} มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๒

ค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นอันระงับไป

หมวด ๕

การพยายามกระทำความผิด

มาตรา ๘๐ ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๑ ผู้ใดกระทำการโดยมุ่งต่อผลซึ่งกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่การกระทำนั้นไม่สามารถจะบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ เพราะเหตุปัจจัยซึ่งใช้ในการกระทำหรือเหตุแห่งวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ ให้ถือว่าผู้นั้นพยายามกระทำความผิด แต่ให้ลงโทษไม่เกินกึ่งหนึ่งของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าการกระทำดังกล่าวในวรรคแรกได้กระทำไปโดยความเชื่ออย่างงมงาย ศาลจะไม่ต้องลงโทษก็ได้

มาตรา ๘๒ ผู้ใดพยายามกระทำความผิด หากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้าการที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ

หมวด ๖

ตัวการและผู้สนับสนุน

มาตรา ๘๓ ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำความผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ ถ้าความผิดมิได้กระทำลง ไม่ว่าจะเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๘๕ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีกำหนดโทษไม่ต่ำกว่าหกเดือน ผู้นั้นต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้มีการโฆษณาหรือประกาศตามความในวรรคแรก ผู้โฆษณาหรือประกาศต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวก ในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น

มาตรา ๘๗ ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเพราะมีผู้ใช้ให้กระทำตามมาตรา ๘๔ เพราะมีผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ หรือโดยมีผู้สนับสนุนตามมาตรา ๘๖ ถ้าความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ผู้กระทำได้กระทำไปเกินขอบเขตที่ใช้หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรือเกินไปจากเจตนาของผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาเพียงสำหรับความผิดเท่าที่อยู่ในขอบเขตที่ใช้ หรือที่โฆษณาหรือประกาศ หรืออยู่ในขอบเขตแห่งเจตนาของผู้สนับสนุนการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ถ้าโดยพฤติการณ์อาจเล็งเห็นได้ว่า อาจเกิดการกระทำความผิดเช่นที่เกิดขึ้นนั้นได้จากการใช้ การโฆษณา หรือประกาศ หรือการสนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่เกิดขึ้นนั้น

ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ ผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือตัวการในความผิด จะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้นเพราะอาศัยผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด แล้วแต่กรณี ต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นนั้นด้วย แต่ถ้าโดยลักษณะของความผิด ผู้กระทำจะต้องรับผิดทางอาญามีกำหนดโทษสูงขึ้นเฉพาะเมื่อผู้กระทำต้องรู้ หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นขึ้น ผู้ใช้ให้กระทำความผิด ผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือผู้สนับสนุนการกระทำความผิด จะต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้ หรืออาจเล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นนั้นเกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๘๘ ถ้าความผิดที่ได้ใช้ ที่ได้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ หรือที่ได้สนับสนุนให้กระทำ ได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้ใช้ ผู้โฆษณาหรือประกาศ หรือผู้สนับสนุน ผู้กระทำได้กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้ว แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศ คงรับผิดเพียงที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๘๕ วรรคแรก แล้วแต่กรณี ส่วนผู้สนับสนุนนั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๘๙ ถ้ามีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษหรือเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำ

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ

และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๗)

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เลขรับ 9186
วันที่ ๒๖ ก.ย. ๒๕๕๘
เวลา 14.31 น.

ที่ นร ๐๕๐๗/๒๑๐๒๗

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๙ กันยายน ๒๕๕๘

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ . .) พ.ศ. . . . (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ . .) พ.ศ. . . . (การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นเรื่องด่วน

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเป็นเรื่องด่วนต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๘๐๕ / ๕๕ วันที่ ๘ / ก.ย. / ๕๕
เวลา ๑๕.๓๘ ส่ง พรบ.
สำนักการประชุม

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ
รับที่ ๓๙ / ๒๕๕๘
วันที่ ๘ / ก.ย. / ๒๕๕๘
เวลา ๑๕.๕๙ น.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๔ (อมราลักษณ์)
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

สำนักการประชุม

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔ และเพิ่มมาตรา ๒๔/๑)

(๒) ปรับปรุงอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และปรับปรุงจำนวนค่าปรับ ที่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้ศาลอาจรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ สำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งจะถูกลงโทษจำคุกหรือปรับ และเพิ่มเงื่อนไขในการคุมประพฤติ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้ใช้เด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลุกจ้ำงหรือผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชา ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ที่ไม่ว่าทางใด ต้องระวางโทษ เพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔)

(๕) กำหนดให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศ แก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณา หรือประกาศดังกล่าว น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ (เพิ่มมาตรา ๘๕/๑)

เหตุผล

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัด สิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขัง แทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้งกำหนด อัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าแรงขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติ ว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควร

ถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำ ยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับรวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดคดีนี้ได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมให้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในอันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้น และให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(๑๒)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

.....
.....
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔ ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่
ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ
หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยง
ไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

ความในวรรคสองของมาตรา ๒๔ มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
“มาตรา ๒๘/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลา
ตามมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้อง
ในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควรเกี่ยวกับการ
การบังคับคดีอาญาในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับกับตรวจสอบ
หาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ และให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิ
เรียกร้องในทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ ในกรณีนี้ มิให้หน่วยงาน
ของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามวรรคสอง ให้พนักงานอัยการ
ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕)
พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน
และไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียวหรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณี
ที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ
เป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วย
และให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวัน
ที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตราสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้นั้น
ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูกคุมขัง
ออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อน เหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัว
ในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด ถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว ให้ปล่อยตัวไปทันที”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๐/๑ ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดี เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอันอันควรปรานีแล้ว ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุก ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ หรือในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับ ให้ศาลกำหนดโทษและจะรอกการลงโทษไว้ก็ได้

เมื่อศาลพิพากษาให้รอกการกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ตามวรรคหนึ่ง ให้ปล่อยตัวผู้นั้นไป เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของผู้กระทำความผิดตามวรรคสอง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติ และการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือห้ามเข้า ในสถานที่ใด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหาย ตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกัน มิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสดำเนินการกระทำความผิดซ้ำอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสามนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏ แก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใด เสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคหนึ่งที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมซ้ำอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๔ ผู้ใดก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด

ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังมิได้กระทำ หรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิดนั้น ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ และถ้าผู้ถูกใช้ เป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลูกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา ของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษ ที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

“มาตรา ๘๕/๑ ถ้าผู้ถูกใช้ตามมาตรา ๘๔ หรือผู้กระทำตามคำโฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดตามมาตรา ๘๕ ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผย ถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำ ความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่า อัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(การบังคับโทษปรับ การรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ
และแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับโทษของผู้ใช้และผู้ถูกใช้)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการบังคับโทษปรับในเรื่องการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับยังไม่ได้กำหนดไว้ และการกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ รวมทั้งกำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับให้สอดคล้องกับค่าจ้างขั้นต่ำและภาวะเศรษฐกิจ ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษซึ่งเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ไม่ควรถูกส่งเข้าสู่ระบบเรือนจำยังไม่มีการนำมาใช้กับผู้ที่จะถูกลงโทษปรับ รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกแม้เพียงเล็กน้อยหรือมิใช่ผู้กระทำความผิดติดนิสัยได้รับโอกาสในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ ทำให้มีผู้ต้องถูกจำคุกกระยะสั้นอยู่ในเรือนจำเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ปัจจุบันมีการใช้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางร่างกายหรือจิตใจหรือผู้ที่อยู่ในภาวะจำยอมเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายให้แก่ผู้ที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรม ยังทำให้ผู้ที่ถูกใช้ซึ่งไม่มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมาก่อนต้องกระทำความผิดและได้รับโทษ ทั้งอาจต้องตกอยู่ในอันตรายและได้รับความเดือดร้อนต่อตนเองและครอบครัว สมควรกำหนดให้ผู้ใช้ในกรณีดังกล่าวต้องรับโทษหนักขึ้นและให้มีมาตรการลดโทษแก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้เปิดเผยข้อมูลสำคัญจนสามารถดำเนินคดีกับผู้ใช้หรือผู้โฆษณาหรือประกาศดังกล่าวด้วย

๒. สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับบทบัญญัติในเรื่องการบังคับโทษปรับ การรอกการลงโทษ และบทบัญญัติเกี่ยวกับผู้ใช้และผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิด มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ การบังคับโทษปรับ

บทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มี ๔ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๒๙ มาตรา ๒๙/๑ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๐/๑ โดยมาตราที่เพิ่มขึ้นใหม่ คือ มาตรา ๒๙/๑ เป็นการกำหนดวิธีการในการบังคับโทษปรับโดยการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินให้ชัดเจน ส่วนมาตราอื่นได้ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ วิธีการบังคับโทษปรับ (มาตรา ๒๙)

การบังคับเพื่อให้ได้มาซึ่งค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ โดยกำหนดไว้สองวิธี ได้แก่ การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ และการกักขังแทนค่าปรับ มาตราดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในกรณีที่ผู้ใดต้องคำพิพากษาของศาลให้ปรับ และผู้นั้นไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งบัญญัติถึงวิธีการเพื่อบังคับให้มีการชดใช้ค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลไว้ให้ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ จะเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติถึงวิธีการบังคับโทษปรับไว้เป็นลำดับ กล่าวคือ ในกรณีที่ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดดังกล่าว ให้ใช้วิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับเสียก่อนเป็นลำดับแรก หากผู้ต้องโทษปรับไม่มีทรัพย์สินให้ยึดหรืออายัดดังกล่าว วิธีการในลำดับต่อมาจึงเป็นการกักขังแทนค่าปรับ อย่างไรก็ตาม ข้อความในตอนท้ายของมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลถ้าเห็นว่ามิเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องโทษปรับจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลอาจสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

นอกจากนี้ จะสังเกตเห็นว่า มาตรา ๒๙ ใช้ถ้อยคำว่า “อายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน” แตกต่างจากเดิมซึ่งบัญญัติเฉพาะการยึดทรัพย์สินเท่านั้น คำว่า “อายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน” ในที่นี้ หมายความว่า การอายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเป็นการบังคับเอากับสิทธิเรียกร้องที่ผู้ต้องโทษปรับมีต่อบุคคลอื่นมาเพื่อชดใช้ชำระค่าปรับ คำว่า “อายัด” ในที่นี้ มิใช่การอายัดในความหมายของการยึดไว้ชั่วคราวหรือห้ามจำหน่ายจ่ายโอนตามที่เข้าใจกันโดยทั่วไป

สำหรับความในวรรคสองของมาตรา ๒๙ ที่บัญญัติห้ามมิให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับตามมาตรานี้ หมายความว่า ในการกักขังแทนค่าปรับ ศาลจะใช้ดุลพินิจตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง สั่งให้กักขังผู้กระทำความผิดไว้ในที่อาศัยของผู้นั้นเองหรือของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่นที่อาจกักขังได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ถูกกักขังไม่ได้ หลักการนี้เป็นไปตามกฎหมายปัจจุบันที่ใช้บังคับอยู่ซึ่งไม่ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยร่างพระราชบัญญัตินี้แต่อย่างใด

**๒.๑.๒ การยึดทรัพย์สินและการอายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อบังคับ
ค่าปรับ (มาตรา ๒๙/๑)**

มาตรา ๒๙/๑ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นโดยร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อกำหนดถึง
วิธีการในการยึดทรัพย์สินและการอายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการบังคับโทษปรับ
ตามคำพิพากษาของศาล

ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๙/๑ บัญญัติให้ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระ
ค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง ให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สิน
หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้พนักงานอัยการ
หรือเจ้าพนักงานบังคับคดียื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ออกหมายดังกล่าว และศาลมีอำนาจออกหมาย
บังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยให้ครอบคลุมจำนวนค่าปรับ
ตามคำพิพากษาเต็มทั้งจำนวน โดยไม่จำเป็นต้องออกหมายเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้อง
ในทรัพย์สินเป็นรายการนี้ไป

เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีตามความในมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่งแล้ว เจ้าพนักงาน
ผู้มิชอบบทาในการบังคับคดีในกรณีนี้ ได้แก่ พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยความ
ในวรรคสองของมาตรา ๒๙/๑ บัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการตามที่เห็นสมควร
เกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาในการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับ
ซึ่งเป็นอำนาจที่สอดคล้องกับอำนาจของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการ
และพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ รวมทั้ง มาตรา ๒๙/๑ ยังบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการ
ตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับเพื่อแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินหรือ
อายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามที่ได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการ ทั้งนี้ การบังคับคดี
ตามมาตรา ๒๙/๑ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม
โดยมิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข
ในการตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับตามมาตรา ๒๙ ให้พนักงานอัยการปฏิบัติตามที่กำหนด
ในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

๒.๑.๓ การกักขังแทนค่าปรับ (มาตรา ๓๐)

การกักขังแทนค่าปรับเป็นวิธีการเพื่อบังคับให้มีการชดใช้ค่าปรับอีกประการหนึ่ง
ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ โดยมีรายละเอียดของการใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับบัญญัติอยู่ใน
มาตรา ๓๐

มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราสามร้อยบาท
ต่อหนึ่งวัน ซึ่งเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่กำหนดให้ใช้อัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน โดยอัตรา
ที่เพิ่มขึ้นนี้ กำหนดขึ้นโดยเทียบเคียงกับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและภาวะอัตราเงินเฟ้อของประเทศ
ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดอัตราการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา

ความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๐ กำหนดว่า ไม่ว่าในกรณีความผิดกระทงเดียว
หรือหลายกระทง ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่

หนึ่งแสนสองหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้ จำนวนค่าปรับที่ศาลจะพิพากษาให้กักขังแทนค่าปรับได้เกินกว่าหนึ่งปีนี้ได้กำหนดเพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่กำหนดไว้ไม่เกินแปดหมื่นบาท เหตุที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เพิ่มเป็นไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท เพื่อให้เป็นไปตามสัดส่วนในการเพิ่มอัตราการกักขังแทนค่าปรับจากสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เป็นสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน กล่าวคือ การเพิ่มจากสองร้อยบาทเป็นสามร้อยบาท เท่ากับเพิ่มขึ้นจากเดิมอีกกึ่งหนึ่ง เมื่อโทษปรับที่ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับได้มากกว่าหนึ่งปี เดิมกำหนดไว้ไม่เกินแปดหมื่นบาท เมื่อเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่ง จึงเท่ากับหนึ่งแสนสองหมื่นบาทดังที่กำหนดไว้ตามร่างพระราชบัญญัตินี้

ความในวรรคสามของมาตรา ๓๐ เป็นอีกวรรคหนึ่งที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยบัญญัติถึงการหักจำนวนวันที่ถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษาออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยให้ถืออัตราใหม่ คือ สามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน จากปัจจุบันที่ใช้อัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขอัตราการกักขังแทนค่าปรับตามวรรคก่อนนั่นเอง

สำหรับความในวรรคสองและวรรคสี่ของมาตรา ๓๐ ซึ่งบัญญัติให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับโดยให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนชั่วโมง และการปล่อยตัวผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับในวันถัดจากวันที่ครบกำหนด หรือถ้านำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้วให้ปล่อยตัวไปทันทีเป็นข้อความเดิมตามกฎหมายปัจจุบัน

๒.๑.๔ การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ (มาตรา ๓๐/๑ วรรคหนึ่ง)

การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่ศาลอาจนำมาใช้เพื่อทดแทนการบังคับให้ชดใช้ค่าปรับได้ตามมาตรา ๓๐/๑ ซึ่งบัญญัติไว้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่ชนิดบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ โดยการให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์นี้เป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีฐานะยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับ การให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ย่อมเป็นประโยชน์ต่อสังคมและตัวผู้ต้องโทษเองมากกว่าการถูกกักขังแทนค่าปรับ อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในบทบัญญัติมาตราดังกล่าว

อีกหลักการหนึ่งที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม คือ การกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับยื่นคำร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท จากปัจจุบันที่กำหนดไว้ไม่เกินแปดแสนบาท ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดจำนวนค่าปรับที่ศาลจะพิพากษาให้กักขังแทนค่าปรับได้เกินกว่าหนึ่งปีตามมาตรา ๓๐ ซึ่งกำหนดไว้ไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาทเช่นเดียวกัน โดยอัตราโทษปรับที่ผู้ต้องโทษอาจยื่นคำร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ตามมาตรา ๓๐/๑ จะสอดคล้องกับอัตราโทษปรับที่ศาลมีอำนาจพิพากษาให้กักขังแทนค่าปรับได้เกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีตามมาตรา ๓๐

นอกจากนี้ มาตรการการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับ เป็นมาตรการที่ทำให้ผู้ต้องโทษไม่ต้องถูกลงโทษปรับ จึงไม่ควรใช้กับคดีที่มีโทษปรับ ในระดับสูงที่อาจเป็นคดีที่มีความร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อสังคมหรือระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ การกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับยื่นคำร้องต่อศาลขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ค่าปรับได้ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับไม่เกินหนึ่งแสนสองหมื่นบาท จึงเป็นอัตราที่เหมาะสม และไม่มากเกินไป

๒.๒ การรอกการลงโทษ

หลักการรอกการลงโทษตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการแก้ไขให้ต่างจากเดิม ที่สำคัญ คือ มีการรอกการลงโทษในกรณีที่ศาลจะลงโทษปรับได้ด้วย และได้ปรับปรุงเงื่อนไขการคุมความประพฤติให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดให้เหมาะสมกับคดีแต่ละเรื่องแต่ละกรณีได้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

๒.๒.๑ การรอกการลงโทษ

มาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันบัญญัติหลักเกณฑ์การรอกการลงโทษไว้ โดยให้ศาลพิจารณารอกการลงโทษได้เฉพาะในกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำคุก หากเป็นกรณีที่ศาลจะพิพากษาลงโทษอย่างอื่น เช่น โทษปรับ หรือกักขัง จะรอกการลงโทษไม่ได้ แต่พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาที่ประกาศใช้ในระยะหลังมีบทบัญญัติความผิดซึ่งมีระวางโทษปรับ สถานเดียวในระดับสูง ทำให้ในคดีที่ศาลเห็นว่าจำเลยยังไม่สมควรได้รับโทษ แต่ศาลกลับรอกการลงโทษไม่ได้ และหากจำเลยมีฐานะยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับแทน สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเสนอให้แก้ไขหลักการรอกการลงโทษ จากเดิมที่รอกการลงโทษได้เฉพาะโทษจำคุกเป็นรอกการลงโทษปรับได้ด้วย โดยมาตรา ๕๖ วรรคหนึ่ง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการรอกการลงโทษกรณีรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษจำคุก และกรณีรอกการลงโทษปรับไว้ในวรรคเดียวกัน

ในกรณีความผิดซึ่งมีโทษจำคุก ศาลจะรอกการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษ แต่รอกการลงโทษไว้ก่อนก็ได้ หากในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามปี และเข้าเงื่อนไขที่ศาลจะรอกการลงโทษได้ตามอนุมาตรา (๑) ถึง (๓) กล่าวคือ (๑) ผู้ที่จะถูกลงโทษไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ (๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ (๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

ในกรณีความผิดซึ่งมีโทษปรับ ร่างมาตรา ๕๖ กำหนดให้ศาลรอกการลงโทษปรับได้ หากในคดีนั้นศาลจะลงโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท และเข้าเงื่อนไขที่ศาลจะรอกการลงโทษได้ตามอนุมาตรา (๑) ถึง (๓) ดังกล่าวแล้ว

มาตรา ๕๖ วรรคสอง ได้บัญญัติถึงข้อเท็จจริงหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่ศาลจะใช้ในการพิจารณาว่าสมควรรอกการลงโทษให้จำเลยหรือไม่ ซึ่งได้แก่ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สำนึกถึงความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานี โดยหากศาลเห็นสมควร

ให้รอกการลงโทษ ในกรณีเป็นความผิดที่ศาลจะลงโทษจำคุก ศาลอาจพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ก็ได้ ส่วนกรณีเป็นความผิดที่ศาลจะลงโทษปรับ ให้ศาลกำหนดโทษและจะรอกการลงโทษไว้ก็ได้

ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้รอกการลงโทษตามมาตรา ๕๖ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๕๖ วรรคสามด้วยก็ได้ โดยผู้กระทำความผิดต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติดังกล่าวเป็นระยะเวลาตามที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๕๖ วรรคสาม ซึ่งศาลกำหนดได้เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา

๒.๒.๒ เงื่อนไขคุมความประพฤติ

เงื่อนไขคุมความประพฤติเป็นมาตรการที่ศาลจะนำมาใช้ในระหว่างการรอกการลงโทษเพื่อให้โอกาสจำเลยได้กลับตัว โดยมาตรา ๕๖ วรรคสาม กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติไว้ ๑๐ ประการ ดังนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำ ความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด หรือห้ามเข้า ในสถานที่ใด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดตามตัวด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหาย ตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกัน มิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร

เงื่อนไขการคุมประพฤติดังกล่าว ศาลมีดุลพินิจในการพิจารณาเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม โดยหากภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าว

ในวรรคหนึ่งที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๓ ผู้ใช้และผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิด

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีหลักการสำคัญประการหนึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องผู้ใช้และผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิด โดยในเรื่องผู้ใช้ให้กระทำความผิดได้กำหนดให้เพิ่มโทษสำหรับการใช้ให้บุคคลบางประเภทไปกระทำความผิดซึ่งสมควรลงโทษผู้ใช้นักขึ้นตามร่างมาตรา ๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ สำหรับในเรื่องผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิด ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้เพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลลดโทษให้แก่ผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีตามร่างมาตรา ๔ ซึ่งให้เพิ่มมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

๒.๓.๑ การใช้บุคคลบางประเภทให้กระทำความผิดซึ่งสมควรลงโทษผู้ใช้นักขึ้น

มาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันบัญญัติถึงผู้ใช้ให้กระทำความผิดในกรณีทั่วไปไว้ว่าเป็นผู้ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิญ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด และกฎหมายได้แยกโทษสำหรับผู้ใช้ให้กระทำความผิดไว้เป็นสองกรณีคือ กรณีความผิดมิได้กระทำลง ไม่ว่าจะ เป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียงหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น อีกกรณีหนึ่งคือ กรณีผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด ผู้ใช้ต้องรับโทษเสมือนเป็นตัวการ

หลักการที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดเพิ่มขึ้นจากปัจจุบัน คือ ในกรณีที่ผู้ถูกใช้ได้กระทำความผิด หากผู้ถูกใช้นั้นเป็นเด็กหรือเยาวชนอายุไม่เกินสิบแปดปี ผู้พิการหรือป่วยเจ็บ ลุกจ้างหรือผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ใช้ ผู้ที่มีฐานะยากจน หรือผู้ต้องพึ่งพาผู้ใช้ไม่ว่าทางใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นกึ่งหนึ่ง

๒.๓.๒ การลดโทษสำหรับผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

มาตรา ๘๕/๒ กำหนดให้ศาลมีอำนาจลดโทษให้แก่ผู้ถูกใช้หรือผู้กระทำตามคำโฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นการเปิดเผยถึงการกระทำความผิดของผู้ใช้ให้กระทำความผิดหรือผู้โฆษณาหรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าว โดยศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

หลักการลดโทษสำหรับผู้ถูกใช้ให้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีตามมาตรา ๘๕/๒ นี้เป็นหลักการทำนองเดียวกันกับการลดโทษให้แก่ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ และเป็นประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา ๑๐๐/๒ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

๓. ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

๓.๑ ข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดอัตราค่าปรับ

(๑) ในการแก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าปรับ เนื่องจากมีประกาศคณะกรรมการค่าจ้าง เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ ๗) ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๕ กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำให้กับลูกจ้างเป็นเงินวันละสามร้อยบาทในทุกจังหวัดทั่วประเทศ โดยให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๖ จึงเห็นควรปรับปรุงอัตราโทษกักขังแทนค่าปรับเป็นสามร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เพื่อให้สอดคล้องกับกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำดังกล่าว

(๒) เหตุผลในการนำมาตราการกักขังแทนค่าปรับมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ปรากฏในรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในการประชุมครั้งที่ ๔๘/๒๗/๒๕๔๓ วันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ โดยนายอาร์กียองให้ความเห็นว่าการกักขัง (detention) ถือเป็น protective measure โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการเร่งให้ผู้ถูกกักขังชำระค่าปรับแต่มิได้พูดถึงที่มาของการกำหนดการกักขังแทนค่าปรับไว้

(๓) ในการปรับปรุงอัตราค่าปรับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการปรับปรุงเพิ่มขึ้นเป็นสามถึงสี่เท่าจากอัตราเดิม กล่าวคือ เดิม มาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดอัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับไว้ในอัตราห้าบาทต่อหนึ่งวัน ต่อมาได้มีการแก้ไขอัตราค่าปรับเป็นสี่สิบบาทต่อหนึ่งวัน โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ และได้มีการแก้ไขอัตราค่าปรับเป็นอัตราเจ็ดสิบบาทต่อหนึ่งวัน โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐ ในครั้งสุดท้ายได้มีการแก้ไขอัตราค่าปรับอีกครั้งหนึ่งเป็นอัตราสองร้อยบาทต่อหนึ่งวัน โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

(๔) ในการกำหนดอัตราโทษปรับสำหรับการกักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีตามมาตรา ๓๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการปรับปรุงให้เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของอัตราเดิม กล่าวคือ เดิม ได้กำหนดอัตราโทษปรับสำหรับการกักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีไว้ในอัตราตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ต่อมาได้มีการแก้ไขอัตราเงินดังกล่าวเป็นสองหมื่นบาทขึ้นไป โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘ และได้มีการแก้ไขอัตราโทษปรับเป็นอัตราสี่หมื่นบาทขึ้นไป โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐ และได้มีการแก้ไขอัตราโทษปรับอีกครั้งหนึ่งเป็นอัตราแปดหมื่นบาทขึ้นไป โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

(๕) จากการตรวจสอบเหตุผลของการกำหนดอัตราโทษตาม (๓) ซึ่งปรากฏในรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในการประชุมครั้งที่ ๑๐/๓๑/๒๕๔๒ วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๔๒ ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นว่า การคิดอัตราโทษสำหรับการกักขังแทนค่าปรับ ถ้ากำหนดค่าปรับวันละ ๑ บาท หนึ่งปีมี ๓๖๕ วัน จำนวนค่าปรับจะเป็น ๓๖๕ บาทต่อหนึ่งปี ถ้าค่าปรับมีจำนวน ๓๖๕ บาทขึ้นไป ศาลจะมีอำนาจสั่งกักขังแทนค่าปรับไม่เกินหนึ่งปี แต่เพื่อให้เป็นไปตามหลักตรรกวิทยาที่ประชุมเห็นควรกำหนดเป็น

“ถ้าค่าปรับมีจำนวนห้าร้อยบาทขึ้นไป ศาลจะมีอำนาจสั่งกักขังแทนค่าปรับไม่เกินหนึ่งปี” และถ้ามีการปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทขึ้นไปศาลจะมีอำนาจสั่งกักขังแทนค่าปรับไม่เกินสองปี อย่างไรก็ตาม เมื่อนำหลักการคิดคำนวณอัตราค่าปรับดังกล่าวมาใช้ในการกำหนดจำนวนเงินในการกักขังแทนค่าปรับในอัตราห้าบาทต่อหนึ่งวันซึ่งเป็นอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเดิม กรณีนี้ในหนึ่งปีมี ๓๖๕ วัน ค่าปรับจะมีจำนวน ๑,๘๒๕ บาท หรืออาจปัดตัวเลขเป็นสองพันบาท ซึ่งศาลจะมีอำนาจสั่งกักขังแทนค่าปรับไม่เกินหนึ่งปี และถ้ามีการปรับตั้งแต่สี่พันบาทขึ้นไป ศาลจะมีอำนาจสั่งกักขังไม่เกินสองปี

(๖) การกำหนดเรื่องการกักขังแทนค่าปรับตามกฎหมายของต่างประเทศ เช่น มาตรา ๔๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน กำหนดให้นำโทษจำคุกใช้แทนโทษปรับที่ไม่สามารถชำระได้ โดยอัตราโทษปรับหนึ่งวันจะเทียบเท่ากับโทษจำคุกหนึ่งวัน หรือตามมาตรา ๑๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น กำหนดให้การกักขังผู้กระทำความผิดสามารถกระทำได้น้อยกว่าหนึ่งวันและไม่เกินสามสิบวัน โดยให้จำกัดขอบเขตในสถานกักกัน ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายค่าปรับตามมาตรา ๑๕ ได้เต็มจำนวน จะถูกกักขังในสถานที่ทำงานที่อยู่ในบ้านไม่น้อยกว่าหนึ่งวันแต่ไม่เกินสองปี ตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถจ่ายค่าปรับเล็กน้อยตามมาตรา ๑๗ ได้เต็มจำนวน จะถูกกักขังให้ทำงานอยู่ในบ้านไม่น้อยกว่าหนึ่งวันแต่ไม่เกินสามสิบวันตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง

(๗) สำหรับประเทศไทย มาตรการกักขังแทนค่าปรับเป็นวิธีการลงโทษผู้ต้องโทษปรับที่ไม่สามารถชำระค่าปรับได้ที่ง่ายในทางปฏิบัติ แต่อาจไม่มีความเหมาะสมเนื่องจากในการลงโทษปรับนั้นเป็นการมุ่งประสงค์ลงโทษในทางทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ในขณะที่การกักขังเป็นการมุ่งประสงค์ลงโทษต่อเนื่องต่อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เนื่องจากตามมาตรา ๒๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ

๓.๒ กฎหมายอาญาของต่างประเทศเกี่ยวกับการรอกการลงโทษปรับ

ในการพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๕๖ เรื่องการรอกการลงโทษ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้พิจารณาข้อมูลกฎหมายอาญาของต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา เพื่อประกอบการพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับการรอกการลงโทษปรับสรุปได้ดังนี้

๓.๒.๑ ประเทศญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติเรื่องการชำระค่าปรับเป็นรายงวด แต่มีการกำหนดให้กักขังในสถานที่ทำงานแทนค่าปรับได้ตั้งแต่วันที่หนึ่งถึงสองปี (มาตรา ๑๘) และมีบทบัญญัติกำหนดให้รอกการลงโทษปรับได้ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ (Suspension of Execution of the Sentence) และมาตรา ๒๕-๑ (Probation) ดังนี้

มาตรา ๒๕ (การรอกการลงโทษ)

(๑) เมื่อบุคคลคงต่อไปนี้ถูกพิพากษาให้จำคุกไม่เกินสามปี ไม่ว่าจะถูกสั่งให้ทำงานร่วมด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือถูกพิพากษาให้ปรับไม่เกินห้าแสนเยน อาจให้รอกการลงโทษดังกล่าวไว้ได้

(๒๖)

ตามแต่พฤติการณ์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่มิคำพิพากษามีผลถึงที่สุด

(ก) บุคคลที่ไม่เคยถูกพิพากษาให้จำคุกโดยไม่ต้องทำงาน หรือได้รับโทษที่หนักกว่านั้น มาก่อนเลย

(ข) บุคคลที่เคยถูกพิพากษาให้จำคุกโดยไม่ต้องทำงานหรือได้รับโทษที่หนักกว่านั้นมาแล้วเป็นเวลาพ้นห้าปีแล้ว และในคดีต่อมาได้ถูกพิพากษาให้จำคุกโดยไม่ต้องทำงานหรือได้รับโทษที่หนักกว่าอีก

(๒) หากต่อมา บุคคลที่เคยถูกพิพากษาให้จำคุกโดยไม่ต้องทำงานหรือได้รับโทษที่หนักกว่านั้นและได้รับการรอกการลงโทษมาแล้ว ได้ถูกพิพากษาในคดีต่อมาให้จำคุกไม่เกินหนึ่งปี ไม่ว่าจะต้องทำงานด้วยหรือไม่ก็ตาม และมีพฤติการณ์เป็นคุณโดยเฉพาะแก่บุคคลนั้น บุคคลดังกล่าวอาจได้รับการรอกการลงโทษเช่นเดียวกับบุคคลตาม (๑) อีกได้ แต่อย่างไรก็ดี กรณีดังกล่าวไม่นำมาใช้กับบุคคลที่อยู่ภายใต้การคุมประพฤติตามมาตรา ๒๕-๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งได้กระทำความผิดซ้ำอีกในระหว่างการคุมประพฤติ

มาตรา ๒๕-๑ (การคุมประพฤติ)

(๑) บุคคลที่ได้รับการรอกการลงโทษในกรณีตามมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง อาจให้อยู่ภายใต้การคุมประพฤติตลอดระยะเวลาการรอกการลงโทษก็ได้ แต่บุคคลที่ได้รับการรอกการลงโทษในกรณีตามมาตรา ๒๕ วรรคสอง ต้องให้อยู่ภายใต้การคุมประพฤติตลอดระยะเวลาการรอกการลงโทษ

(๒) การคุมประพฤติอาจถูกยกเลิกชั่วคราวได้โดยการจัดการของส่วนราชการที่รับผิดชอบ

(๓) เมื่อการคุมประพฤติถูกยกเลิกชั่วคราว บุคคลนั้นต้องไม่อยู่ภายใต้การคุมประพฤติอื่นใดจนกว่าจะพ้นจากการยกเลิกการคุมประพฤติชั่วคราวนั้น

ทั้งนี้ การรอกการลงโทษปรับตามมาตรา ๒๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ เพิ่มวงเงินจาก สองแสนเยน เป็น ห้าแสนเยน และคดีที่ได้รับการรอกการลงโทษปรับมีน้อยมาก ไม่กี่คดีในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาและมักเป็นคดีเล็กน้อย เช่น ปี ค.ศ. ๑๙๘๘ ศาลอุทธรณ์นาโงยารอกการลงโทษปรับสามหมื่นเยน กรณีไม่ยอมลงลายนิ้วมือในเอกสารราชการ และปี ค.ศ. ๑๙๖๗ ศาลอุทธรณ์โตเกียวรอกการลงโทษปรับห้าพันเยน กรณีอุบัติเหตุจากการฝ่าฝืนกฎจราจร

๓.๒.๒ ประเทศฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษปรับ และการรอลงโทษปรับ สรุปได้ดังนี้

(๑) โทษปรับและปรับรายวันเป็นโทษสำหรับความผิดอาญาไม่ร้ายแรง (misdemeanor) แต่ในความผิดอาญาร้ายแรง (felony) ไม่ห้ามศาลที่จะกำหนดโทษปรับร่วมด้วย (มาตรา ๑๓๑-๑ มาตรา ๑๓๑-๔)

(๒) ในกรณีที่ศาลพิพากษาจำคุกจำเลยในความผิดฐานไม่ร้ายแรง ศาลอาจสั่งปรับรายวันได้ด้วย โดยกำหนดค่าปรับรายวันไม่เกินหนึ่งพันยูโรต่อวันและไม่เกินสามร้อยหกสิบวัน โดยคำนึงถึงรายได้และรายจ่ายของจำเลยและพฤติการณ์ของความผิด (มาตรา ๑๓๑-๕)

(๓) ศาลอาจสั่งให้จำเลยในความผิดไม่ร้ายแรงหรือในความผิดหุโทษชำระค่าปรับเป็นรายงวดได้ไม่เกินสามปี โดยคำนึงถึงเหตุผลด้านครอบครัว อาชีพ สังคม หรือทางการแพทย์ (มาตรา ๑๓๒-๒๘)

(๔) การรอกการลงโทษมิได้ในกรณีต่อไปนี้

(ก) ความผิดร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ศาลรอกการลงโทษปรับได้ ถ้าจำเลยที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่เคยต้องโทษจำคุกในความผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงภายในห้าปีก่อนหน้านั้น และจำเลยที่เป็นนิติบุคคลไม่เคยต้องโทษปรับเกินกว่าหกหมื่นยูโรภายในห้าปีก่อนหน้านั้น ทั้งนี้ การรอกการลงโทษปรับทำได้ไม่เกินห้าปี (มาตรา ๑๓๒-๓๐ และมาตรา ๑๓๒-๓๑)

(ข) ความผิดหุโทษ (มีโทษปรับอย่างเดียว) กรณีบุคคลธรรมดา ศาลอาจไม่รอกการลงโทษปรับก็ได้ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเคยต้องโทษจำคุกในความผิดฐานร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงมาแล้วภายในห้าปีก่อนหน้าการกระทำความผิดครั้งหลัง สำหรับนิติบุคคลศาลจะรอกการลงโทษปรับได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำความผิดไม่เคยต้องโทษปรับเกินกว่าหนึ่งหมื่นห้าพันยูโรสำหรับความผิดร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงภายในห้าปีก่อนหน้านั้น (มาตรา ๑๓๒-๓๓)

(๕) การคุมประพฤติระหว่างรอกการลงโทษ กำหนดให้คุมประพฤติได้เฉพาะการลงโทษจำคุก ไม่รวมถึงการลงโทษปรับ (มาตรา ๑๓๒-๔๐ มาตรา ๑๓๒-๔๑ และมาตรา ๑๓๒-๔๒) แต่การรอกการลงโทษรูปแบบอื่นซึ่งรวมถึงโทษปรับ ศาลอาจสั่งให้ทำงานบริการสังคมควบคู่ไปได้ (suspension with the obligation to perform community service work) โดยกำหนดให้ทำงานบริการสังคมได้ตั้งแต่สี่สัปดาห์ถึงสองร้อยสัปดาห์ ยกเว้นในกรณีที่จำเลยปฏิเสธไม่ทำหรือไม่ได้มาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี (มาตรา ๑๓๒-๕๔)

๓.๒.๓ ประเทศเยอรมนี ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้รอกการลงโทษปรับ โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษปรับสรุปได้ดังนี้

(๑) โทษปรับเป็นโทษสำหรับความผิดไม่ร้ายแรง (misdemeanor offence) (มาตรา ๑๒)

(๒) การกำหนดโทษปรับจะกำหนดเป็นโทษปรับรายวัน (daily rate) โดยให้ศาลกำหนดโทษปรับรายวันได้ไม่ต่ำกว่าห้าวันแต่ไม่เกินสามร้อยหกสิบห้าวัน เว้นแต่กฎหมายกำหนดให้เกินได้ และให้กำหนดได้ตั้งแต่สองถึงหนึ่งหมื่นมาร์กต่อวัน โดยคำนึงถึงสถานะทางการเงิน รายได้ และสินทรัพย์ของผู้กระทำความผิด (มาตรา ๔๐)

(๓) ในกรณีที่คาดว่าจำเลยจะไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ศาลอาจสั่งกำหนดระยะเวลาชำระค่าปรับ (a payment deadline) หรือกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นรายงวดได้ (to pay in specified installments) แต่ถ้าจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับในงวดใด ศาลสั่งยกเลิกการชำระค่าปรับเป็นรายงวดได้ (มาตรา ๔๒)

(๔) กรณีที่มีบทบัญญัติอ้างถึงการกำหนดโทษปรับตามทรัพย์สิน (property fine) ศาลอาจสั่งให้จำเลยถูกลงโทษปรับควบคู่ไปกับโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุกเกินสองปีได้ตามจำนวนที่ศาลกำหนดโดยประเมินจากสินทรัพย์ของจำเลย และกำหนดให้ชำระเป็นรายงวดได้ ทั้งนี้ หากจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับตามทรัพย์สินนี้ได้ ให้กักขังแทนค่าปรับโดยกำหนดได้

ไม่ต่ำกว่าหนึ่งเดือนแต่ไม่เกินสองปี (มาตรา ๘๓๑)

๓.๒.๔ ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาใน 18 U.S. Code 5 3572 – Imposition of a sentence of fine and related matters บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดโทษปรับ สรุปได้ดังนี้

(๑) ให้ศาลกำหนดโทษปรับ จำนวนโทษปรับ ระยะเวลา และวิธีการชำระค่าปรับ โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ได้แก่ รายได้ ความสามารถในการหารายได้ และทรัพยากรทางการเงินของจำเลย ภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ของจำเลย ค่าเสียหายทางการเงินที่ต้องจ่ายให้บุคคลอื่น ความจำเป็นในการพำนัก ประโยชน์ที่จำเลยหามาโดยผิดกฎหมายไปจากจำเลย ค่าใช้จ่ายของรัฐในการจำคุก ปล่อยตัวโดยมีการกำกับควบคุม หรือคุมประพฤติจำเลย การผ่อนถ่ายค่าปรับไปให้แก่ผู้บริโศก หรือขนาดองค์กรในกรณี จำเลยเป็นนิติบุคคล

(๒) เมื่อศาลกำหนดโทษปรับแล้ว จำเลยต้องชำระค่าปรับทันที แต่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจกำหนดระยะเวลาชำระออกไป หรือกำหนดให้ชำระเป็นรายงวดได้และมักเป็น งวดรายเดือน ในกรณีให้ชำระเป็นรายงวด ศาลอาจกำหนดให้จำเลยแจ้งการเปลี่ยนแปลงสภาพทาง เศรษฐกิจของจำเลยที่อาจกระทบต่อการชำระค่าปรับแก่ศาลเพื่อปรับเปลี่ยนกำหนดเวลาชำระค่าปรับ หรือเพื่อสั่งให้ชำระค่าปรับทันทีก็ได้

(๓) ในระหว่างระยะเวลาบังคับการชำระค่าปรับ ห้ามศาลสั่งลงโทษอย่างอื่น แทนค่าปรับ

ในกรณีที่ศาลสั่งพักการลงโทษปรับ (a sentence imposing a fine is stayed) ศาลอาจสั่งให้จำเลยวางทัณฑ์บน หรือวางหลักประกันเพื่อการชำระค่าปรับ หรือห้ามจำเลยถ่ายโอน ทรัพย์สิน (ทั้งนี้ กฎหมายนี้ไม่ได้กำหนดรายละเอียดหรือเงื่อนไขของการพักการลงโทษปรับไว้)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๕๘

"การตราพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ"

"พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรคสอง แต่ร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวด้วยการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินตามวรรคสอง หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการ ตั้งขึ้น ยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย

ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณา ก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะรับหลักการก็ได้

การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา นี้ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น"

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗, มาตรา ๑๔)